אדמו"רי חב"ד ויהדות רומניה

תשורה

משמחת הבר מצווה
של
הת' **ראובן** שי' **דייטש**

יום ראשון, אור לכ"ט מנחם-אב ה'תשע"ג

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn. N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

בי"ה, ט"ז אדר"ש תשמ"ו
בהוקלין, נ.י.

האברך נפתלי מתתי' שי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה ע"ד הכנסו לגיל מצות,

הנה יהי' מהשי"ת אשר מבן שלש עשרה למצות יגדל לבן חמש עשרה וכו' כפסק המשנה (אבות פרק ה'), ויוסיף התמדה ושקידה בלימודו בתורה, בתורת הנגלה וכן בתורת החסידות ויהדר בקיום המצות. והשי"ת יצליחו להיות חסיד ירא שמים ולמדן.

בברכה

אגרת הברכה ששיגר הרבי לבר המצווה של הרב נפתלי דייטש

ב"ה.

פתח דבר

אנו מודים לה' יתברך על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו לעת הגיע בננו היקר הת' **ראובן** שיחי' לגיל מצוות.

תודתנו והוקרתנו נתונה לקרובינו, ידידינו ומכירינו, אשר הואילו לשמוח אתנו יחדיו ביום שמחת לבבינו, ולברך אותנו ואת חתן הבר מצוה שיחי' בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

כפי הנהוג בין חסידי חב"ד שי', מתכבדים אנו להגיש לפני כבודכם שי' "תשורה" מיוחדת זו - "אדמו"רי חב"ד ויהדות רומניה".

בחוברת זו נלקט ונערך הקשר של רבותינו נשיאינו למדינת רומניה ויהודיה, המדינה בה פועל חתן הבר מצווה שי' בשליחות הרבי מליובאוויטש עם בני משפחתו. ב"ה שעלה בידינו ללקט ולערוך חוברת זו הסוקרת את מעורבותם, פעילותם וביקוריהם של כל רבותינו נשיאינו ברומניה, החל ממייסד תנועת חב"ד רבי שניאור זלמן, האדמו"ר הזקן, ועד לדורינו זה, בפעלו הכביר של הרבי מליובאוויטש למען יהדות רומניה.

בשיחה שנשא הרבי בשבת פרשת וישב ה'תשנ"ב (התוועדויות תשנ"ב חלק א עמ' 404), דיבר הרבי בהרחבה אודות המהפכה היהודית המתחוללת במדינת צרפת, והסביר, כי ביקוריהם בצרפת של אדמו"רי חב"ד אדמו"ר המהר"ש, אדמו"ר הרש"ב ואדמו"ר הריי"צ, וכן שבהמשך לכך הרבי הריי"צ גם שלח לצרפת שלוחים מבני ביתו שחיו שם כמה שנים ועבדו שם את עבודתם בלימוד תורת הנגלה ופנימיות התורה (כשכוונת הדברים היא לרבי עצמו ולרעייתו הרבנית חיה מושקא ע"ה), הרי שפעילות זו הביאה לכח מיוחד ונעלה לברר ולזכך את מדינת צרפת ולהעלותה לקדושה.

מעין דברים אלו ניתן לומר על המתחולל כיום במדינת רומניה: הפעילות ההולכת והמתגברת של הפצת היהדות במדינה זו, הנה בכוחם של אדמו"רי חב"ד לדורותיהם, אשר עוד מלפני יותר ממאה שנה חרשו נטעו וזרעו את כוח המסירות נפש במדינה זו, ונותנים כעת את הכוחות והיכולת לברר ולהעלות מדינה זו לקדושה.

חוברת זו נלקטה ונערכה על ידי ידידנו הרה"ח ר' **זושא** שי' **וואלף**, ותודתנו הרבה נתונה לו על כך. כמו כן תודתנו נתונה להרה"ח ר' **שניאור זלמן** שי' **ברגר**, על סיועו בעריכת חוברת זו.

לקט זה הנו 'תדפיס' ראשוני מיחסם של רבותינו נשיאינו למדינת רומניה. בקשתנו שטוחה בפני הקוראים והמעיינים, אשר באם ידוע אודות חומרים נוספים ושייכות נוספת של רבותינו נשיאינו למדינת רומניה ויהודיה, להעביר אלינו חומרים אלו.

•

ונחתום בדברי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מהתוועדות י"ב תמוז תשכ"ז:

"עניין בר המצווה קשור עם גאולה ויציאה לחופש . . היצר טוב מתחיל את פעולתו החל מיום הבר מצווה, שלכן מובא על כך בזוהר "אני היום ילידתיך".

ויהי רצון שתיכף ומיד נזכה למסמך גאולה לגאולה, מגאולת הבר מצווה לגאולה האמיתית והשלימה, כאשר נזכה "לראות את הרבי כאן למטה בגוף ולמטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו".

בהוקרה
הרב נפתלי ורישה דייטש

יום ראשון, אור לכ"ט מנחם-אב ה'תשע"ג

תוכן העניינים

חזון למועד • 6

רבותינו נשיאינו ויהדות רומניה

בתקופת אדמו"ר הזקן 10

בתקופת אדמו"ר האמצעי 14

בתקופת אדמו"ר ה"צמח צדק" 15

בתקופת אדמו"ר המהר"ש 18

בתקופת אדמו"ר הרש"ב ואדמו"ר הריי"צ 21

הרבי ויהדות רומניה

הקשר עם הרב דוד משה רוזן 25

הצלת יהודי רומניה 36

פעילות הרב ישראל צבי הבר 40

הדפסת התניא בבוקרשט 56

פעילות למען עולי רומניה 62

מפעילות ארעית לשליחות של קבע 72

החסיד רבי יצחק משה מיאסי • 89

חזון למועד

תנועת חב"ד-ליובאוויטש בדורנו זה אין לה גבולות גיאוגרפיים. היא חיה ופועלת בכל מקום על פני כדור הארץ. עם זאת, במאה השנים הראשונות מאז היווסדה על ידי רבינו הזקן, היתה תנועת חב"ד, כמו שאר התנועות החסידיות בתקופה שלפני מלחמות העולם, קשורה, פחות או יותר, באזורים גיאוגרפיים מסוימים. בראש ובראשונה שטחי האימפריה הרוסית, או במדינות כליטא, לטביה, וכמובן ארץ-הקודש, כאזורים בהם פעלה תנועת חב"ד.

ברם, מעטים יודעים שגם רומניה היתה מראשית ימיה של חסידות חב"ד בתחום ההשפעה והפעילות של נשיאי תנועת חב"ד לדורותיהם. העיר יאסי מחד וקישינוב מאידך, כמו עוד שורה של ערים ועיירות, היו מקומות שבהם היו קהילות שלמות של חסידי חב"ד.

בספר שמתעד את החצרות החסידיות שפעלו ברומניה, "החסידות ברומניה" (תל-אביב, תשל"ג), מאת חוקר תנועת החסידות ד"ר יצחק אלפסי, מובאים הפרטים הבאים:

באותה תקופה החלו שלוחות נוספות של החסידות חודרות לרומניה. חסידיו של רבי שניאור זלמן מליאדי ובראשם רבי יצחק משה ב"ר שמואל, הקימו ביאסי חוג חשוב. רבי יצחק משה האריך ימים ונפטר בא' דחול המועד פסח תרכ"א.

מצבתו מציינת שהוא "יצק מים על ידי אדמו"ר הזקן מו"ה שניאור זלמן מלאדי ובנו אדמו"ר מו' דובער נבג"מ ושימש אותם מנעוריו. היה דולה מתורתם הקדושה ומשקה לעדרי צאן".

מבין רבני חב"ד ביאסי יש להזכיר גם את הרב ברל רבינוביץ בארלאדור, נפטר בשנת תרע"ה. גם בפאלטישן היה בית מדרש מיוחד של חסידי חב"ד. בפיאטרה-ניאמץ הוקם בית המדרש עוד בשנת תר"ד. עד כאן מתוך "החסידות ברומניה".

ואכן, בשנים האחרונות התגלה בעיר פיאטרה-ניאמץ, כי באחד מבתי-הכנסת בעיר היה על בימת התפילה פרוכת קטיפה בה נכתב:

"זאת נדבת הר' חיים פנחס יאקאבי וזוגתו מרת דבורה לבית המדרש חב"ד".

מתברר אכן, שבעיר זו הייתה קהילה חב"דית ולה בית מדרש אשר הוקם כבר בשנת תר"ד, עוד בתקופתו של אדמו"ר ה"צמח צדק"!

פרוכת בבית הכנסת חב"ד בפיאטרה-ניאמץ שנוסד בשנת תר"ד

יצויין שבמרחק לא גדול מפיאטרה-ניאמץ, שוכנת העיר יאסי, בה התגורר הרב יצחק משה מיאסי, שהיה כאמור מגדולי חסידי אדמו"ר הזקן.

בית כנסת זה, שחודש לאחרונה, היה מפורסם בעולם בשל המסורת האומרת כי הבעל שם טוב, בעת היותו צדיק נסתר, ביקר והתפלל ב"בית הכנסת מעץ בפיאטרה ניאמץ". בית הכנסת המקורי נהרס לפני שנים רבות, ועל מקומו נבנה אחר, ובכל אופן המקום נחשב מקודש בעיני רבים.

רב חב"די נוסף שפעל ברומניה היה הרב אהרן משה שניאורסאהן - רב חסידי חב"ד בבנדר, בסרביה. על כך מובא בספר "בנדר":

בין חסידי חב"ד, התבלט ביותר הרב אהרן משה שניאורסאהן, נצר ממשפחת השניאורסאהנ'ים שהתייחסה אל הרב שניאור זלמן מליאדי, ראש וראשון לחסידי חב"ד, שהתפרסם לשבח בלמדנותו וברוחו הנדיבה.

הרב אהרן משה שניאורסאהן נחשב בעירנו כחכם לב ובעל תורה, בעל מחשבות, סיני ועוקר הרים, ההוגה בתורה שהייתה משאת נפשו ימים ולילות. גם אמרותיו היו כמרגליות והיו מתפשטות בעיר סמוך לאמירתן.

סיפרו עליו שפעם, כאשר ישבו הוא ובנו של הרב, ר' יוסל'ה, בבית הכנסת של הרב ולמדו גמרא, ניצב פתאום ר' אהרן משה בין מנחה למעריב על יד החלון, וראה גוי שיכור רובץ לו ברחבה על המדרכה שעל יד בית הכנסת. הסב ראשו אל יוסל'ה ופנה אליו בזה הלשון: "רואה אתה את הגוי הזה? חיינו, שהוא הגון יותר מאתנו!" "הייתכן?!" שואל אותו יוסל'ה, ור' אהרן משה ענה: "הגוי הזה הולך בדרכי אביו, כלום אנחנו גם הם הולכים בדרכי אבותינו?!"...

למרות האמור לעיל, הרי שמעט ידוע על הקשר שבין חסידי חב"ד ברומניה לבין רבותינו נשיאינו בדורות הקודמים של החסידות, ובספר זה השתדלנו ללקט ככל שידינו הגיעה בנושא זה.

לאחר מלחמת העולם השניה ואימי השואה, כאשר קהילות מזרח אירופה התוססות חדלו כמעט מלהתקיים, פחתה מאוד גם פעילותה המקורית של חב"ד במקומות אלה.

אך דווקא עם הצביון החדש שקיבלה הפעילות הדתית במדינה כמו רומניה, בהתאם לתנאי המקום, חודש הקשר בין נשיאי ותנועת חב"ד לבין יהדות רומניה, והפעם במסגרת עבודת הקודש המסועפת של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לחיזוק והפצת היהדות בכל אתר ואתר.

ואכן, לאורך כל שנות נשיאותו פעל הרבי למען יהדות רומניה - לכל לראש בקשר קרוב והדוק עם רבה הראשי של רומניה הרב דוד משה רוזן ע"ה, ולצד זאת פעלו מעת לעת שלוחי חב"ד במדינה, אם בשליחות רשמית ואם בשליחות לא רשמית, להפצת היהדות ומעיינות החסידות בקרב יהודי רומניה.

בכ"ה טבת תשל"ו שיגר הרבי אגרת קודש אל הרב רוזן ובה כותב, "לכתבו על דבר אברך שיבקר בעתיד הקרוב במדינתו, הרי זה קשור עכשיו בקושיים . . בכל זה מובן שאיני מסיח דעת מזה ח"ו ועוד חזון למועד".

ה'חזון למועד' שהרבי כתב אודותיו, התממש לפני כארבע-עשרה שנים, ביום הבהיר ח"י אלול תשנ"ט. ביום זה הגיעו שלוחי חב"ד להתיישבות של קבע ברומניה, וקבעו את מקומם בעיר הבירה של רומניה בוקרשט, משם הם מפיצים את אור התורה והחסידות אל כל ערי רומניה ויהודיה, עדי תצטרף מדינת רומניה אל הנוטלים חלק במלאכת הקודש לתקן עולם במלכות שד-י.

רבותינו נשיאינו ויהדות רומניה

בתקופת אדמו"ר הזקן

שמחת החסידים ביאסי בגאולת אדמו"ר הזקן

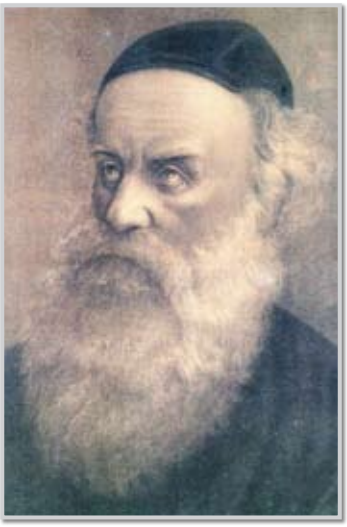

סיפר אדמו"ר הריי"צ בהתוועדות ליל י"ט כסלו תרצ"ז (ספר השיחות תרצ"ז עמוד 211, בתרגום חופשי מאידיש):

בשנת תרס"ז היינו בווירצבורג, ואז היה נסיעה בדבר עניין כללי ברוסיה, ולרגלי עניינים פרטיים נסעתי דרך עיר יאס. שם פגשנו זקן אחד שהיה נקרא בערל, בנו של ר' יצחק משה מיאס מחסידי אדמו"ר הזקן. הוא כבר היה זקן.

- הוא אמר לי, שהשם שלו אינו אחר אדמו"ר האמצעי, וסיפר, שאצל אביו לא חיו הילדים, ואז אדמו"ר הזקן אמר לאביו: כאשר יוולד לך בן, תן לו שם אחר הרבי (הרב המגיד ממעזריטש). הרי כי נולד עוד בחיי אדמו"ר האמצעי.

החסיד הנ"ל סיפר, שהוא שמע מאביו כיצד הוא מספר, אשר על מאסרו של רבנו הזקן נודע ביאסי שבועיים אחרי המאסר, ועל השחרור נודע בנר שני של חנוכה. ביאסי היה מניין מצומצם של חסידים, והשמחה הייתה כל כך גדולה עד שכל בני העיר התגוללו ברחובות מהשמחה.

והוסיף כ"ק אדמו"ר הריי"צ: הייתה זו ברכתו של רבנו הזקן לחסידים שכל דבר טוב שיעשו יהיו להם עוזרים.

סיפור החסידים מיאסי - חיזוק והוראה לעבודת השליחות

עשרים שנה לאחר ההתוועדות האמורה, בהתוועדות מוצאי שבת קודש כ"ף כסלו תשי"ז, התייחס הרבי במהלך ההתוועדות בהרחבה לסיפורו של אדמו"ר הריי"צ, ולמד מכך לקח והוראה לעניין השליחות (תו"מ התוועדויות חלק י"ח עמוד 301):

כאשר תובעים שצריך להפיץ את המעיינות חוצה, ובכל מקום צריכים לילך כ"שפיץ חב"ד", עם תורת החסידות, הדרכת החסידות והנהגות החסידות, ולפעול זאת לא רק

בנוגע לעצמו, אלא גם על בני הבית, וב"חוצה", בחלקו בעולם ובכל העולם - מתעוררת הקושיא: "מי יקום יעקב כי קטן הוא"?!

והמענה לזה - כפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר בי"ט כסלו לפני עשרים שנה, שבאחד מנסיעותיו עם אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בשנות הסמ"ך הייתה הנסיעה דרך העיר יאַס, ופגשו שם חסיד זקן שהי' נקרא בשם בערל,

- וסיפר להם פרשת הדברים בקשר לשמו: אצל אביו לא חיו הילדים לאחר לידתם, עד שאדמו"ר הזקן אמר לו: ייוולד לך בן, ותקרא את שמו על שמו של הרבי, הרב המגיד ממעזריטש. ואכן נולד לו בן, וקראו אותו על שם הרב המגיד ממעזריטש. ומזה הייתה ההוכחה שנולד עוד בחיי אדמו"ר האמצעי -

וסיפר, שהידיעה אודות המאסר של אדמו"ר הזקן הגיעה ליאַס כעבור שבועיים, והידיעה אודות השחרור והיציאה מהמאסר הגיעה אליהם בחנוכה. ואף על פי שביאַס היה אז **מנין מצומצם** של חסידים, מכל מקום, "האָט מען זיך געקולעט אין די גאַסן" [כ"ק אדמו"ר הפסיק, ואמר: "געקולעט" פירושו שהתגלגלו והתהפכו... ("מ'האָט זיך איבערגעדרייט")], ומי היו אלו שהתגלגלו - **כל בני העיר!** - כן היה לשון כ"ק מו"ח אדמו"ר.

וסיים כ"ק מו"ח אדמו"ר, שענין זה - שאף שהיה מנין מצומצם של חסידים, מכל מקום, התגלגלו כל בני העיר - הוא ברכתו של אדמו"ר הזקן, שחסידים במקומותיהם יהיו להם עוזרים.

ומזה מובן גם באיזה אופן הוא העזר - שלא זו בלבד שנותן כמה דולר והולך לענייניו, אלא הוא בעצמו מתגלגל ("קוליעט זיך") יחד עם החסיד ברחובות העיר, בגלל שהרבי של החסיד יצא ממאסר!...

וכיון שכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר זאת, הרי זה הוראה גם בנוגע לימינו אלה, שגם עכשיו אין להתיירא ולעשות חשבונות אם הוא קטן או גדול, מרובה בכמות או מועט בכמות - שהרי ישנה ברכתו של אדמו"ר הזקן שבכל מקום יהיו עוזרים. כל אחד צריך בעצמו להיות כדבעי, ואז יפעל שלא רק הוא לבדו יתגלגל ברחובות העיר, אלא כל העיר וכל יושביה יתגלגלו יחד עמו כדי לעשות לו יתברך דירה בתחתונים.

שתדלנות מיוחדת

סיפר המשפיע הרה"ח הרב מנחם מענדל פוטרפס:

כשאסרו את רבנו הזקן בשנת תקנ"ט, וכל החסידים פעלו כדי להביא לגאולתו, מי על ידי הפצת תורת החסידות, מי על ידי שתדלנות ואסיפת כספים, ומי על ידי פעילות בדרך הטבע וכו' - היה אחד מגדולי חסידי רבנו הזקן שנהג בצורה מיוחדת, והוא החסיד ר' משה יצחק מיאסי.

רבי משה יצחק קנה הרבה תפוחי אדמה, והחל לעסוק בייצור 'משקה' מהם, כשהוא מסביר לחבריו וידידיו: "הרי ודאי וודאי בלי שום ספק וספק ספיקא - שעוד מעט הרבי יצא לחירות ותהיה גאולה גדולה ונפלאה, ואז 'יחפשו משקה'; אני מתחיל אפוא כבר לייצר את ה'משקה' עבור שמחת הגאולה"...

ישועה בהזכרת שם הרבי

סיפר החסיד ר' ישעיה צבי מרומניה:

חסידי הרה"צ רבי אברהם יהושע העשל מאפטא רדפו את חסידי חב"ד על שינוי נוסח התפילה ולימוד סתרי תורה, ובעיקר משום שהרה"צ מאפטא היה תלמידו של הרה"צ רבי ברוך ממז'יבוז' שחלק על רבנו הזקן.

הרדיפות התגברו עד כדי כך, שכאשר חסידי חב"ד היו מתפללים בדבקות רבה, הנה כאשר היו מגיעים לקריאת-שמע וחיפשו את הציציות שלהם, גילו שהם נחתכו על ידי הרודפים אותם, עד שלבסוף הוכרחו להקים מניינים ובתי כנסת נפרדים לחסידי חב"ד. כשהיו חסידי אפטא מקבלים כוס שחסיד חב"ד שתה ממנה יין, היו מדיחים אותה היטב מחשש יין נסך...

הרדיפות נגד חסידי חב"ד ונגד מנהיגם ברומניה, הגאון החסיד רבי משה יצחק מיאסי, הלכו והתגברו, עד שרבי משה יצחק פלט מפיו משהו שלא כהוגן על הרה"צ מאפטא. כשנודע הדבר להרה"צ מאפטא, אמר שלא יוציא את שנתו. כשנודע הדבר לרבי משה יצחק, פחד מאוד מכך ונסע מיד אל אדמו"ר הזקן, וסיפר לו על כל העניין.

אדמו"ר הזקן חקר אותו אחר דרכי הנהגתו של הרה"צ מאפטא, ולבסוף הבטיח לו שלא יפחד כלל כי יראה זרע ויאריך ימים. עם זאת, הרבי הזהיר אותו שלא לפגוע בכבודו של הרה"צ מאפטא כי אדם גדול הוא. כמו כן, מסר לו שאם חלילה יהיה בעת צרה, יעמוד ליד המזוזה ויזכיר את שם רבו הקדוש - שניאור זלמן בן רבקה - ואז ייוושע.

פרט זה נודע בעקבות מעשה שהיה:

פעם חלה אחד מגדולי חסידי חב"ד בעיר, שהיה עשיר גדול שתמך מאוד ברבי משה יצחק, וכל חסידי חב"ד ברומניה נעזרו בו. במחנה הרודפים עברה השמועה שהגביר הזה נענש על תמיכתו בחסידי חב"ד. פנו חסידי חב"ד אל רבם ר' משה יצחק בתביעה שיפעל לרפואתו של הגביר. הלך ר' משה יצחק לחדרו של החולה וציווה שכל הנוכחים יצאו משם. אמנם, אדם אחד שהתחבא בחדר שמע כיצד ר' משה יצחק מזכיר את שם רבו ליד המזוזה, ומיד השתנה מצבו של החולה לטובה עד שנתרפא.

הרדיפות נגד חסידי חב"ד ביאס נמשכו עוד זמן רב, עד שיום אחד הגיע לעיר הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין, והתאכסן בבית הגביר המפורסם ר' דניאל. מיד כשנכנס לבית וכל גדולי העיר אתו, שאל הרה"ק מרוז'ין: היכן ר' משה יצחק? הגביר ענה לו שלר' משה אסור להיכנס לביתו. אמר הרה"ק מרוז'ין: "אם כן, גם לי אסור להיכנס לביתך", והוא התכונן לעזוב את הבית, אבל בעל הבית הפציר בו שיישאר, ומיד הביאו את ר' משה יצחק למקום.

הרה"ק מרוז'ין חקר אותו על כל פרשת הרדיפות, ור' משה יצחק סיפר הכל. אז גער הרה"ק מרוז'ין בכל הרודפים, ואמר: "מי יעז לדבר סרה על בעל התניא שכל תורתו ושיטתו היא קודש קדשים, שקיבל מרבו, סבי הרב המגיד ממעזריטש?"... הרה"ק מרוז'ין העלה את המס על מכירת הבשר בעיר, והקציב סכום הגון לפרנסתו של ר' משה יצחק ברווח. מאז חדלו הרדיפות ושיטת חסידות חב"ד התפשטה ברחבי רומניה.

("מגדל עז" עמ' רב)

בתקופת אדמו"ר האמצעי

"תאריך ימים יותר מבניו"

סיפר הרה"ח ר' שמואל נוטיק ע"ה:

כידוע, היה כ"ק אדמו"ר האמצעי מצווה על החסידים הבאים לליובאוויטש, שכאשר יחזרו למקומותיהם, יחזרו על מאמרי הדא"ח ששמעו בליובאוויטש.

פעם, כשנסע הרב החסיד רבי משה יצחק מיאסי בדרכו חזרה מליובאוויטש, הזדמן לעירו של הרה"צ מאפטא. הוא נכנס לבית מדרשו וחזר שם דא"ח. באמצע חזרת הדא"ח נכנס לבית המדרש הרה"צ מאפטא, שהיה מקפיד מאוד נגד לימוד חסידות ברבים. רבי משה יצחק לא ידע על כך, וגם לא ידע שזה בית מדרשו של הרה"צ מאפטא.

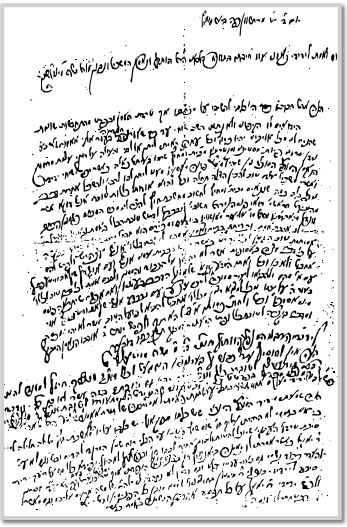

כתב יד קודש כ"ק אדמו"ר האמצעי

אמר הרה"צ מאפטא: "הגם לכבוש את המלכה עמי בבית?!" ו'בירך' אותו. ר' משה יצחק חזר מיד לליובאוויטש, וסיפר לאדמו"ר האמצעי על כל העניין. שאל אותו הרבי האם הוא לא פגע ח"ו בכבודו של הרה"צ מאפטא. ענה לו ר' משה יצחק: לא, וגם לא ידעתי שזה היה בית המדרש שלו ושהוא מקפיד על כך - רק קיימתי את הציווי של הרבי. כשנכנסתי לבית המדרש וראיתי שהחסידים מתבטלים, התחלתי לחזור דא"ח.

אמר לו אדמו"ר האמצעי: "אתה תוציא את שנתך".

אך עדיין לא נתקררה דעתו של ר' משה יצחק. נשען הרבי בזרועותיו על השולחן זמן מה ואחר כך אמר: "דו וועסט אים איבערלעבן" [תאריך ימים יותר ממנו].

ועדיין לא נחה דעתו של ר' משה יצחק, כי הרה"צ מאפטא היה כבר זקן והרב משה יצחק היה עדיין צעיר. שוב נשען הרבי ואחר כך אמר: "דו וועסט זיינע קינדער איבערלעבן" [=תאריך ימים יותר מבניו]. וכך היה.

בתקופת אדמו"ר ה"צמח צדק"

השתתף בחופה מרחוק

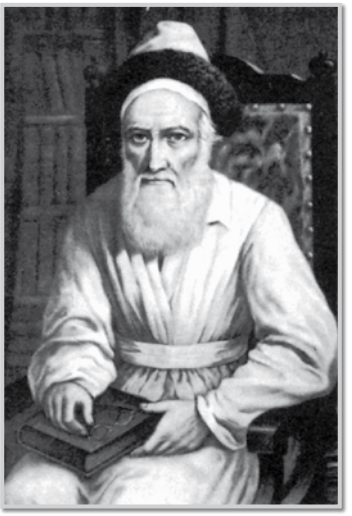

פעם שאל כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" את בנו של רבי משה יצחק מיאסי, האם זכור לו סיפור מאביו. לאחר שהרהר זמן מה, ענה שהוא יכול לספר סיפור, אך הוא אינו יודע את פשרו ולכן יספר רק את הדברים כהווייתם. וכך סיפר:

פעם, בסוף ימיו, חזר רבי משה יצחק מבית המרחץ בערב שבת, וכשעבר דרך השוק ביאסי, נשא את עיניו למרום והתבונן, ולפתע זעק וביקש שיביאו לו כיסא כדי לשבת עליו. מיד רצו והביאו מחנות סמוכה כיסא עבורו, הם חששו שהמרחץ החם הזיק לו, ושאלו אותו אם להזעיק רופא. "אין צורך" ענה ר' משה יצחק, "הניחו לי". הוא ישב כך כחצי שעה כשראשו נשען על מטהו ועיניו עצומות. אחר כך הביט למרום והמשיך בדרכו, "ואין איתנו יודע עד מה בסוד הדברים", סיים הבן את סיפורו.

לשאלת ה"צמח צדק" מתי בדיוק אירע הדבר, נקב הבן במועד, ואז צחק ה"צמח צדק" ואמר: הרי באותה שעה התקיימה החופה בז'לובין במעמד המחותנים כ"ק אדמו"ר הזקן והרה"ק רבי לוי יצחק מברדיצ'וב, ותחת החופה עמד אדמו"ר הזקן ואמר את המאמר "כי על כל כבוד חופה", ואז התקבצו כל המלאכים כבשמחת חתן וכלה, ואף אביך זכה לשמוע את המאמר.

(מגדל עז - מעשי אבותי אות כז)

הרועה והצאן

סיפר הרה"ג הרה"ח ר' ישעי' הלוי הורוויץ, שהיה נכד אחות כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק":

שמעתי מהרב החסיד רבי דוב שו"ב ז"ל [שזכה כמה פעמים להיות אצל דודי-זקני אדמו"ר ה"צמח צדק" ואחר כך אצל בניו הקדושים], שפעם אחת בשובו מליובאוויטש

לביתו בארץ רומניה, עבר דרך עיר גדולה אשר היה שם רב אחד זקן גדול וחסיד מפורסם של דודי זקני הרבי ה"צמח צדק" [שכחתי שם העיר ושם הרב], שזכה עוד להכיר את אדמו"ר האמצעי וכמדומה לי גם את רבנו הזקן, ורצה לקבל את פני הרב הנ"ל, אבל אמרו לו שמפני חולשת הפלגת זקנתו אי אפשר להיכנס אליו רק בשעת הסעודה השלישית ביום שבת קודש, שאומר דא"ח או מספר איזה סיפור לפני הנאספים.

בבואו אצלו בזמן ההוא ביתו היה כבר מלא אנשים, והרב עמד באמצע הסיפור, ומפני ריחוק מקומו וגם מפני חולשת הדיבור שלו לא שמע כלום, רק ראה שהיה מוריד דמעות בסיפורו והשומעים נתפעלו מאד. ועל כן לאחרי הבדלה בגשתו אליו לקבל שלום וסיפר לו מי הוא, וחיבבו מאד, מפני הדרך הרחוקה והעמל הגדול שהוא מייגע לנסוע מרומניה לליובאוויטש [גם האדמו"רים היו מקרבים ומחבבים את חסידי רומניה ובסרביה, מפני מסירות נפשם בימים ההם בנסיעתם משם לליובאוויטש], וכשאמר לו שלא שמע כלום מסיפורו ושהוא משתוקק מאד לשמעו, חזר לפניו את הסיפור:

פעם אחת ישבו בליובאוויטש וחזרו דא"ח ששמעו מהרבי ה"צמח צדק", ובא השמש של רבנו וקרא לאחד מן החבורה שיבוא מיד אל רבנו. כמובן שהלך מיד, אבל לא חזר אליהם ולא ראו אותו עד לאחר כמה ימים, והבינו שרבנו שלחו באיזו שליחות אל מחוץ לעיר.

בשובו אליהם הפצירו בו לספר להם קריאה זו למה היתה משמשת, ואז סיפר להם שרבנו אמר לו שילך לכפר פלוני אל האדון דשם, שהיה מפורסם לרשע עריץ ושונא ישראל גדול, ויאמר לו בזה הלשון, "דער רבי האט געזאגט עס איז שוין צייט תשובה צו טאהן". [הרבי אמר שכבר הגיע הזמן לחזור בתשובה], ותיכף ילך לדרכו.

בשמעו זאת נזדעזעו כל אבריו, ואמר לרבנו הרי יש בכך משום סכנת נפשות ממש, כי לפני הארמון של האדון עומדים שומרים מזויינים וכלבים רעים, ושום יהודי עוד לא נכנס לשם, ובודאי השומרים והכלבים יהרגו אותו בכניסתו לשם, ואפילו אם ינצל מהם אבל אם יגיע אל האדון ויאמר לו כנ"ל יהיה בעיניו פתי ומשוגע וכל שכן שיהרגנו. אז אמר לו רבנו שהוא מוסר לו שם קדוש לכוון מעת כניסתו לגבול האדון עד יציאתו משם, ומבטיחו שלא יגיענו שום נזק.

הוא קיבל את שליחות רבו ולא חרץ כלב לשונו, ובאמרו להאדון את הדברים האמורים בשם הרבי, התעורר כאחד שמקיץ משנתו, והשיב: כן. התלמיד הנ"ל מיד שיצא מגבול האדון שכח את השם שמסר לו רבו, ובשום אופן לא היה בידו לזכור אפילו כל שהוא ממנו.

לא ארכו הימים עד שיצא קלא דלא פסיק שהאדון הנזכר נאבד, ואחרי כל מיני חפש מחופש לא נודע שום דבר ממנו, וכל ישראל שמחו כי נפטרו מרשע אחד שונא ישראל.

אחרי זמן הגיע לליובאוויטש איש אחד מגודל שיער, מלבושיו קרועים ובלואים, ולא דיבר מאומה עם שום בן אדם, רק כל הימים והלילות היה מבלה בבית המדרש על התורה ועבודת השי"ת, והיה עוסק בתעניות ובסיגופים כמדות בעלי תשובה. ליחידי סגולה נודע הדבר בסודי סודות שזה הוא האדון הנזכר שהיה מומר ר"ל ורבנו החזירו בתשובה.

כאשר נודע להם דבר הפלא הזה החליטו לשלוח סגל מהחבורה בטענה צודקת לפני רבנו, שאם בידו בדרך קלה כזו לעשות מרשע גמור בעל תשובה גמור, אם כן מדוע מוכרחים המה לעמול ולייגע תמיד על תיקון נשמתם, הלא יתן להם איזה מין דרך קלה כזו.

ובעמדם לפני רבנו בבכיה ובתחנונים אמר להם משל על כך, לרועה המנהל ורועה עדרו באגם, ויש מן הצאן שסרים מן הדרך הישרה לאיזו דרך מעוקמת, ויש שעולים על איזה הר ויש שיורדים לעמק וכדומה, ואם הרועה יעמול בעצמו להביא בידיו את כל התועים, הרי בזמן מועט יאבד את כל כוחותיו ולא יוכל להיות רועה, רק משיבם לדרך הישרה בקריאה ובצעקה, או בזריקת אבנים עליהם, רק אם איזו מהן נופלת לבור עמוק, אז הרועה מוכרח לאזור חילו ולרדת לבור ולהעלותה על כתפיו. והנמשל מובן מאליו.

(מגדל עז - זכרונות שילה לז)

ה"צמח צדק" מתיר עגונה מרומניה

עוד סיפר הרה"ג הרה"ח ר' ישעי' הלוי הורוויץ:

שמעתי מהרה"ח ר' ישעי' צבי ב"ר אברהם דוב [הוא בן בתו של הגאון החסיד רבי יצחק משה מיאסי], מעיר וואסלוי שברומניה, שעגונה אחת ממדינתו נסעה אל דודי זקני הרבי ה"צמח צדק", וציווה עליה שתחזור למדינתה ותיסע שמה ממקום למקום לחפשו, אבל תקבל על עצמה שבכל מקום בואה לא תאכל פעם ראשונה לחם בלי דבש.

פעם אחת בבואה למקום אחד ובעל האכסניה לא היה לו להמציא לה דבש, ואמרו לה שמחוץ לישוב במקום קרוב יושב איש אחד המוכר דבש, והלכה לשם לקחת ממנו דבש והכירה בו שהוא בעלה.

בתקופת אדמו"ר המהר"ש

נסיעת אדמו"ר מהר"ש לחיזוק היהדות ברומניה

כותב כ"ק אדמו"ר הריי"צ באגרות קדשו (אגרת תתצא, אגרות קודש שלו חלק ד עמוד מב):

בקיץ תרכ"ח היה הוד כ"ק אאדמו"ר הרה"ק מהר"ש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע באחד ממקומי הקוהר [הרפואה] בחוץ למדינה, וכימים אחדים לפני בואו, בהמחצה השניה דחודש אלול, היתה תבערה בליובאוויטש ונשרפו כל בניני חצר הוד כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר הרה"ק. ויודיעו בטעלעגראם מהשריפה אשר היתה בליובאוויטש.

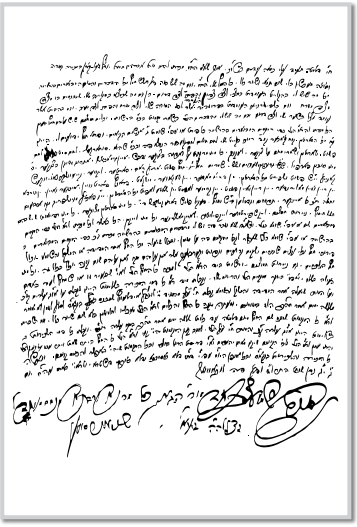

כתב יד קודש כ"ק אדמו"ר מהר"ש

בהמסע ההוא הואיל הוד כ"ק אאזמו"ר לנסוע דרך בוקארעשט יאססי - אשר כן היתה רגילותו אשר בכל מסע אשר נסע היה לעתים קרובים בוחר לו דרך נסיעה לבקר (שלא בגלוי) באיזה מדינה, ולהתעניין במצבן של ישראל בהמדינה ההיא, בענייני המחיה והכלכלה וכן גם במצבם הרוחני. ובמסע זה עלה ברצון קדשו לבקר מדינה זו - ולשם נשלחה לו הידיעה האמורה.

מיאססי בא הוד כ"ק אאזמו"ר לאדעססא...

תוכנית לשבות בימים הנוראים בקישינוב

כעבור איזה ימים הנה נתפרסם אשר בליובאוויטש היתה שריפה גדולה, ונשרפו גם כל בניני החצר. והמקורבים ובראשם הגבאי ראשון ר"ל הזהירו את החסידים שלא לדבר מזה, למען שלא ישמע הוד כ"ק אאזמו"ר ויצטער, ועם זה הנה התיעצו ביניהם אודות מקום מוכשר לימים נוראים ומועד הבא.

עודם מתייעצים ביניהם והנה הוד כ"ק אאזמו"ר קרא לר"ל הגבאי, ויצווהו לערוך רשימה מפורטה מכל רבני ונכבדי אנ"ש שהיו באותו מעמד באדעססא ובמשך שעה להמציאה לו.

ר"ל העריך את הרשימה ויגישה להוד כ"ק אאזמו"ר למועד אשר הגביל. ויבט בה הוד כ"ק אאזמו"ר במבט עיוני, ויאמר לר"ל, כי כל אלו הנרשמים הנהו מזמינם לבוא אליו כולם יחדיו במשך שעה מעתה (כלומר מהעת אשר הגיד לו).

הרבנים והנכבדים הנקראים לאסיפה האמורה, הנה איש מהם וגם ר"ל לא ידע תוכנה ונושאה, ומפני קוצר הזמן לא הספיקו גם להתבונן בהשערות על מה ובשביל מה המה נקראים לאסיפה.

בבוא המועד המוגבל, נכנסו כל הקרואים לחדרו הגדול של הוד כ"ק אאזמו"ר, והוד כ"ק אאזמו"ר התחיל לאמר:

בהיותי ביאססי הגיעה אלי ידיעה טעלעגראפית, אשר בליובאוויטש היתה שריפה, ונשרפו גם בניני חצרי. ובבואי לפה שלחתי את משרתי רפ"ל עם מכתב ותכנית לבנות בתי דירות הדרושים לבית הכנסת ועבורי. וכאשר דרוש לי מקום להיות שם ראש השנה ויום כיפור וחג הסוכות הבע"ל, הנני בוחר בשלשה (אחד מהם הי' החסיד ר' זלמן זלאטאפאלסקי) כי יסעו לעיר קישינוב, וימצאו בית דירה עבורי בית רחבה במקום אויר טוב, ושיתאים בכל הפרטים. ואתם מהרו לנסוע והשי"ת יעזרכם.

כל הקרואים הנה כולם כאחד מורא רבם הקדוש היה עליהם, אשר איש מהם לא הרהיב עוז בנפשו לבקש כי יואיל הוד קדושתו לבחור באחד העירות אשר במאלע-ראסיע.

ביום השלישי - מספר החסיד הרז"ז - ו' תשרי, באו הרבה מגבירי העיר ונכבדי קישינוב להוד כ"ק אדמו"ר לבקש, כי להיות העיר גדולה - כ"י - והרבה זקנים וחלושים שלא יכלו לבוא בראש השנה לשמוע את התורה אשר אמר הוד כ"ק אדמו"ר, על כן מבקשים המה אשר יואיל הוד כ"ק אדמו"ר להגיד תורה ביום ההוא, בשעה אשר יאות לפניו. והוד כ"ק אדמו"ר נאות להם ויגביל המועד לשעה הרביעית.

חדר גדול רחב ידים היה בהחצר ההוא אשר דר שם הוד כ"ק אדמו"ר, אבל בשעה אחת כבר נתמלא כולו. ובהיות האויר טוב, הנה על פי רשיון הוד כ"ק אדמו"ר הוציאו את הבימה לחצר, ובשעה הקבועה יצא הוד כ"ק אדמו"ר מהיכלו, ויעלה על הבימה וישב על הכסא אשר הוכן עבורו. החצר היה מלא מפה לפה והדרת קדש בשקיטה חרישית חפפה על כל העומדים בחצר ועל גגי בניני החצר, והאילנות הגבוהים אשר בחצר ההוא.

הוד כ"ק אדמו"ר הואיל להגיד המאמר "תפלה לעני כי יעטוף ולפני הוי' ישפוך שיחו", ונועם קול קדושתו נשמע למרחוק, וכל העם רואים את פני קדש הקדשים ושומעים כל הגה היוצא מקדושת לב הוד כ"ק אדמו"ר בהתעוררות העבודה.

מה יכול הרבי לפעול עם 'ממליגה ויין'

נושא תוכן המאמר תפלה לעני כו' נודע הוא בביאור ענין משפיע ומקבל בכל הפרצופים הספירות והבחינות, והבכן הוא אשר משום זה צריך להיות גם למטה בציור אדם עני ועשיר להיותו ענין משפיע ומקבל, העני הוא המקבל, והעשיר הוא המשפיע, אבל - הרים הוד כ"ק אדמו"ר את הדרת קדושת קולו ואמר - כמדבר בקול טענה - אמת הדבר ואיילע אין כללות העולמות און אין עולמות בי"ע הפרטים בעדארף זיין דער ענין פון משפיע און מקבל, איז דערפאר בעדארף אויך למטה, אין דעם ציור קומה פון נשמות ישראל אויך זיין דער ענין פון משפיע און מקבל, אבער דער ארימאן טענה'ט פאר וואס דארף ער עפעס זיין דער מקבל, און די טענה פון דעם ארימאן איז דאך א טענה צודקת.

[=אמת הדבר שבהיות אשר בכללות העולמות ובעולמות בי"ע הפרטיים צריך להיות עניין משפיע ומקבל, וכך צריך להיות גם למטה, בהציור קומה של נשמות ישראל עניין משפיע ומקבל, אבל העני טוען מדוע הוא צריך להיות המקבל, וטענתו של העני היא טענה צודקת].

בהשמע דברי קדש הללו מפי קדושת הוד כ"ק אדמו"ר, הנה געה העם בבכיה. הלואי - אמר החסיד הרז"ז נ"ע - הייתי זוכה לבכות בתמימות כזו ביומי האחרון. און יעמאלט האבען מיר געזען וואס דער רבי קאן מאכען אפילו פון מאמעליגע מיט וואן, אז זיי זיינען אויך נתעורר געווארען בהתעוררות גדולה.

[=אז ראינו מה הרבי יכול לעשות אפילו עם ממליגה (הדייסה החביבה על אנשי חבל קישינוב) ו'וואן' (יין במבטא יהודי רומניה), שגם הם התעוררו בהתעוררות גדולה].

בתקופת אדמו"ר הרש"ב ואדמו"ר הריי"צ

שליחות אל בנו של רבי משה יצחק

סיפר כ"ק אדמו"ר הריי"צ בסעודת יום ב' של חג השבועות תרצ"ט (ספר השיחות תרצ"ט עמוד 337, תרגום חופשי מאידיש):

בשנת תרס"ז נסעתי בשליחות אאמו"ר לבוקרסט, ואבי אמר לי שכאשר אהיה בבוקרסט, כדאי שאסע ליאסי, שם נמצא בנו של החסיד ר' משה יצחק, אולי אקבל ממנו משהו.

כוונתו של אבי היתה לסיפורי מעשיות וגם לכתבי דא"ח, משום שהחסיד רבי משה יצחק היה מצעירי החסידים של אדמו"ר הזקן, ובעיקר היה חסיד של אדמו"ר האמצעי, ודרכו של אדמו"ר האמצעי היתה לחלק לחסידיו כתבי יד קודש שלו (ומשום כך נותרו רק מעט כתבים שלו בירושה, למרות שהוא כתב הרבה מאוד). הגעתי ומצאתי את ר' בער, בנו של ר' משה יצחק.

בין הסיפורים שסיפר לי מה ששמע מאביו, הוא שאביו היה אחד מה'מקבלים' של החסיד ר' לייב ממוהילוב. ור' לייב סיפר אשר בשנת תק"מ, כאשר היה בליאזנע, הנה על חג השבועות הגיע קהל גדול אל רבנו הזקן, ובחג השבועות יצא רבנו ואמר תורה, וזה לשונו:

"אחר קבלת התורה הנה מצוות לא תעשה הראשונה היא "לא תעשון אתי כו'", ומצוות העשה הראשון הוא "מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולתיך ואת שלמיך".

מה שהלא תעשה כאן קודם לעשה, הוא לפי שההעדר קודם ליש והריקבון קודם לצמיחה. ולפי ערך גודל הריקבון - לפי ערך זה היא הצמיחה בזריעה ונטיעה.

והמצוות עשה הוא: "מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולתיך ואת שלמיך", מזבח אדמה תעשה: עליך לעשות מזבח של ביטול. את עולתיך - העליות שלך, ואת שלמיך - השלימות שלך, עליך לזבוח על המזבח שיהיו עפר ואפר ממש;

מזבח של ביטול עדיין אינו מאומה, אלא צריך לזבוח עליו את העליות ואת השלימות".

הרבי ויהדות רומניה

הקשר עם הרב דוד משה רוזן

בראש יהדות רומניה עמד במשך כארבעים וחמש שנה, בין השנים תש"ח - תשנ"ד, הרב ד"ר דוד משה רוזן ע"ה, אשר כיהן כרבה הראשי של רומניה.

הרב רוזן נולד בחודש תמוז תער"ב בעיירה מויניש שברומניה לאביו הגאון ר' אברהם אריה ז"ל, נצר לבית רוזין ומחשובי חסידי טשורטקוב, שקרא לבנו על שם רבו הרה"ק ר' דוד משה זצוק"ל.

את עיקר תורתו קיבל הרב רוזן מאביו, וגם את הידידות לחב"ד שאב מבית אביו.

כבר בצעירותו הוסמך הרב רוזן להוראה על ידי גדולי הרבנים ברומניה דאז. רבנותו הראשונה הייתה בשוצ'בא, בשבתו על כס הגאון המפורסם רבי משולם ראט זצ"ל. בימי השלטון הפאשיסטי סבל הרב רוזן סכנות ורדיפות רבות, וכהונתו הופסקה כשנלקח למחנה ריכוז בפרוץ מלחמת העולם השניה.

כשהסתיימה המלחמה חזר הרב רוזן לרומניה ששוחררה על ידי הצבא האדום, וכרתה ברית עם רוסיה הקומוניסטית. שלוש שנים לאחר מכן נבחר על ידי כל רבני המדינה לעמוד בראש כל המוסדות הדתיים והקהילתיים ברומניה, ומאז כיהן כאב בית-הדין והרב הראשי לרומניה עד יומו האחרון.

לאורך כל השנים רומניה הייתה המדינה הקומוניסטית היחידה שהתירה חופש דת מלא, וכמעט שלא העמידה מכשולים בנושא העלייה לארץ ישראל. הישגים אלה נזקפו בראש ובראשונה לפעילותו של הרב הראשי הרב רוזן, שהצליח להשיג יחס מיוחד מהשלטונות בתבונה ובדעת, בדבקות במטרה ובעמידה תקיפה על עקרונותיו.

בתקופה הראשונה לרבנותו סבל הרב רוזן קשות מהייבסקצייה (המחלקה היהודית של המפלגה הקומוניסטית). בדומה לייבסקצייה הרוסית, גם זו הרומנית נוהלה על ידי יהודים והשתמשה בכל אמצעי, כולל הלשנות, כדי לדכא את הרבנים וכלי הקודש במטרה לקבל לרשותם את הנהלת הקהילות.

הרב רוזן נאבק מולם בעקשנות לא פחותה, עד שלבסוף הצליח לשכנע את השלטונות שרדיפת הדת והיהודים כרצון הייבסקצייה לא תביא לרומניה כל תועלת, אלא רק נזק בדעת הקהל העולמית.

בדרכי נועם ובמאמץ עקבי יצר הרב רוזן קשרים טובים עם השלטונות, ולבסוף הצליח להשיג בלעדיות בכל הנוגע לניהול מוסדות הקהילה. בסופו של תהליך, כל

מוסדות הקהילה היהודית ברומניה - בתי-הכנסת, בתי-הספר וכדומה, כולם היו דתיים ללא יוצא דופן. הרב רוזן הקים תלמודי-תורה ובתי-כנסת, וארגן בסיוע הג'וינט שירותי סעד יעילים, מטבחים לנזקקים, בתי אבות, מרפאות, והוציא לאור עיתון יהודי-דתי בשם "כתב עת" שהופיע שנים רבות בקביעות.

לצד פעילותו הרוחנית היה הרב רוזן גם חבר בפרלמנט הרומני מאז שנת 1957. הוא הקפיד להופיע בפרלמנט בלבושו הרבני וזכה לכבוד ולהערכה מצד כל גורמי השלטון. למרות שהקפיד על הנהגה בדרכי נועם, כשנתקל בגילוי של אנטישמיות מצד הפקידות הרשמית, לא היסס למחות על כך בכל התוקף, ואילץ את הפקיד או המשרד שפגעו להתנצל פומבית.

מעצם היותו רב ראשי במדינה קומוניסטית, פעילותו המסועפת הייתה תמיד אפופה חשאיות. בהופעותיו הרבות בכלי התקשורת במערב היה מספר על החיים היהודיים בקהילות ישראל ברומניה, אבל תמיד היה מגלה טפח ומכסה טפחיים. היחיד ששמע ממנו את כל האמת על יהדות רומניה ללא כיסוי, היה הרבי.

שעות ביחידות

במשך למעלה משלושים שנה, החל כבר משנת תשכ"א, עמד הרב רוזן בקשר הדוק עם תנועת חב"ד ועם נשיאה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו. הוא היה קרוב מאוד אל הרבי, והוא אכן פעל ועשה רבות ברומניה על פי הוראות שקיבל מהרבי. הוא גם זכה לקירובים מיוחדים מהרבי, ונכנס ל"יחידות" פרטית מידי שנה.

גם בשנות המ"ם, לאחר שה'יחידויות' הפרטיות נפסקו, המשיך הרב רוזן להתקבל אצל הרבי באופן חריג ליחידויות. בכל פעם הוא היה מתקבל ל'יחידות' ממושכת, בהם הרבי היה דן עמו ארוכות בענייניה של יהדות רומניה.

כך, לדוגמה, מופיע ביומן "רישומה של שנה", מיום רביעי, בדר"ח טבת תשד"מ, נר שמיני של חנוכה:

בשעה 8 בערב בערך נכנס ליחידות מר דוד עמר שי', ממקורבי המלך וראשי הקהילה היהודית במרוקו, בלווית אשתו ושתי בנותיו. הם שהו בחדרו הק' כחצי שעה. אחריהם נכנס הרב משה רוזן שי', רבה הראשי של יהדות רומניה. הוא יצא כעבור שעתיים, עם צאתו נכנס הרב בנימין גורודצקי שי' בא כח כ"ק אדמו"ר שליט"א באירופה ובמדינות צפון אפריקה, ששהה בחדרו הק' למעלה משעה...

בבטאונה של יהדות רומניה, "כתב עת", הופיעה לאחר מכן הידיעה הבאה על ביקורו של הרב רוזן אצל הרבי:

אדמו"ר רמ"מ מליובאוויץ' שליט"א קיבל את מרן הרב הראשי

זה כ"ב שנה שיש כבר כמעט מסורת שבכל פעם שמרן הרב הראשי מבקר בארצות-הברית, האדמו"ר הרמ"מ מליובאוויץ' שליט"א מקבל אותו לשיחה ממושכת בת שעות רבות, שבה נותנים השקפה כללית על המצב הנוכחי של היהדות בעולם, ועל הענינים הבוערים העומדים על סדר היום לפני יהדות זמננו בישראל ובתפוצות.

גם הפעם אבה האדמו"ר שליט"א להקדיש מזמנו יותר משעתיים לשיחה שבה הופיעו בעיות הן בנוגע ליהדות רומניה, הן בנוגע למצב הכלל יהודי העולמי הנוכחי.

האדמו"ר שליט"א נתן לרב הראשי את ברכתו להמשיך שנים רבות להנהיג נשיאותו ברמה בשירות התורה ולהרמת קרן היהדות.

אדמו"ר רמ"מ מליובאוויץ'
שליט"א קבל את מרן הרב הראשי

זה כ"ב שנה שיש כבר כמעט מסורת שבכל פעם שמרן הרב הראשי מבקר בארה"ב האדמו"ר רמ"מ מליובאוויץ' שליט"א מקבל אותו לשיחה ממושכת בת שעות רבות שבה נותנים השקפה כללית על המצב הנוכחי של היהדות בעולם ועל הענינים הבוערים העומדים על סדר היום לפני יהדות זמננו בישראל ובתפוצות.

גם הפעם אבה האדמו"ר שליט"א להקדיש מזמנו יותר משעתיים לשיחה שבה הופיעו בעיות הן בנוגע ליהדות רומניא, הן בנוגע למצב הכלל יהודי העולמי הנוכחי.

האדמו"ר שליט"א נתן לרב הראשי את ברכתו להמשיך שנים רבות להנהיג נשיאותו ברמה בשירות התורה ולהרמת קרן היהדות.

ידיעה בכתב העת של יהודי רומניה
על ביקור הרב רוזן אצל הרבי

גם עצם הישארותו של הרב רוזן בעמק הבכא הרומני, היתה רק בזכות ציותו להוראת הרבי. בהזדמנות מסויימת סיפר הרב רוזן שהוא שאל על כך ביחידות את הרבי, והרבי השיב לו: השווער (כ"ק אדמו"ר הריי"צ) היה לו צער גדול מכך שעוזב את רוסיה, ועליו לדעת שהוא עושה הרבה יותר מהרבה רבנים ואדמו"רים בהיותו ברומניה.

ואכן, הרב רוזן לא נס מן המערכה, ועמד על משמר קודשי ישראל ברומניה עד יומו האחרון.

זמן עבור שישים אלף יהודים

בחודש אדר ראשון תשד"מ, בעת ביקור באה"ק, העניק הרב רוזן ראיון נדיר לעיתון "כפר חב"ד", שם סיפר על מסכת קשריו עם הרבי ועל השפעת הרבי על יהדות רומניה:

הקשר שלי עם חסידות חב"ד החל כבר לפני שנים רבות. ביהדות רומניה לפני השואה היו קהילות ובתי-כנסת של חב"ד, ואני עצמי התפללתי באחדים מהם. זכורני שבכל י"ט כסלו, אבי זצ"ל היה יושב וקורא מה"בית רבי" סיפורים מבעל התניא זי"ע, וכן היו עוד בתי-כנסת חב"ד שהכרתי.

אני מעריץ ומוקיר נלהב של הרבי כבר למעלה מ-22 שנה, החל משנת תשכ"א, כאשר זכיתי, יחד עם רעייתי, לשהות שעות ארוכות ב"יחידות" אצלו. אז הוא אגב בקשני גם שנשלח את עיתוננו.

בכל פעם שאני זוכה להיות אצל הרבי אני נוכח שהוא מכיר היטב לאשורו את מצב יהדות רומניה. ממש לא יאומן כי יסופר כיצד כל ההוראות והעצות שהרבי נתן לי במשך השנים קלעו למטרה בצורה מופלאה.

ברצוני להמחיש את תשומת הלב שאנו זוכים לו אצל הרבי:

באחד מביקוריי אצלו ראיתי בחדר ההמתנה שממתינים הרבה רבנים וגדולי תורה שחיכו להיכנס אל הרבי. כשנכנסתי הייתה שאלתו הראשונה של הרבי: כמה יהודים יש ברומניה? עניתי: שישים אלף. לאחר מכן כשביקשני לשבת, ידעתי שהרבה ממתינים וזמנו מוגבל, וכדי שאדע באלו נקודות עיקריות להתרכז שאלתי את הרבי: כמה זמן מוקצב לי? אמר לי הרבי: כבר עניתי לך! התפלאתי ואמרתי: הרי לא שאלתי קודם? והרבי בשלו: כבר עניתי לך! התפלאתי ואמרתי: הרי לא שאלתי קודם. והרבי בשלו: כבר עניתי לך! לבסוף משראה שאיני מבין אמר לי הרבי: כמה זמן שזקוקים לשישים אלף יהודים יש לי בשבילך...

באחת היחידויות התלוננתי לפני הרבי שברומניה אין לי עם מי לדבר בדברי תורה, והרבי ענה שגם באנגליה יש רבנים שאין להם עם מי לדבר דברי תורה... כששמעתי את הדבר נרגעתי.

פעם גם סיפרתי לרבי שבהיותי באוסטרליה, זכיתי לראות מאות אברכים נאספים לשמוע שידור חי מהתוועדות הרבי. זה היה אחד המחזות המרגשים שראיתי מימי. האברכים עמדו בדחילו ורחימו למשמע קולו של הרבי. אני באמת יכול להבין אותם. אשרי הדור שלנו, אשריו שיש לו מנהיג כזה...

נשאר ברומניה בהוראת הרבי

לרבי יש חלק מכריע בכך שאני עדיין ברומניה. יש לי הסכם עם ממשלת רומניה מאז שנת 1961 שאני יכול לעזוב מתי שארצה. אמנם גם משה שרת, גולדה מאיר, זלמן שז"ר, מנחם בגין, ועוד הפצירו בי תמיד שאשאר ולא אעזוב, ואולם לא זה השפיע עלי. מה שהכריע אצלי היה אך ורק חוות-דעתו של הרבי שעלי להישאר שם. עד כדי כך שעכשיו לפני כחודשיים כשהייתי ב"יחידות" אמר לי הרבי ששמע שקניתי דירה בישראל - אני ממש נדהמתי מכך - אמר לי מה שאמר והפציר בי שאשאר.

זה אמנם קשה מאוד לאדם בגילי להיות נע ונד, אני נאלץ לנסוע הרבה מכאן לשם ולארצות אחרות וכו', ואולם, כאמור, חזקה עלי מצוותו של הרבי שהוא גם בעל ההשקפה הנכונה בכל העניינים הקשורים לכלל ישראל, ואני רואה ככבוד וכזכות יוצאת מהכלל את יחסו המיוחד של הרבי לבעיות יהודי רומניה ואת ההדרכות והעצות שאני זוכה לקבל ממנו.

גם עכשיו כשזכיתי לשבת אצלו כשעתיים, ברצוני גם לציין את התפעלותי מהעובדה שלמרות גילו הוא רענן כמו איש צעיר ביותר, ומתמצא בערנות מופלגה בכל פרט מהפרטים אצלנו, ומרעיף עלינו שפע של חכמה ותבונה בעצותיו והדרכותיו.

דאגה לגורל יהדות רומניה

בשנים האחרונות אנו נהנים מעזרתו הרבה של הרבי. מאז שנפגשתי עמו בפעם הראשונה לפני 22 שנה - ומאז נפגשנו עוד פעמים רבות - חשתי את החרדה שלו לגורלם של יהודי רומניה. כיום אפשר לומר בסיפוק כי מצודתו הרוחנית פרוסה עלינו. לדוגמא, הוא שלח אלינו לאחרונה שני אברכים שוחטים שהצטרפו לששת השוחטים שלנו והם יוצאים ועוברים מעיר לעיר ומכפר לכפר ונותנים אפשרות לשמור על הכשרות.

ב"יחידות" האחרונה ביקשני הרבי כמה פעמים שאוציא לאור הדפוס את כל המאמרים שפרסמתי במשך עשרים ושמונה שנה. יחד עם זה בכוונתי להוציא לאור גם את כל החידושי תורה שלי אי"ה.

אני מבקש בהזדמנות זו להדגיש שוב את ההשפעה הכבירה שיש לרבי על יהדות רומניה, את ההוקרה וההערצה העצומה שיש לנו כלפיו, ואת הרגשתנו החמה והכרת הטוב ביודענו שאנו נמצאים תחת השגחתו ודאגתו המסורה של הרבי. אנו גם מפרסמים מדי פעם בעיתוננו את תורתו והוראותיו.

הרב רוזן בשיעור תורה בבוקרשט ביחד עם הרב ישראל הבר והרב שמואל גלויברמן

דלתו וליבו של הרבי תמיד בפנינו, ואני, כמי שבקי היטב במה שקורה ברוסיה, יודע גם היטב מה גדולה השפעתו הקדושה והברוכה לחיים היהודיים ברוסיה, ואיך שגם ברוסיה, כמו ברומניה, החיים היהודיים מוצאים בו את המשען האמיתי.

היחידות האחרונה

הפעם האחרונה בה התקבל הרב רוזן ליחידות אצל הרבי הייתה ביום ראשון יו"ד כסלו תשנ"ב. היחידות נמשכה כשעה וחצי, משמונה ורבע ועד רבע לעשר. השיחה התקיימה ביחידות ב"גן עדן התחתון". הרב רוזן בא לבדו, וגם איש ממזכירי הרבי לא נכח במקום.

בסיום ה'יחידות', הרבי ליווה את הרב רוזן דרך הכניסה הצדדית עד ליציאתו מ"בית חיינו". ביקורו של הרב רוזן הייתה הפעם האחרונה בה הרבי קיבל אישיות כלשהי ב'יחידות'.

למחרת היחידות, סיפר הרב רוזן ל"כפר חב"ד" את הפרטים הבאים:

ראשית רצוני לציין עד כמה שמחתי, כשראיתי שהרבי שופע מרץ ורעננות היום, ממש כפי שראיתיו ביחידות הראשונה לפני שלושים שנה. תחילה דיברנו בדברי תורה. הרבי ביאר את מאמר חז"ל "כל ימי חייך להביא לימות המשיח", כשהדגש הוא על "להביא", במובן שיש חובה להשתדל להביא את המשיח.

באשר למטרת היחידות - הדבר באמת מתחיל ביחידות הראשונה שלי לפני שלושים שנה... השתוקקתי אז לעלות לארץ ישראל, ובאותה יחידות הרבי הורה לי להישאר במשרתי ברומניה. עכשיו אני בן שמונים שנה, ובאתי להתייעץ שוב ולשמוע אם אני יכול לעלות כבר לארץ ישראל.

לפני עשור שנים שוחחתי בנושא זה פעם נוספת ביחידות עם הרבי, והרבי אמר כי הוא מתפלא על התכנית שלי לעזוב את רומניה, והביא דוגמה מכמה וכמה רבנים בארצות הברית, שגם הם היו רוצים לעלות לארץ, אך אינם עוזבים את צאן מרעיתם. להדגשת דבריו, הרבי סיפר לי שבעת שפורסם בעיתונות שאנחנו עתידים לעזוב את רומניה, כתב לו רב מדרום קרוליינה שגם הוא עומד לעזוב את משרתו.

הבנתי שהרבי מורה לי להישאר במשרתי, ושאלתי אותו: "ומתי אעשה גם אנוכי לביתי"? והרבי ענה: "כאשר תגיע לגילי, נדון מחדש". השיחה הזו התקיימה, כאמור, לפני עשר שנים, כשאני הייתי בן שבעים והרבי בן שמונים. חלפו עשר שנים, וכעת באתי להתייעץ שוב. אולם תשובתו של הרבי לשאלתי היא עדיין לא לפרסום.

הרבי לא רק דורש ממני להישאר ברומניה; הוא נתן לי להבין, בכל יחידות שנכנסתי אליו, שגם אני עושה שליחות ואני חייב להתחזק מהשליחות.

בהמשכה של היחידות דיבר הרבי מתוך ידיעה על העיתון שאנחנו מוציאים ברומניה. זה היה ממש מפליא לגלות שלרבי יש זמן גם לזה. מפליא ומעודד.

גם אמש התכוננתי לקצר ביחידות, כפי שגם נתבקשתי על ידי המזכירות, אבל הרבי עצמו עיכב את שהותי במחיצתו, ויצאתי יותר מחוזק משנכנסתי.

"מה שלום הרב רוזן?"

בהזדמנות אחרת סיפר הרב רוזן את הדברים הבאים:

יום אחד, באסרו-חג של שמחת-תורה בבוקר, מצלצל בביתי הטלפון, ועל הקו היה, להפתעתי הרבה, מזכירו של הרבי הרב חדקוב. הרב חדקוב אמר לי שהרבי מתעניין לדעת מה שלומי, ואז הפכה הפתעתי לתדהמה. בלילה הקודם, כששבתי לביתי לאחר ההקפות, הרגשתי לפתע ברע, איבדתי את הכרתי והתמוטטתי וחשבו להבהילני לבית-הרפואה, אולם כעבור כמה רגעים התאוששתי במפתיע וקמתי על רגליי כאילו מאום לא קרה.

עודני מתפלא ואני שואל את הרב חדקוב: איך נודע לרבי שלא הרגשתי טוב? והרב חדקוב עונה לי: אינני יודע. באמצע ההתוועדות של ליל שמחת-תורה קרא לי הרבי לגשת אליו, שאל אותי מה שלום הרב רוזן ואמר לי לומר "לחיים" בשבילו. ועכשיו, לפני רגעים אחדים, כשנגמר הכוס-של-ברכה, קרא לי הרבי לחדרו וביקש ממני להתקשר ולשאול לשלומכם.

שאלתי את הרב חדקוב: באיזה שעה היה זה כשהרבי הזכיר אותי באמצע ההתוועדות. וכשהרב חדקוב אמר לי את השעה - ראיתי שזה היה בדיוק ממש כשהתמוטטתי בבית...

הרב משה קוטלרסקי, סגן יו"ר ה"מרכז לענייני חינוך" ומי שעומד בראש מערך פעילות השלוחים כיום, מספר כי באחת השנים הוא נשלח על ידי הרבי לפגוש את הרב רוזן בשדה תעופה מסויים, ולהעביר לו מסר מהרבי.

"מבצע מזוזה" ברומניה

הרב הראשי לרומניה הרב רוזן עמד בקשרי מכתבים עם הרבי, והוא זכה לקבל כמה וכמה אגרות קודש מהרבי בעניינים שונים. ביו"ד שבט תשל"ד הכריז הרבי על "מבצע מזוזה", מעשרת מבצעי הקודש של הרבי, והרבי פעל רבות בעניין זה עם רבנים, גדולי תורה ומנהיגי קהילות, לזרזם על ההשתתפות ב"מבצע מזוזה".

גם עם הרב הראשי לרומניה היה הרבי בקשר בעניין זה, כפי שעולה מן האגרת הבאה ששיגר לו הרבי בשנת תשל"ו:

ב"ה. כ"ה טבת, ה'תשל"ו

ברוקלין, נ.י.

כבוד הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ, עוסק בצרכי ציבור וכו'

הרב דוד משה שי' רוזן

שלום וברכה!

בתודה הנני מאשר קבלת מכתבו מי' טבת, ות"ח בעד הבשורה הטובה ע"ד חלוקת המזוזות וכו', ומובן אשר אשתדל בל"נ להשיג עוד מזוזות, ומסתם יודיע כת"ר על ידי עושי רצונו באיזה אופן להמציאן אליו, והעיקר שיהי' על פי תכלית פעולת המזוזה, אשר, כמובא בספרים, מרומז זה בר"ת שומר דלתות ישראל. ועל פי זוהר הק' שזהו שאמר הכתוב ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם, זאת אומרת שזכות מצות מזוזה שומרת ומגינה לא רק בבית, כי אם גם צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

תקוותי גם כן שבהמשך הפעולות שכותב בנוגע לחנוכה עושה גם כן בנוגע לימי הפורים הבאים עלינו לטובה, ויהי-רצון שגם הפעולות הבאות תהיינה בהצלחה רבה, ובלשון המגילה, ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר - כן תהיה לנו.

לכתבו על דבר אברך שיבקר בעתיד הקרוב במדינתו, הרי זה קשור עכשיו בקושיים, כי בכלל להיות בפסח שלא בביתו קשה לפעול מטעם הידורים, ועוד ועיקר שהוא באמצע שנת הלימודים. בכל זה מובן שאיני מסיח דעת מזה ח"ו ועוד חזון למועד.

ויהי רצון שחפץ הוי' בידו יצליח, ויראה פרי טוב בעבודתו בקודש לטובת גוי קדוש, וכידוע תורת רבנו הזקן אשר נקראים הם "גוי אחד בארץ" שגם בארץ, בעניינים הארציים, ממשיכים האחדות ומגלים האחדות האמיתית. וכיון שאמר הוי' אחד עבדו את ה' בשמחה, שיוכל כת"ר להמשיך בזה מתוך שמחה אמיתית ומתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף גם יחד, באופן דמוסיף והולך כהוראת ימי חנוכה דאזלינן מינייהו ומתוך אורה ושמחה וששון ויקר כהוראת ימי הפורים הבע"ל.

בכבוד ובברכה

נ.ב. ז"ע הגיע המכתב עתי וראיתי אשר גם בו נתפרסם הנ"ל, ויהיה רצון שגם זה יוסיף בהרמת קרן היהדות האמתית, תורתנו ומצותי', והרי מקרא מלא דבר הכתוב ברוך תהי' מכל העמים.

מתוכן המכתב דלעיל עולה, שהרבי היה מארגן שיסדרו משלוחי מזוזות מניו יורק עבור יהודי רומניה, כאשר הרב רוזן ואנשיו היו צריכים להפיץ ולחלק את המזוזות בקרב יהודי רומניה.

אגרת ברכה לרגל שלושים שנה לכהונתו

כפי שהובא לעיל, הרב הראשי לרומניה כיהן במשך כארבעים וחמש שנה כרבה הראשי של רומניה, החל משנת תש"ח. בשנת תשל"ח מלאו שלושים שנה לכהונתו של

הרב רוזן, והקהילה היהודית ערכה עבורו חגיגה מיוחדת בקשר עם ציון תאריך זה. גם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו שיגר אגרת ברכה מיוחדת לרב רוזן לרגל המאורע.

ב"ה. ל"ג בעומר, ה'תשל"ח

ברוקלין, נ.י.

כבוד הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ, עוסק בצרכי ציבור וכו'

הרב דוד משה שי' רוזן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה אשר הסתדרות הקהלות היהודיות ברומניא מתכוננת לחוג את יום מלאות שלשים שנה לכהונתו הברוכה של כת"ר,

שנוסף על עצם הענין שה' הצליחו לנהג עדתו בעירו ובכל המדינה בדרך התורה ומצותי', הרי זה גופא שהקהילות והבעלי-בתים רוצים לעשות חגיגה וברוב פאר והדר, מראה שאחינו בני ישראל במדינתו מעריכים פעלו הטוב ונותנים ביטוי גם להכרתם בהכרחיות ויוקר וחיוניות החזקת והפצת התורה ומצותי', עליהן נאמר כי הם חיינו ואורך ימינו.

ויהי רצון שיקויים בהם וגם בכת"ר מאמר חכמינו במשנתם "מצוה גוררת מצוה" וכן הציווי - שהוא גם נתינת כח - "מעלין בקודש", תמיד כל הימים, וההישגים בעבר יעוררו ויגדילו החפץ והתשוקה לביסוס היהדות האמתית, לימוד התורה וקיום מצותי' בחיי היום-יום, שהמעשה הוא העיקר.

ויעשו בזה מתוך שמחה וטוב לבב, וכפי שרואים גם בעיני בשר שהשמחה מוסיפה מרץ ומגדילה ההצלחה, ובלשון הידוע "שמחה פורץ גדר".

מצטרף אני לכל המברכים את כת"ר, מתאים להכתוב לעיל, שימשיך ויאריך ימים בממלכתו, מאן מלכי רבנן, בקהילתו ובעירו ובכל המדינה כולה באופן דמוסיף והולך ואור בנר מצוה ותורה אור, עדי יקוים היעוד והלכו גויים לאורך והי' הוי' לך לאור עולם גו'.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות

אגרת לחנוכת מושב זקנים

לפנינו מכתב מיוחד ששיגר הרבי בשנת תשל"ט לרגל חנוכת מושב זקנים חדש ברומניה, על שם הרב הראשי דוד משה רוזן. אגרת זו פורסמה בכתב העת של היהדות הדתית הרומנית המופיע בבוקרשט (מס' 442, ח' מנחם אב תשל"ט עמ' 11):

בנועם קיבלתי הידיעה על דבר חנוכת הבית של מושב-זקנים החדש, וידוע גודל הענין של "והדרת פני זקן" כמבואר בכמה מקומות, וביתר שאת שקשרו זה ונקרא על שם הרב הראשי ומנהיג הרוחני של אחינו בני ישראל במדינתם.

ויהי-רצון שיקויים בכל אחד ואחת מהדרים בו - "עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו", ובפרט על ידי השתתפותם בתפילה ובשיעורי-תורה בבית הכנסת ובבית המדרש של מושב-זקנים זה, שהרי הבטחה האמורה "עוד ינובון בשיבה" באה בהמשך להכתוב קודם - "שתולים בבית ה' בחצרות אלקינו יפריחו", וכמבואר בפירושי חכמינו ז"ל אשר "בית ה'" ו"חצרות אלקינו" - ובשניהם באופן של "שתולים" ו"יפריחו" - המדובר הוא בתפילה ובתורה.

וברכת ה' תחול על ראש כל שהשתתפו בהגשמת המפעל האמור ועד לחנוכת-הבית, הן היחידים והן הארגונים וכו', וכשם שרואים פרי טוב בעמלם בהאמור, כן יראו פרי טוב בכל פעולותיהם הטובות וזכות הרבים מסייעת.

עד יומו האחרון

פעילות מסועפת ונרחבת בקשר שבין הרב רוזן עם הרבי, התנהלה אודות מבצע הדפסת התניא ברומניה, כפי שיסופר על כך להלן.

הרב ד"ר דוד משה רוזן כיהן כרבה הראשי של רומניה עד יומו האחרון, בכ"ה באייר תשנ"ד. ארונו בא מבוקרשט לארץ ישראל בליווי נציגי ממשלת רומניה, ראשי הקהילה ונציגים של ארגונים יהודיים עולמיים, והלוויה רבת משתתפים נערכה לו בירושלים.

אחריו כיהן כרבה הראשי של רומניה הרב ד"ר יחזקאל מארק ע"ה בין השנים תשנ"ה - תשנ"ז. הרב מארק היה יליד רומניה, ובמשך שנים רבות היה בקשר עם הרב רוזן והיה מעורב בנעשה ביהדות רומניה. לאחריו כיהן כרבה של רומניה יבדל"ח הרב מנחם הכהן בין השנים תשנ"ח עד תשע"א.

הצלת יהודי רומניה

פדיון שבויים של אלפי יהודים

פרשה מיוחדת ועלומה בפעילות הרבי למען יהודי רומניה אירעה בשנת תשי"ט, בפעילות שהביאה להצלת אלפי יהודים ברומניה. על פרטי פרשייה זו מספר מי שהיה בא-כוחו של הרבי באירופה וצפון אפריקה הרב בנימין גורודצקי, בספרו "ספר זכרון" (עמוד 252 ואילך):

בשנת תש"ז, בחודש תשרי, בהיותי אצל כ"ק אדמו"ר הריי"צ בארה"ב, הראה לי הרבי מכתב שקיבל מבחור אחד, בו כותב שאנ"ש הטילו עליו התפקיד ובחרו אותו להעביר יהודים מרוסיה דרך רומניה, לאחר שדרך היציאה מלמברג כבר נסגרה. הוא ביקש במכתבו ברכה מהרבי הריי"צ להצלחת המבצע.

לשאלת הרבי עניתי לו כי אינני מכיר את כותב המכתב, וכי קשה לי להתעסק עם אנשים כאלה. רבינו ענה לי, כי במידה ויחליט לחיוב - יוטל כל הענין עלי.

כותב המכתב עצמו היה אז בפוקינג שבגרמניה, יחד עם אנ"ש. הוא נסע משם לרומניה ושם התחיל לטפל בענין.

הוא ארגן מבצע שלם של הברחת אנשים מרומניה, אך נכשל בתכניתו ואף הפסיד כספים רבים.

המובילים לקחו אנשים מצ'רנוביץ' והובילו אותם לגבול. הם הגיעו לשם ביום שישי, ערב שבת לפנות ערב, ונאלצו להתעכב שם עד יציאת השבת.

כחמש דקות לפני יציאת השבת הגיעו לפתע אנשי המשטרה, ועצרו את כולם עד אחד! חלק מהם נשפט למאסר לשנים רבות, חלקם לפחות מזה וחלקם אף לא זכו לחזור כלל ר"ל!

לבסוף התברר כי הכל היה פרובוקציה: המובילים מסרו מראש לשלטונות על מבצע ההעברה, וכך יכלו לחסל את כולם ולבטל את כל התכנית.

המארגנים כשלעצמם לא רצו לוותר על שכרם והם ביקשו בתוקף את שכרם. לא היתה כל ברירה ונאלצו לשלם להם.

ידעתי אמנם כי האיש הזה הוא די קשה להתעסק אתו, ויש להשמר היטב בכל התעסקות אתם ולכן עז רצוני היה להתחמק מהם.

בקשת האדמו"ר מסקולען מהרבי

בקיץ תשי"ט הייתי בארץ ישראל. בעודני שם, קבלתי טלפון מהרבי בו הודיע לי כי האדמו"ר מסקולען רבי אליעזר זוסיא פורטוגל ביקר אצלו בקשר להצלת אסירים יהודיים מבתי סוהר ברומניה, וגם העברת בני משפחתם מרומניה. הרבי מסקולען אמר כי הוא פנה בעצמו לראשי הג'וינט וביקש מהם הקצבה של מאה אלף דולר, מאחר שיש לו הקשרים והדרכים המתאימות להציל אסירים יהודים רבים מרומניה, ולהפנותם לארץ ישראל או למקומות אחרים. הוא הסביר להם כי דרוש סכום של אלפיים דולר לכל משפחה, אשר ראש המשפחה נמצא במעצר וכי הוא יכול בסכום זה להציל יהודים רבים.

הנהלת הג'וינט לא שעתה לבקשתו ולא נענו להם. מאחר שהרבי מסקולען ידע כי לליובאוויטש קשרים אמיצים עם הג'וינט, פנה אפוא אל רבינו שיפעול אצלם אשר יקציבו לו את הכספים הדרושים לכך.

הרבי פנה אז אלי וביקש ממני אשר אפעיל את קשריי עם הג'וינט ולנסוע לשוויץ - מרכז הג'וינט.

פגישת הרב גורודצקי עם הרבי

באותם הימים ביקר בארץ מר משה לעוויט אחד ממנהלי הג'וינט בארה"ב. נפגשתי עם מר לעוויט ובקשתי ממנו אשר ימלא את בקשת הרבי מסקולען. מר לעוויט ענה לי כי ידוע לו מהפרשה, וכי הרבי מסקולען ביקר אצלו בענין זה, וענה לו בשלילה בגלל שאין לו את התקציב לזה. פרט לכך, הסביר, לא נראה לו כי הרבי מסקולען יוכל להתעסק בביצוע והצלחת מבצע מסובך שכזה.

כשהתחלתי להתמקח אתו לאשר את התקציב הנחוץ לכך - ענה לי כי מוכן הוא לאשר לי אישית חמשים אלף דולר למטרה זו, ולא לאיש אחר.

צלצלתי לרבי ומסרתי לרבי על תוצאות שיחתי עם מר לעוויט. הרבי ביקש ממני לבוא לארצות הברית לכמה ימים.

נסעתי ונפגשתי עם הרבי ומסרתי לו דו"ח כללי על תוצאות פעולותי בארץ ישראל, ושאר ענינים שעמדו על הפרק. בבואי לארצות הברית המשכתי במשא ומתן גם עם מנהל הג'וינט באירופה, מר ג'ורדון, והסברתי להם כי סכום זה הוא זעום למדי לעומת ההוצאות העצומות הכרוכות במבצע זה.

בסופו של דבר הסכימו כי אסע ללונדון ולהפגש עם מר יעקובר, אשר אתו היו צריכים לנהל את המו"מ, ולאחר שאעמוד על טיבו, ובאם אני אישית אהיה אחראי על פעולה זו - יהיו מוכנים לממן את כל ההוצאה.

הסכמתי להצעה, ביחוד כאשר הדבר כרוך היה לא רק בהצלת יהודים מרומניה אלא גם בהצלתם ממאסר ועינויים.

אמרתי לרבי מסקולען כי ברצוני להפגש עם האיש המתעסק בזה, ולעמוד על טיבו, וכאשר אמצא אותו מתאים לכך - הוא יכול להתחיל בהכנת הרשימות.

הוא מסר לי את פרטי האיש אשר התגורר בלונדון, ושם בלונדון אוכל להתקשר עם הנגיד ר' געציל ברגר, והוא יוכל להפגיש את שנינו.

פעילות נמרצת

מיד לאחר חג הסוכות תש"כ נסעתי לפאריז, התקשרתי עם ר' געציל ברגר, וקבעתי אתו יום מסוים בו נוכל שלשתנו להפגש.

ביום המיועד הגעתי ללונדון, מקום שם הייתי נוסע ממילא לשם משלוח חבילות - והודעתי לר' געציל ברגר על בואי. נפגשתי אתו והוא אמר לי שקבע פגישה במשרדו מחר בצהרים. בשעה הקבועה נפגשנו כולנו והתחלנו במשא ומתן.

יעקובר הביע רצונו - ואף מסר על תנאו להרבי מסוקלען ולר' געציל ברגר - כי היות ויש לו חשבון בנק בלוצרן בשוויץ, לכן יש להכניס בחשבון זה סכום של מאתיים אלף דולר, ולאחר שיקבל סכום זה יתחיל בטיפול להוצאת היהודים מרומניה. לפני שיפקידו בחשבונו סכום זה - הטעים - לא יתחיל מאומה בשום טיפול!

הסברתי ליעקובר כי לא אוכל לתת לו אף דולר אחד מראש, ורק ברגע שאקבל ידיעה ממקור כל שהוא - כי פלוני או אלמוני עבר את הגבול ויצא מרומניה אל החופש, מיד יקבל את שכרו, ללא דיחוי כלל. הסברתי לו שאין כל בעיה של כסף, הכסף נמצא ברשותי, ויוכל לקבל כל סכום שהוא - ברגע שאראה תוצאות של ממש.

לאחר הרהורים רבים ענה לי, כי מאחר ששמע עלי מכבר, מוכן הוא לסמוך נאמנה על דברתי. הוא ביקש ממני את הרשימות של האנשים אותם יש לשחרר בכדי שיוכל להתחיל בעבודה.

הרשימות היו כבר ברשותי, אותם מסר לי הרבי מסקולען, ומסרתי אותם לידיו.

ר' געציל התפעל על שיעקובר הסכים להצעתי, אף שהוא התמקח אתו רבות ולא רצה בשום אופן להסכים מבלי שיקבל מאתיים אלף דולר מראש!

חדשים רבים חכינו עד שסוף סוף זכינו לראות את הראשונים שיצאו מרומניה, אך לאחר שנפתח כבר הצוהר, הרי תוך תקופה מסוימת עברו דרכנו קרוב לארבע מאות משפחות, אשר ראשי המשפחות היו עצורים תחת מסגר ובריח בסכנת חיים. אמנם לא כולם היו שומרי תורה ומצוה אך אני שלמתי עבור כולם.

באתי אז לידי הסכם עם מר ג'ורדן, כי בעת שאצלצל מפאריז אל עוזרו, מר הבר, ואודיע לו על שחרורם של כך וכך אנשים - עליו להעביר ללוצרן סכומים מסוימים ללא כל עיכוב אל חשבוני לבנק.

עבודה קשה במשך שנתיים

למעשה, עלה בידינו לשחרר ת"ל את האסירים אשר היו עצורים בבתי סוהר ובתי כלא ברומניה. רק לאחר שהתחיל המשא ומתן לגבי אזרחי רומניה באופן כללי, והתערבו כבר בזה השלטונות הישראליים - התחלתי לסלק את ידי מזה, מאחר שבזה לא היו דרושים כבר ההתעסקות שלי. לשלטונות ישראל היה כבר קשר ישיר עם יעקובר, לאחר שקישרתי ביניהם, ואני יכולתי להשתחרר מכל הענין הזה, ביחוד לאחר שמדובר היה במספרים גדולים במאד.

העבודה עצמה היתה קשה ומסובכת, פעולה רצינית של פדיון שבויים והצלת יהודים מיד צר. הג'וינט שילם לי ביד רחבה כמה שהיה דרוש, הסך של אלפיים דולר לכל משפחה, וכל הפעולה התנהלה בסדר ובשלום ללא כל קושי ועיכוב, על צד היותר טוב, משך זמן של שנתיים ויותר.

הודות לפעולה רבתי זו, יצאו מרומניה ת"ל יותר מאלפיים נפש, אשר ראשי המשפחות היו שם במאסר!

פעילות הרב ישראל צבי הבר

רוח הקודש גלויה

פעילות רבה להפצת היהדות ותורת החסידות בערי רומניה במשך כעשור שנים, התנהלה על ידי השוחט הרה"ח וכו' הרב ישראל צבי הבר ז"ל מאה"ק, אשר פעל במדינה זו רבות בשנות הלמ"ד ובשנות המ"ם.

הרב הבר זכה עוד להסתופף בצילם של חסידי חב"ד בלודז', וכן להתחנך בישיבת "תומכי תמימים" שם. הרב הבר היה אוד מוצל מאש, בין השרידים המעטים מקהילה חשובה זו. את חינוכו החסידי חב"די קיבל מקטנות בבית הוריו, ובצעירותו ינק תורה וחסידות בישיבות חב"ד בלודז', ולאחר מכן בירושלים ובתל אביב. בישיבות אלו הושפע רבות מחשובי החסידים בני הדור הקודם.

בשנת תש"ד התחתן עם תבדלחט"א זוגתו מרת ציפורה תחי', ובשנת תש"ה החל במלאכת השחיטה במספר משחטות מאה"ק.

בתשרי תשכ"ו נסע הרב הבר אל הרבי, ובאותו ביקור שאל את הרבי ב"יחידות" האם לקבל הצעות לנסוע לחוץ לארץ כדי לעבוד שם בשחיטה, מפאת חובות גדולים שהציקו לו באותה תקופה. הרבי ענה, שמכיוון שמדובר ביציאה מארץ הקודש, הדבר דורש שאלת רב. והגם שאלה ששולחים הם עצמם רבנים, אך הם לא חושבים עליו באופן פרטי. הרבי הוסיף, כי מכיוון שבשעה שישאל את הרב כבר יידע מסתמא לאן בכוונתו לנסוע, ויתכן שזה יהיה מקום שניתן לעשות בו לחיזוק היהדות - עליו לציין עובדה זו בפני הרב "וזה יכול להיות סיוע להיתר".

בשלהי שנת תשל"ב קיבל הרב הבר הצעה בדבר נסיעה לרומניה כדי שיעבוד שם בשחיטה. כשהייתה ההצעה מעשית, היה על הרב הבר למלא את הוראת הרבי לשאול רב, לכן פנה לרב אלכסנדר יודאסין ושטח בפניו את העניין. הרב יודאסין הרהר מעט, ואחר כך שאל, האם בנוסף לעניין של פרנסה יוכל לנצל את ההזדמנות לעזור בהפצת היהדות באותה מדינה. הרב הבר השיב בחיוב, הרב יודאסין שוב שקל את הענין והתיר לנסוע. רק לאחר מכן סיפר הרב הבר לרב יודאסין את מענה הרבי ביחידות, והרב יודאסין היה בהתפעלות עצומה, מרוח הקודש הגלויה של הרבי.

על שליחותו של הרב הבר ברומניה, מסופר בהרחבה בספר אודותיו "שליחות ברומניה הקומוניסטית" עמוד 89 ואילך.

יהודי חרדי במדינה קומוניסטית

הנסיעה לרומניה קרמה עור וגידים, ובטרם יצא את הארץ אף למד את מלאכת המילה, ובתחילת שנת תשל"ג יצא הרב הבר את הארץ כשפניו מועדות לרומניה, שם חתמה עמו הקהילה היהודית על חוזה לשנה. את בני משפחתו הותיר הרב הבר בארץ הקודש, והדבר היה קשה לכל בני המשפחה, אולם מצב הפרנסה לא הותיר לו ברירה.

את השנה הראשונה ברומניה עשה בעיקר בבוקרשט בירת רומניה. באותם שנים גרו ברומניה קרוב למאה אלף יהודים, מתוכם כעשרת אלפים בבוקרשט, בה גרו כמיליון וחצי נפש לערך. לחיות כיהודי חרדי במדינה קומוניסטית היה דבר לא פשוט, עם זאת רומניה היתה היחידה מבין המדינות הקומוניסטיות שהיו לה כל השנים קשרים עם ישראל, וגם היחס ליהודים במדינה זו היה שונה ממדינות קומוניסטיות אחרות, אם כי היחס היה רחוק מלהיות דמוקרטי וליברלי.

השלטון הרומני אפשר בתי כנסת ומוסדות דת פתוחים, אולם פעילות הקהילה נעשתה תחת עינם הפקוחה של השלטונות, שעקבו בחשאי ובגלוי אחר הנעשה בבתי הכנסת ובמשרדי הקהילות. עיקר המעקב היה לבדוק שאיש אינו פועל ומדבר נגד השלטונות.

מלבד זאת, בכדי לארגן פעילות דתית היה צריך להיות בעל תפקיד רשמי. לרבנים היה מותר לארגן אירועים וללמד תורה, אבל הרב הבר שתפקידו היה שוחט, והוא גם היה אזרח חוץ, נאסר עליו לעשות כל פעילות או לארגן אירועים מלבד תפקידו המוגדר: שוחט הקהילה היהודית.

למעשה, גם בעלי התפקידים, כרבנים ומנהיגי קהילות, היו אמורים לפעול אך ורק לפי המסגרת שהתוותה המדינה, וכאשר פעלו "יותר מידי" נענשו או גורשו. דוגמה לכך הוא האדמו"ר מסקולען זצ"ל רבי אליעזר זוסיא פורטוגל, אשר פעל ברומניה מתקופת השואה ועד שנת תשי"ט. בתחילה הממשלה הרומנית הסכימה לפעולותיו, כאחד ממנהיגי יהדות רומניה, אבל עם הזמן היה נראה להם כי הוא פועל "יותר מידי" לטעמם, והחלו להצר את צעדיו. בשלב מסויים החלו לעוצרו פעם אחר פעם, ובשנת תשי"ט נאסר לתקופה ממושכת, ורק על ידי פעולות של ארגונים ומנהיגים יהודיים, ובהם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, שוחרר האדמו"ר ממאסרו וגורש מהמדינה.

חרף כל זאת, מכיוון שהרבי אמר לו מראש שאם יוכל לפעול במקום לחיזוק היהדות אזי יהיה זה 'סיוע להיתר' לצאת לחוץ לארץ, השתדל הרב הבר בכל מאודו לעשות למען חיזוק היהדות והחסידות, אלא שבכדי ליישם זאת, היה עליו לנקוט במשנה-זהירות.

עם הזמן קלט הרב הבר את הגבולות שהציבו השלטונות, וידע כי לדבר דברי תורה בקידוש שנערך בבית הכנסת מותר, אבל לארגן אירוע גדול זו עבירה חמורה. הוא ידע

הרב ישראל צבי הבר

היטב כי אם יחרוג מהגבולות הנראים לשלטון, הרי שמאוד מהר הם ימצאו את הדרך לגרשו מהמדינה, לכן היה עליו לפעול למען חיזוק היהדות תוך הליכה בין הטיפות.

החיים בצל השלטון הקומוניסטי ברומניה היו מורכבים. יש לציין, כי עצם העובדה שהתאפשר לשוחט מישראל, להתגורר בעיר הבירה, היה פלא, שכן זכות המגורים בעיר הבירה ובערים גדולות אחרות הוגבלה על ידי השלטונות.

אישור מגורים בערים הגדולות לאזרחי חוץ, ניתן רק אם הוכח בוודאות שמגורי התושב בבירה חיוניים למדינה. רק מעטים זכו לכך, והרב הבר בתוכם. לאחר שניתנה הרשות, התירו השלטונות לשוחטים נוספים תושבי חוץ להתגורר בבוקרשט.

פעילות תחת מעקב

נשמתו החסידית של הרב הבר עמדה בצומת דרכים; מצד אחד שאיפתו היתה להפיץ יהדות ללא הגבלות, לצאת לרחוב לברר מיהו יהודי ולהניח עמו תפילין, לאסוף ילדים וללמדם תורה, ועוד פעולות דומות בהן היה רגיל. מצד שני חזקו עליו חוקי המדינה בה שהה, ביודעו כי אם יעבור את הגבולות ולו במעט, עלול הוא להמיט אסון על עצמו, ובמצב הפחות גרוע יגורש מהמדינה ללא אפשרות לשוב אליה בשנית.

רק שמירה קפדנית על הוראות הרבי, בנוגע לשמירת החוקים הרומניים, הביאה להצלחתו בפעילותו הכמעט בלתי אפשרית ברומניה.

באותו זמן שלט ברומניה הרודן ניקולא צ'אושסקו. למרות שכלפי חוץ הפעילות הדתית הייתה מותרת שם, ובניגוד למדינות קומוניסטיות אחרות אכן התנהלו שם חיי יהדות בצורה גלויה ורשמית - עם זאת, הייתה זו רק מסיכה למשטר רודני שלא היה לו אח ורע בשאר מדינות הגוש המזרחי.

המעקבים של המשטרה החשאית, "הסיקוריטטה", היו קפדניים ביותר, ובמיוחד עקבו אחרי תושבי חוץ. הגבלות חמורות הוטלו על האזרחים ביצירת מגע עם תושבי חוץ. לכן ברור שכל העת היה הרב הבר נתון במעקב, וגם היהודים שביקשו ליצור עמו קשר ידעו זאת, ובכל אופן הצליח לפעול בתעוזה רבה.

בתקופה הראשונה להגיעו לרומניה, עקבו אחריו כצל לכל מקום ומקום. רק לאחר תקופה ארוכה, כשראו שאין בפעילותו שום דבר חשוד מבחינתם, הרפו ממנו.

על מעקבים אלו סיפר לימים הרב הבר: "היה צורך בזהירות גדולה כדי להשמר מפניהם, הן בשיחות הטלפוניות וקשרי המכתבים עם הרבי, והן בכל עיסוקיי ועניני הפרטיים והכלליים, בכל מקום בו הייתי.

במחוזות נידחים

כוחות רבים השקיע הרב הבר במלאכת השחיטה ברומניה. השחיטה היתה מתבצעת במשחטה עירונית לפי הצורך. בעיקר עסק בשחיטת בקר עבור יהודי בוקרשט. עמו עבד צוות עובדים גדול מטעם הקהילה. היו עוד שוחט או שניים בתקופתו, אבל העבודה היתה רבה, שכן היה עליהם לשחוט הן בבוקרשט והן בערי רומניה האחרות, שם היו שוחטים בעיקר עופות.

הפעילות להפצת אור היהדות במסגרת עבודתו, נעשתה בעיקר כאשר נסע לערי רומניה לשחוט עופות. הוא היה מרחיק נדוד למחוזות נידחים, ובכל מקום היה מעודד ומחזק יהודים שהקשר בינם לבין יהודים במקומות אחרים כמעט ניתק.

רבות מחשבות בלב איש

יום הכיפורים תשל"ד. מלחמה עקובה מדם פורצת בעיצומו של היום הקדוש. בימים הבאים זורמים הדיווחים הקשים גם לרומניה, והרב ישראל צבי הבר הסיק כי עליו לשוב בדחיפות לרעייתו הנמצאת בארץ הקודש, ובעצם גם לסיים את שליחותו ברומניה, כי בתחילת השנה חתם חוזה לשנה והתקופה הסתיימה.

אלא, שעוד קודם להחלטתו הסופית, כבר רכש כרטיס טיסה לניו יורק, כדי לשהות בסוכות ובשמחת תורה בבית חיינו. הרב הבר נסע אפוא לניו יורק על מנת לחזור לרומניה, ותוך זמן קצר לארוז את חפציו ולשוב לארץ הקודש.

אלא ש"רבות מחשבות בלב איש". הוא לא ידע אז את מה שהתברר לו מאוחר יותר: הרב דוד משה רוזן, הרב הראשי לרומניה, היה מרוצה מעבודתו כשוחט ומפעולותיו לחיזוק יהודי רומניה, אותן עושה בחכמה רבה, מבלי להעלות את חמת השלטונות, לכן הרב רוזן שאף כי הרב הבר יישאר לכל הפחות עוד שנה ברומניה. וכיצד יעשה זאת? פשוט מאוד, הוא הודיע על כך לרבי.

הרב הבר הגיע לרבי, והתקבל בצוננים. הוא השתומם ולא ידע על מה ולמה הרבי מתייחס אליו כך. על השתלשלות הדברים, סיפר בזיכרונותיו:

"הגעתי לרבי, וב'יחידות', לאחר שמסרתי לרבי את כל הפדיונות - שלי ואת אלה שהבאתי מהקהילה ברומניה - הרבי לא השיב לי מאומה! לא הבנתי מה קורה, וחשבתי אולי יש עלי איזו קפידא חלילה. באחד מימי חג הסוכות עמדתי ליד השביל בו עובר הרבי, והרבי הביט בי, ואז הבנתי שלא מדובר חלילה בקפידא, אלא שפשוט הרבי מצפה ממני לאיזה ענין.

ניסיתי לברר את הדבר אצל המזכיר הרב חדקוב, אך גם ממנו לא הצלחתי להבין במה דברים אמורים. הרהרתי לעצמי, עד שהגעתי למסקנה שאולי הרבי מעוניין כי אשוב לרומניה. הכנסתי לרבי פתק, ובו כתבתי שהנני מבין שהרבי רוצה שאחזור לרומניה ופירטתי את כל הקשיים שבזה.

רק אז יצאה תשובה על הפ"נ שמסרתי ביחידות, וכמו כן הייתה התייחסות לשאלתי האם בגלל שהמלחמה בעיצומה עלי להקדים את הכרטיס לחזור לפני שבת בראשית, והרבי ענה בשלילה.

"עוד שנה ברומניה"

ביום שני לאחר שמחת תורה נכנסתי ל'יחידות'. חוץ מהפ"נ שמסרתי לרבי, היה בידי גם העתק מהפתק שהכנסתי בנוגע לנסיעה לרומניה, והרבי ביקש ממני את הפתק. ואז אמר לי בפירוש, כי רצונו שאשאר עוד שנה ברומניה. לגבי השאלה איך להודיע את הדבר לרב רוזן, אמר הרבי: "מ'קען דאס מאכן אין טלפון" [אפשר לעשות זאת בטלפון].

שאלתי את הרבי, מכיוון שאשתי נמצאת באה"ק לבדה כל זמן המלחמה ומחכה לי, האם ביכולתי לנסוע קודם לבקרה בארץ הקודש, והרבי הסכים. אחר כך שאלתי אולי

אפשר שמישהו אחר יסע במקומי, והרבי ענה: "איר מיט אייער ציור דארף זיין נאך א יאר אין רומניה"... [אתה עם ה'ציור' שלך צריך להיות עוד שנה ברומניה].

בעקבות דברים אלה של הרבי, הקפדתי בחזרתי לרומניה לעבור בלכתי ברחובות הראשיים המלאים אנשים - למרות שקודם לכן השתדלתי לשמור על פרופיל נמוך ככל האפשר - מכיון שהבנתי שחלק מהשליחות שלי היא עצם נוכחותו של יהודי עם הדרת פנים, זקן ו"ציור" של "תומכי תמימים" במקום זה.

למעשה חזרתי לרומניה, ומשם נסעתי לארץ הקודש לבקר את אשתי. כשהגעתי לבוקרשט הסתבר לי שביום זה ממש נוסע הרב רוזן לארץ הקודש, ונסעתי עמו. במהלך הטיסה הוא שאל אותי "צי דער רבי האט דיר אויפגענומען?" (האם הרבי "קיבל" אותך). כעת הבנתי, שהוא זה, שביקש מהרבי שאשאר עוד שנה".

במהלך הטיסה, סוכם כי הרב הבר ישוב לרומניה לקראת חנוכה, והפעם לעיר קלוז'-קלויזנבורג.

לקראת חנוכה שב הרב הבר לרומניה, והפעם על פי בקשה מיוחדת של הרבי. בשנה זו התגורר בעיר קלויזנבורג.

כאשר סיים שהות של שנה בקלויזנבורג, שב לארץ הקודש והמשיך בעבודת השחיטה. לו היה ברור כי לרומניה לא ישוב יותר. היה לו די בתנאים הקשים בהם חי, הצרת צעדיו על ידי השלטונות והריחוק מהחברים והמשפחה. אולם הרבי חשב אחרת.

זהירות מהזכרת השם 'ליובאוויטש'

בט"ז באדר ראשון תשל"ח פגש המשפיע הרה"ח ר' מנחם מענדל פוטרפס, במהלך טיסה לארה"ק, את הד"ר ר' משה רוטשילד מבני-ברק, מייסד בית הרפואה "מעייני הישועה". מאחר שעם צאתו מרוסיה, בשנת תשכ"ד, הורה הרבי לר' מענדל לעסוק בענייניהם של יהודי רוסיה, קיים ר' מענדל שיחה על כך עם הד"ר רוטשילד בעניין.

בין הדברים סיפר הד"ר רוטשילד כי לפני מספר חדשים כתב לרבי כי הוא מוכן לנסוע לרוסיה או לרומניה וללמד שם רופאים יהודים או סתם יהודים את מלאכת המילה, וכי הדבר אפשרי מבחינתו מאחר שהוא בעל דרכון שוויצרי. הד"ר רוטשילד אמר כי עד עתה הוא לא קיבל מענה מהרבי, והוא מתלבט האם ללמוד מכך שהרבי שולל את הרעיון או שמא מכתבו לא הגיע לידי הרבי.

ר' מענדל דיווח על תוכן שיחתו לרב אפרים וולף, ובי"ז אדר העביר הרב וולף את הדו"ח של ר' מענדל לרבי. הרבי השיב על כך:

1) לא הגיעני עד עתה. [= המכתב של ד"ר רוטשילד, אכן לא הגיע לידיו].

2) אין כאן ידיעות מספיקות על דבר זה שם ויברר (אולי) אצל הרב [=ד"ר משה רוזן] ראזין שי', או השוחט ובודק דארץ-הקודש (מתל-אביב) שהיו שם [=הר"ר ישראל-צבי הבר].

3) להצעה ללמד ציין הרבי: איך? והרי כל הבאים שם במגע עם תיירים מחוץ למדינה נחשד[ים] [ונטפלים] עליו וכו'.

הדרך (היחידה?) - באם רוצה - שיפנה באופן רשמי להקהילה במוסקבא ויציע הנ"ל.

- מטעם המובן - אין כדאי שיזכיר שם ליובאוויטש.

בשליחות רשמית ברומניה

שבע שנים חלפו מאז הרב הבר שב מרומניה. ביום אחד במהלך שנת תשמ"א, קיבל הרב הבר פניה מהרב בנימין גורודצקי ע"ה, בא כוחו של הרבי באירופה וצפון אפריקה, בהצעה לנסוע שוב לרומניה לעסוק בשחיטה ובהפצת היהדות. הרב הבר אמר כי הוא מוכן לחזור למקום הכל כך מורכב, בתנאי שהרבי יסכים שהוא ייחשב כשליח. הרב גורודצקי חזר אליו כעבור זמן ובישר לו כי הרבי נתן את הסכמתו.

ושוב ברומניה, והפעם בשליחות רשמית של הרבי. הוא נסע יחד עם

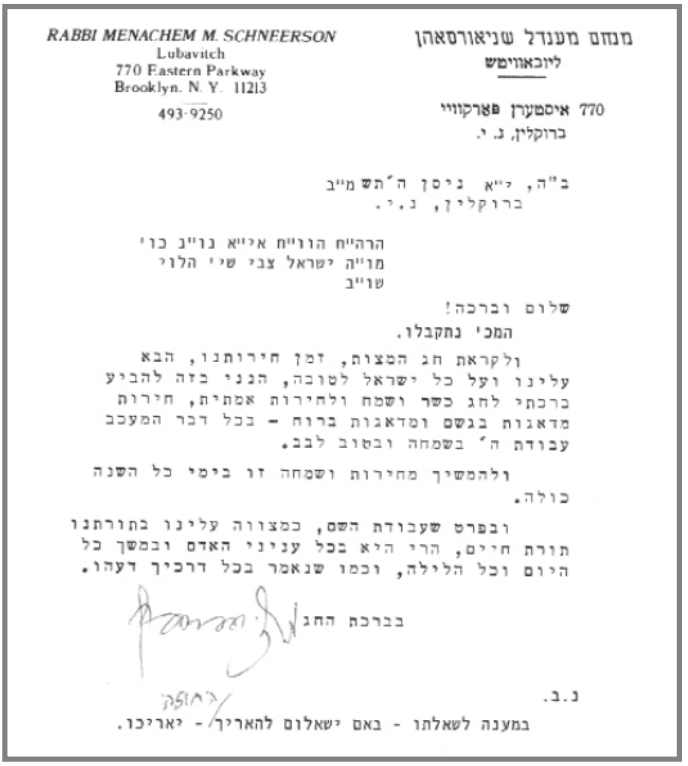

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, י"א ניסן ה'תשמ"ב
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה ישראל צבי שי' הלוי
שו"ב

שלום וברכה!

המכ' נתקבלו.

ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח - בכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא בכל ענינו האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכת החג

נ.ב.

במענה לשאלתו - באם ישאלום להאריך - יאריכו.

רעייתו הגב' ציפורה הבר, ויחד היו בשליחות מיוחדת זו במשך שבע שנים. העילה הרשמית הייתה עיסוקו כשוחט של הקהילה היהודית, בעוד הם עושים רבות בכדי להאיר את יהדות רומניה.

עם הקהילה המקומית נחתם חוזה לשנה אחת בלבד, ומידי שנה בשנה קיבל תשובה מהרבי לחדש את החוזה. כך לדוגמא בנוסח תשובת הרבי לפעם הראשונה שהאריך את החוזה בתקופה זו, בשולי אגרת מי"א בניסן תשמ"ב: "במענה לשאלתו - באם ישאלום להאריך החוזה: - יאריכו".

בנוסף לדרכי הפעילות שלמד לעשות בפעם הקודמת, החל הרב הבר לפעול בדרכים חדשות, כאשר הוא קיבל לשם כך תקציב מזערי מארגון הג'וינט, עליו פעל הרב בנימין גורודצקי שיסייעו לשליח הרבי הנמצא במדינה קומוניסטית.

הרב הבר עסק גם בהפצת אור החסידות ותקנותיו הקדושות של הרבי - הוא ערך "סיומי הרמב"ם" מרכזיים, התוועדויות ביומי דפגרא כי"ט כסלו, יו"ד שבט, י"א ניסן, כאשר כל זה נעשה בצורה מושכלת. בדרך כלל בדיווחים בעיתון היהודי, שמו אינו מוזכר כמארגן, אלא כנואם בלבד. קשריו הרצופים של הרב רוזן עם הרבי הקלו על עבודתו.

הנה דיווח שפורסם בעיתון היהודי ברומניה על סיום הרמב"ם הראשון שנערך ברומניה על ידי הרב הבר:

סיום הרמב"ם

ביוזמת כ"ק הרבי מליובאוויטש שליט"א נלמד ספרי יד החזקה להרמב"ם בכל העולם, נחלק לשלושה פרקים ליום וסיום לשנה, גם נחלק פרק ליום וסיום פעם לשלוש שנים.

גם בבוקרשט נלמד הרמב"ם ונערך סיום ברוב פאר בסעודת מצוה ביום ט' אדר שני בביכנ"ס קורל, בהשתתפות אנשי הקהילה ובאי בתי הכנסת בבוקרשט.

השוחט ר' ישראל צבי הבר נתכבד לסיים את הספר האחרון מהלכות מלכים, וגם להתחיל את הספר הראשון מיסודי התורה.

הרב מרילוס שליט"א דיבר בחשיבות הלימוד וגודל הזכות לסיים את ספר הרמב"ם הכולל את כל ההלכות, בין שלא בזמן הבית ובין בזמני הבית והמזבח.

השוחט הטעים את הסייעתא דשמיא שרואים במי שמקבל על עצמו ללמוד הרמב"ם כפי הצעת כ"ק הרבי מליובאוויטש שליט"א.

סיום הרמב"ם

ביוזמת כ"ק הרבי מליובאוויטש שליט"א נלמד ספרי יד החזקה להרמבם בכל העולם נחלק לשלשה פרקים ליום וסיום לשנה גם נחלק פרק ליום וסיום פעם לשלוש שנים.

גם בבוקרשט נלמד הרמב"ם ונערך סיום ברוב פאר בסעודת מצוה ביום ט' אדר שני בביכנ"ם קורל בהשתתפות אנשי הקהלה ובאי בתי הכנסת בבוקרשט.

השוחט ר' ישראל צבי הבר נתכבד לסיים את הספר האחרון ט'הלכות מלכים וגם להתחיל את הספר הראשון ט'יסודי התורה.

הרב מרילוס שליט"א דבר בחשיבות הלימוד וגודל הזכות לסיים את ספר הרמב"ם הכולל את כל ההלכות בין שלא בזמן הבית ובין בזמני הבית והמזבח.

השוחט הטעים את הסיעתא דשמיא שרואים במי שמקבל על עצמו ללמוד הרמב"ם כפי הצעת כ"ק הרבי מליובאוויטש שליט"א.

כבוד הרב הראשי דר. רוזן שליט"א בגלל העדרו אן הארץ ואי אפשרותו להשתתף בפועל במסיבה מסר ברכתו בע"פ ומברך את כ"ק הרבי מליובאוויטש שליט"א שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה באריכות ימים ושנים.

ידיעה בכתב העת של יהודי רומניה על סיום הרמב"ם בבוקרשט

כבוד הרב הראשי דר. רוזן שליט"א בגלל העדרו את הארץ ואי אפשרותו להשתתף בפועל במסיבה, מסר ברכתו בע"פ ומברך את כ"ק הרבי מליובאוויטש שליט"א שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה באריכות ימים ושנים.

ובידיעה אחרת פורסם אודות "סעודת משיח" אותה ערך הרב הבר בבית הכנסת בבוקרשט:

ע"פ בקשתו של האדמו"ר מליובאוויטש שליט"א, אודות סעודת משיח, שחידש מורנו הבעש"ט, שאותה ביקש לערוך במושבות בני ישראל, באחרון של פסח נערכה (לאחר תפילת מנחה) סעודה זו בבית הכנסת הקורלי בעיר בוקרשט, בהשתתפות מורנו הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שליט"א, רבה של קהילת בוקרשט הרב מרילוס שליט"א, ועשרות אנשים שנקבצו ובאו ליטול חלק בסעודה חשובה זו.

נשאו דברים הרב הראשי שליט"א, הרב מרילוס שליט"א, וכמו"כ שלוחי האדמו"ר שליט"א שאף השמיעו ממאמרי האדמו"ר שליט"א.

סעודת משיח

ע"פ בקשתו של האדמו"ר מליובאוויטש שליט"א, אודות סעודת משיח, שחידש מורנו הבעש"ט, שאותה ביקש לערוך מושבות בית-ישראל, באחרון של פסח נערכה (לאחר תפילת-מנחה) סעודה זו בבית הכנסת הקורלי בעיר בוקרשט!

בהשתתפות מורנו הרב הראשי דר דוד משה רוזן שליט"א ורבה של קהילת בוקרשט הרב מרילוס שליט"א, ועשרות אנשים שנקבצו ובאו ליטול חלק בסעודה חשובה זו, נשאו דברים: הרב הראשי שליט"א, הרב מרילוס שליט" א וכמו"כ שלוחי האדמו"ר שליט"א שאף השמיעו ממאמרי האדמו"ר שליט"א

הסעודה נערכה בטוב-טעם והסתיימה בשירת „אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח"

ידיעה בכתב העת של יהודי רומניה
על "סעודת משיח" בבוקרשט

הסעודה נערכה בטוב טעם, והסתיימה בשירת "אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח".

זהירות על כל צעד

השלטון הקומוניסטי ברומניה לא השתנה עם חלוף השנים, והמעקבים המשיכו להיות קפדניים, כאשר כעת גם הגב' הבר נאלצה להתרגל לחיות בצילם של אנשי הבולשת, שמדדו כל צעד של בעלה ושלה.

לכל מקום שהלכו, ראו כי יש מי שעוקב אחר צעדיהם. בכל האירועים הפומביים נכחו אנשי בולשת שעקבו בקפידה אחר הנעשה. מפאת כך, הזהירות הייתה על כל צעד ושעל - הן בשיחות הטלפוניות למזכירות הרבי ובקשרי המכתבים עם הרבי, הן בנסיעות שערך לרבי, והן בכל העיסוקים הפרטיים והכלליים, בכל מקום בו שהה. תמיד ידע לנצור את פיו מלדבר, ואף לא ברמז דברי ביקורת אודות השלטון.

השו"ב הרב שמואל גלויברמן

ידיד היה לו לשליחות באותן שנים, הרב שמואל גלויברמן מאה"ק, אשר נשלח אף הוא בשליחות לרומניה. הרב גלויברמן הגיע על תקן של שוחט בתחילת שנת תשמ"ג, עם רעייתו ושלושת ילדיו הקטנים, ועד מהרה הפכו שני השוחטים לידידי נפש.

הרב גלויברמן מספר, כי הרב בנימין גורודצקי אמר לו שהרבי הורה לחפש שוחטים דווקא מארץ הקודש, כי "האמריקאים לא יסכימו לנסוע".

ידידותם של שני השוחטים הועילה לשניהם רבות. שניהם היו לבדם בארץ נוכריה. יחד הם למדו, יחד התוועדו, וזה לזה סייעו לעבור את התקופה הלא פשוטה.

אור החסידות בעיתון

מכל האיסורים והמגבלות שחלו ברומניה, האיסור החמור ביותר היה על חופש הדיבור וההתבטאות, חופש הכתיבה, הפרסום והיצירה. למרות זאת יצא עיתון יהודי ברומניה, ובו הצליח הרב הבר להביא את אור החסידות בצורת "פינות", ובהן שיחות ומכתבים של הרבי, וגם דיווחים על פעילות חב"דית ברומניה.

העיתון - הנקרא "כתב-עת" ובאידיש "צייט שריפט" - היה דו שבועון בארבע שפות, שנוסד בשנת תשט"ז על ידי הרב רוזן. כתב העת הופץ למוסדות ולאישים רומנים, לקהילות היהודיות ברחבי רומניה, ונשלח גם לקהילות מעבר לגבול, ברפובליקה המולדבית ובצפון בוקובינה. היה זה כלי חינוכי והסברתי ממדרגה ראשונה, בהיותו כתב

עת היהודי היחיד שאושר להפצה. הוא הצטיין בהקניית ערכי יהדות, וידע היסטורי-יהודי, פורסמו בו מאמרי הרב רוזן על פרשת שבוע, וכן כלל ידיעות חדשותיות קצרות מן הנעשה בעולם היהודי ובישראל. ערך אותו פרופסור חיים רימר, בקיא ביהדות ואיש אשכולות.

כל גיליון חדש שהתעתד לראות אור, הותנה בקבלת אישור מאת הממונה הממשלתי על הדתות, והיה כרוך במאבק איתנים, על רקע חילוקי הדעות עם הממונה, שסבר כי החומר המתפרסם בו הוא לאומי מידי. כתוצאה מכך, היו מקרים אם כי לא רבים שחומר מסויים נאסר בו לפרסום, בעיקר הביקורת של הרב רוזן על גילויי אנטישמיות ברומניה.

למרות כל המגבלות, הצליח הרב הבר לפרסם את שיחות הרבי בעיתון, וגם ציין בו אירועים חב"דיים מיוחדים, ודיווחים על פעילות בעלת אופי חב"די. בזכות פרסומים אלה אור החסידות הגיע ליהודים רבים ברומניה וסביבותיה.

אות בספר תורה ליהודי רומניה

שלושים ושלוש אלף אותיות בספר תורה הכללי, נרכשו עבור כל יהודי רומניה, ביוזמתו של הרב הבר. היוזמה באה על ידו בשנת תשמ"ב, כאשר הרבי יצא בקריאה לכתוב ספרי תורה כלליים, ספר תורה ל"תומכי תמימים", ספר ל"בית רבקה", ספר לחיילי צה"ל, ספר לנחלת הר חב"ד ועוד.

הוראות הרבי בנידון הגיעו אל הרב הבר שפעל באותה עת ברומניה, והוא חשב כיצד לזכות את יהודי רומניה ברכישת אותיות בספר-התורה הכללי. בדרך כלל, הוראת הרבי הייתה שכל אחד ירכוש בעצמו את האות, מכספו הפרטי, וגם כאשר רוכשים אות עבור ידיד או בן משפחה, היו צריכים לציין את פרטיו - שמו ושם אמו. אבל במקרה הזה של יהודי רומניה הייתה בעיה: לא היה אפשרי לרשום את כל יהודי רומניה בצורה הרגילה, הן משום שרובם ככולם לא היו מודעים למשמעות העניין, והן מצד הקושי הטכני להגיע לכל אחד ואחד.

בחודש שבט תשמ"ב ביקש הרב הבר לדעת מהי דעתו של הרבי בנידון. הרבי השיב במענה מפורט, שתחילתו מסביר את חשיבות רכישת האותיות ליהודים שמאחורי מסך הברזל:

"כבר מילתא אמורה, וכמה פעמים על דבר גודל וחשיבות ורציניות הענין וכו', ואשר ההקדם ישובח, ובמיוחד, בנוגע לאחינו בני ישראל שמאחורי - הנקרא בדברי העולם

"מסך הברזל", וכמדובר עוד הפעם בהתוועדות דעשתי עשר חודש באחד לחודש. אזכיר עה"צ".

ובמענה לשאלה הספציפית על הקושי לציין את שמות הרוכשים כתב הרבי:

"ודלא בידם לעשות זה בעצמם".

משמעות התשובה שניתנה הייתה, כי הפעם, באופן יוצא מן הכלל, מכיוון שאין בידם של יהודי רומניה לרכוש בעצמם את האותיות ולתת את פרטיהם, ניתן לבצע - במקרה זה בלבד - את רכישת האותיות עבור כלל יהודי רומניה, באופן קולקטיבי. הייתה זו הפעם היחידה שהרבי אישר לבצע רכישת אותיות בצורה זו, בגלל הקשיים הנזכרים.

בעקבות האישור והעידוד של הרבי לרכישת אותיות בספר תורה ליהודי רומניה, דיבר הרב הבר עם הרב רוזן אודות המבצע המיוחד של הרבי. סוכם כי הרב רוזן ירכוש את האותיות, ובשל כך הגיע לביקור מיוחד בנחלת הר חב"ד, ונפגש עם ראשי הוועד לכתיבת ספר-התורה הכללי הנכתב בנחלת הר חב"ד, ובהם יו"ר ועד נחלת הר חב"ד הרב מרדכי גורודצקי, ומזכיר הועד הרב אברהם אלטר הבר, בנו של הרב ישראל צבי.

בתום הפגישה, רכש הרב רוזן 33,000 אותיות בספר-התורה הכללי של נחלת הר חב"ד עבור יהודי רומניה. בנוגע לעלות רכישת האותיות, הגיעה גם השתתפות סמלית מהג'וינט בסכום של אלפיים דולר.

המועד לחגיגת סיום הספר תורה נקבע לי"ז בסיון תשמ"ב, אז יכל הרב רוזן להגיע לארץ כדי לקחת חלק בסיום הספר, בו רכש אותיות עבור יהודי מדינתו.

מעמד כתיבת האותיות האחרונות נערך בבית הכנסת חב"ד בקרית מלאכי, בהשתתפות האדמו"ר מפיטסבורג-אשדוד, רבני ערים וקהילות, וקהל גדול. בתום כתיבת האותיות, יצאה תהלוכה בהשתתפות קהל רב לעבר בית העירייה במרכז קרית מלאכי, וברחבת העירייה נערכו הקפות מתוך שמחה. הרב רוזן נאם בפני קהל החוגגים, ובקולו ניכרה התרגשות רבה, כאשר הוא מביע את התפעלותו מכך שברומניה כמובן אי אפשר לערוך מעמד פומבי שכזה.

חרף העובדה שחגיגת הסיום נערכה בימים בהם פרצה מלחמת 'שלום הגליל', מצא ראש הממשלה דאז מר מנחם בגין לשלוח מברק מיוחד לרגל סיום ספר תורה הכללי בנחלת הר חב"ד.

הרב הראשי לרומניה הרב רוזן נושא דברים
במעמד סיום ספר התורה שכל יהודי רומניה השתתפו בכתיבתו

באם תהיו כאן בשבת

בשנים בהם שהה הרב הבר בשליחות ברומניה, הגיע מפעם לפעם לחצרות קדשנו, וזכה לקירובים מיוחדים מהרבי. פעם סיפר על מקרה מיוחד שאירע לו, כאשר נסע עם רעייתו לרבי, לרגל שמחה משפחתית שנערכה בניו יורק באלול תשמ"ו:

"היו לנו כרטיסים מחברת "טארום" הרומנית הלוך ושוב, כי הייתי מוכרח לחזור לשבוע שלפני ראש השנה, כדי לשחוט לקהילות שונות.

נשארנו עד אחרי ח"י אלול, שחל ביום שני, ואז נדפס ב-770 בח"י אלול ספר התניא במהדורה השלושת-אלפים. התכנית שלנו הייתה לנסוע ביום חמישי בערב, ולהגיע לבוקרשט ביום שישי בצהרים, ובשדה התעופה היה אמור לחכות לנו שם נציג ממשרדי הקהילה, לסדר שאוכל לצאת משדה התעופה ללא עיכובים, בכדי שאוכל להגיע לקראת שבת הביתה.

אנחנו הכנו הכל אפילו לשבת, והודעתי לרבי את התכנית לנסוע לפני שבת, כדי שאוכל לשחוט ברומניה לכבוד ראש השנה בכמה קהילות. דיברתי עם המזכיר הרב גרונר כי בבוקר יום חמישי, כשהרבי יכנס לחדרו הק' אחרי התפילה, אנחנו נעמוד ליד הדלת של 'גן עדן התחתון', והרבי יברך אותנו. וכך היה, אך מעניין שהרבי לא אמר "נסיעה צלחה" אלא "שנה טובה ומתוקה".

לאחר מכן הלכנו לקניות. נכנסנו לחנות מכולת וקנינו מוצרים שונים שאין להשיגם ברומניה עם הכשר. אחר כך נכנסנו לחנות אחרת, והנה יוצא אחד שעובד במכולת לחפש אותנו ומצא אותנו בחנות הסמוכה, ואמר כי כלתינו, גב' רחל הבר, מחפשת אותנו.

ניגשנו לטלפון, ואכן, רחל אומרת שהרב גרונר מחפש אותנו כבר פעמיים, ושניגש אליו. ניגשנו מיד, והנה הוא אומר לנו כי הרבי מבקש לראותנו לכמה דקות, ושנהיה במזכירות בשעה 12, וכשהרבי יחזור מהמקווה הוא יקרא לנו.

כך היה. היינו מוכנים בזמן, והרב גרונר קרא לנו להיכנס לגן עדן התחתון. דלת חדרו הק' של הרבי הייתה פתוחה, ורעייתי ראתה שהרבי קושר בגומיות ספר תניא. והנה הרבי יוצא מחדרו עם שלוש ספרי תניא לא מכורכים, קשורים עם גומיות, נותן לי ספר אחד ואומר:

"זה בשביל הרב רוזן, ועוד אחד בשביל הרב מרילוס (הרב של בוקרשט) ועוד אחד בשבילי". ופונה לרעייתי ואומר: "אתם גם לומדים חסידות". ואחר כך המשיך הרבי ואמר לנו: "ובאם תהיו כאן בשבת, תכנסו למזכירות ותקבלו אותם מכורכים".

אני תפסתי מיד שהרבי מתכוון שנישאר כאן בשבת. ומיד התחלנו לחשוב כיצד לנהוג. הכרטיסים שלנו בחברת 'טארום', ניתנים לשינוי רק ליום שני וליום חמישי הבא. שאלתי על כך את המזכיר הרב גרונר, ואמר כי הוא שמע מה שהרבי אמר שבאם נישאר לשבת, אבל לא שאנחנו צריכים להישאר.

דיברתי עם הרב חדקוב, ואמר שכדאי להתקשר עם הרב רוזן, ויתכן אפשרות שאשאר לשבת. בינתיים ביררתי על ידי בני הר' שמואל אם אפשר להשיג כרטיס למוצאי שבת בחברה אחרת. צלצלתי לרב רוזן וסיפרתי לו כל השיחה. הוא ענה לי: "שיהיו לא כרוכים, אך אתה מוכרח לבוא".

אמרתי לו, הרבי לא אומר סתם. על כל פנים רציתי לדבר עם שכטר, שהיה אחראי על סדרי השחיטה ולהודיעו ולא מצאתיו. צלצלתי לאחד מהקהילה שידבר עם שכטר. ביררנו שאפשר לנסוע במוצאי שבת, ובינתיים קיבלתי טלפון משכטר שביקש שאצא בטיסה של מוצאי שבת, כדי שאגיע לבוקרשט לפני יום שני, וכך היה. רעייתי נסעה ביום שני עם הכרטיס שהיה לה מכבר בחברת 'טארום', ואני שילמתי עוד תוספת בעד כרטיס של חברה אחרת.

ביום שישי הכנסתי לרבי פתק כי החלטנו להישאר לשבת סליחות, אך במוצאי שבת אני מוכרח לנסוע עוד לפני אמירת הסליחות, ודיברתי עם רומניה והסכימו בדיעבד. הרבי במענה שיבח את ההחלטה, כמדומני הלשון בזה היה: "ת"ח בעד הבשורות טובות", ופירשתי זאת שהרבי משבח את ההחלטה להישאר.

בהתוועדות השבת ישבתי בשולחן מול הרבי, ואף שתמיד הייתי יושב בספסל מאחורי הרבי, משום מה השבת התיישבתי בשולחן ממול. ישבתי בשולחן, בערך החמישי מהשולחן של הרבי, והרבי אמר לראשון להגיד 'לחיים', עד שהגיע אלי, ואמר שאגיד 'לחיים'. לקחתי כוסית למזוג, והרבי סימן לי לומר 'לחיים' על כוס גדולה, לקחתי כוס, ואמרתי 'לחיים', והרבי השיב לי.

אהבת ישראל של שוחט

סיפר הרב הבר:

"באחת ה'יחידויות' שהייתי אצל הרבי, ביקשתי ברכה עבור עבודתי כשוחט שכל העניינים יהיו כפי שצריך. בתשובה על כך, השתנה טון דיבורו של הרבי, ואמר לי מילים שמימיות: "ואהבת לרעך כמוך. מובא בכתבי תלמידי הרמ"ק, שלפעמים מתגלגלים נשמות של צדיקים בבהמות ועופות".

כמובן נרעשתי ונפעמתי ממילים אלו. לאחר זמן הייתי באחת העיירות ברומניה ושחטתי עוף, והתעורר ספק אם שחטתי את רוב הסימנים, שאז מניחים את העוף עד שימות ובודקים אחר כך אם נשחטו רוב הסימנים, אלא שאז יש חשש שהעוף יפרכס ויזוז ויקרע לעצמו יותר ממה שנשחט, למרות שבעת השחיטה נשחטו רק מיעוט הסימנים.

ואז נזכרתי לפתע במה שהרבי אמר לי: "ואהבת לרעך כמוך" וכו', ואמרתי לעצמי: מי יודע, אולי הכוונה למה שקורה כעת, וצריך להציל עכשיו נשמה של איזה צדיק. ואחזתי את העוף בלא לתת לו לזוז עד שמת, ובדקתי אותו, ונמצא כשר".

בחזרה לארץ הקודש

שבע שנים נוספות היה הרב הבר עם רעייתו בשליחות ברומניה, ובכל שנה האריך את החוזה, בהוראת הרבי. הקשיים היו רבים מנשוא, הבדידות ותנאי המחיה הקשו בעיקר על רעייתו, שלא ידעה כיצד תוכל להמשיך במקום שכזה. בחודש תשרי תשמ"ח הגיע הרב הבר לרבי, והכניס מכתב ממנו ומרעייתו בדבר המשך השהיה ברומניה, כאשר הם מפרטים את הבעיות והקשיים, לצד ההצלחות והעבודה המסועפת.

ביום שלישי ד' דחול המועד סוכות, קיבל הרב הבר מענה, בו הרבי נתן לו רשות לסיים את שהותו ברומניה לאחר חג הפסח. למענה צורפו שני שטרות של דולר, ושני שטרות של עשרה שקלים.

לאחר חג הפסח תשמ"ח עזבו הרב הבר ורעייתו את רומניה בחזרה לאה"ק, לאחר שקירבו רבים ליהדות ולאחר שחיזקו בדרכים רבות את יהודי רומניה, במה שהתברר לימים כחרישה וזריעה לפעילות הקבועה של שלוחי הרבי ברומניה.

הדפסת התניא בבוקרשט

"יעשו כן בעיר הבירה דמדינתו"

פעמיים נדפס ספר התניא ברומניה: בפעם הראשונה בשנת תר"ג בעיר יאסי, אז נדפסה המהדורה הי"ט של התניא, במהדורה שרובה כתובה בכתב רש"י; בפעם השנייה נדפס ספר התניא בבוקרשט בירת רומניה בשנת תשד"מ, על ידי הרב ישראל צבי הבר.

הדפסת ספר התניא ברומניה תחת השלטון הקומוניסטי, היה אתגר מורכב ביותר, אולם בברכתו הק' ובעידודו של הרבי המשימה יצאה לפועל בהצלחה.

היוזמה הראשונית להדפסת התניא בתקופה זו, באה באגרת הרבי מח"י אלול תשל"ח, אל הרב רוזן. תחילה הרבי מתייחס באגרת לאירוע חגיגת מלאת שלושים שנה לכהונתו של הרב רוזן כרב הראשי לרומניה (בהמשך לאגרת שהובאה לעיל מל"ג בעומר תשל"ח), ולאחר מכן הרבי מתייחס להדפסת התניא ברומניה:

ב"ה, ח"י אלול, ה'תשל"ח

ברוקלין, נ.י.

כבוד הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ, עוסק בצרכי ציבור וכו'

הרב דוד משה שי' רוזן

רב הכולל דקהלות רומניא

שלום וברכה!

מכתב כת"ר מכ"א תמוז, שכנראה הלך בדואר רגיל, נתקבל באיחור זמן רב, ובינתיים נתקבלו גם העתון והלוח ועניני דפוס, ות"ח על שימת לבבו לשלחם לי,

ובמיוחד בעד הנח"ר בקראי במכ"ע איך עברה החגיגה של מלאת שלשים שנה בכהונתו כרב הראשי ליהדות רומני'.

ואכפול ברכתי, בכתב ובעל פה, שיאריך ימים ושנים על ממלכתו, מאן מלכי רבנן, ביחד עם זוג' הרבנית תחי', בבריאות הנכונה ומתוך שמחה וטוב לבב.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, ברכתי שלוחה לכת"ר ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגו"ר גם יחד.

בכבוד ובברכה

נ.ב. בקשר עם יום הבהיר ח"י אלול, יום הולדת רבנו הזקן, בעל התניא והשולחן ערוך, והבעש"ט, זי"ע, הדפיסו בכמה מדינות את ס' תניא קדישא לרבנו הזקן בדפוס-צילום (אופסט). ובאתי בזה בהצעה אשר באם ימצא כת"ר לנכון יעשו כן גם בעיר הבירה במדינתו, אשר בודאי ישנם שם כמה בתי-דפוס אופסט, שעל ידי כך ההוצאות אינן גדולות לפי ערך, והעיקר שאין צורך בהגהה, כי אם לשנות על השער מקום ההדפסה ושנת ההדפסה. ומה טוב שיהי' בשנת תשל"ח, כשאר ההוצאות הנ"ל, אפילו אם תסתיים ההדפסה לאחרי זה, בתחלת תשל"ט.

מובן אשר כיוון שמעוניינים בהתגשמות הסיסמה הידועה דהפצת המעינות חוצה, אשתתף מכאן בל"נ בהוצאות הדפסה והכריכה בעשרה אחוזים.

שער ספר התניא הראשון שנדפס ברומניה בשנת תר"ג

להדפיס באמצעות הרב רוזן

מסיבות שונות ההדפסה באותה עת לא יצאה לפועל. מספר שנים אחר כך ביקש השוחט הרב שמואל גלויברמן מהרב רוזן להדפיס את התניא, אך הרב רוזן השיב שהדבר בלתי אפשרי כעת. הרב גלויברמן שלח לרבי מכתב בנידון, ונענה שלא כדאי לקלקל היחסים עם הרב רוזן.

בחודשי החורף תשד"מ עורר הרבי מחדש אודות הדפסת ספר התניא בכל מקום בעולם בו דרים יהודים,

ובאותה תקופה אכן נדפס התניא במקומות רבים בכל רחבי תבל. באותם ימים קיבל הרב הבר הוראה להדפיס את ספר התניא ברומניה, ולעשות זאת באמצעות הרב רוזן.

אם הרבי רוצה, יש אפשרות

באותם ימים נסע הרב רוזן לארץ הקודש, ואז סידר הרב הבר, באמצעות בנו יבדל"ח הרב אברהם אלטר, שתיכנס משלחת מיוחדת אל הרב רוזן ששהה בתל אביב, כדי לקבל ממנו הסכמה להדפיס את התניא. אל הרב רוזן הגיעה משלחת ובה הרב דוד חנזין ע"ה, מחשובי רבני חב"ד, ויבדלחט"א הרב יצחק יהודה ירוסלבסקי מזכיר בי"ד רבני חב"ד, יחד עם הרב אברהם אלטר ודיברו עמו בנושא.

כעבור זמן, הגיעו הרב הבר ורעייתו לארץ הקודש, ושוחחו עם הרב רוזן בנוגע להדפסת התניא. הרב הבר אמר כי "אם הרבי רוצה, בוודאי שהדבר אפשרי".

הרב רוזן הגיב, כי מאז תחילת השלטון הקומוניסטי ברומניה לא הדפיסו אף ספר יהדות במדינה, ואין לו שום סיבה לדרוש מהשלטונות את הדפסת התניא, עבור יהודי רומניה שבקושי יודעים לקרוא בלה"ק. האפשרות היחידה, סיכם, היא לומר להם שהרבי מליובאוויטש - אותו הכירו היטב במזרח אירופה - ציוה להדפיס את ספר התניא בכל מקום בעולם שחיים בו יהודים, ולכן הוא מבקש שתינתן האפשרות להדפיס את הספר גם במדינת רומניה.

לאחר שיחה זו החל הרב רוזן לטפל בהגשת בקשה להדפסת ספר התניא, והרב הבר ייחל כי האישורים יינתנו במהרה.

זכות הדפסת התניא

בתקופה הבאה הופיעה באחד העיתונים המרכזיים ברומניה כתבת נאצה ארסית נגד הרב רוזן, בטענות שונות ומשונות. לרב רוזן היה ברור שלא מדובר במגמה פרטית של עיתונאי, שהרי ברומניה לא היה מושג של עיתונות חופשית, וכל התקשורת הייתה כפופה למפלגה הקומוניסטית ולעומד בראשה. ואם כן, אין זה אלא רמז עבה, היישר מהחלונות הגבוהים, שמשהו אירע והוא נמצא 'על הכוונת'.

הרב רוזן שהה באותם ימים מחוץ לרומניה, ומיד החל לארגן מחאות בין לאומיות, וגם ברומניה הוא ארגן מחאה. הוא דאג לאסיפת מחאה בבית הכנסת הגדול של בוקרשט. בתחילה ביקש הרב לארגן אירוע המוני ברחוב, אולם יודעי דבר הזהירוהו לבל יהין לעשות זאת. באסיפת המחאה בית הכנסת היה מלא וגדוש, ונאומים נישאו בו נגד הממשלה. צעד זה היה העזה גדולה מצידו.

למרות צעדיו הנועזים, הרב רוזן היה אחוז עדיין חשש, וביקש מהרב הבר לפנות לרבי שישגר גם הוא מברק מחאה לצ'אושסקו שליט רומניה. תשובת הרבי הייתה שזכות הדפסת התניא תעמוד לו.

צעד של רצון טוב

בסופו של דבר, נלחצו הרומנים מגל המחאות העולמי, והחליטו לעשות מחווה שתפיס את דעתו של הרב רוזן, ויוכלו להציגה כ"צעד של רצון טוב" מצידם. צעד זה היה - האישור להדפיס את ספר התניא! הרב רוזן קיבל את האישור מצ'אושסקו - בי"א ניסן תשד"מ!

בימי חג הפסח אותה שנה, התארחו אצל הרב הבר בנו הרב אברהם אלטר ורעייתו. האחרונה כתבה יומן מסע, בו תיארה את שראתה והרגישה בתקופת הביקור. להלן קטע מהיומן משבת י"ב בניסן, בו מתוארת הודעתו הדרמטית של הרב רוזן בענין הדפסת התניא:

"הרב רוזן עולה אל ארון הקודש ומברך את מדינת ישראל, את תושביה, ולאחר מכן נושא את דרשתו. מדבר בעניני דיומא, מתבל דבריו בסיפורים. הרב רוזן הוא אדם חכם ונושא בגאון את היותו יהודי, וזה לא קל ברומניה הקומוניסטית. הוא אינו מפחד. בדבריו התייחס לעובדה שלפני זמן מה פרסמו בעיתון שיר אנטישמי עליו. הוא אומר שכתוב בתורה: "הבה נתחכמה לו - למושיען של ישראל". פה הם מתחכמים למנהיג, אך כוונתם לכל יהדות רומניה.

הרב מברך את הרבי ליום הולדתו, ומודיע לכולם שמתחילים להדפיס את התניא בבוקרשט. מעניין שאתמול, י"א בניסן, הגיע המכתב הרשמי מממשלת רומניה, ובו אישור להדפסת התניא".

"מה קורה עם הדפסת התניא"?

האישור להדפסת התניא היה אות ומופת ראשוני, אך הדרך להדפסת התניא בפועל הייתה עדיין ארוכה. היה צורך לקבל אישורים וחתימות משורה ארוכה של נושאי תפקידים ופקידים למיניהם, שביורוקרטיה הייתה הצד החזק שלהם. רק באמצע הקיץ ניתנו האישורים הדרושים, ואפשר היה לגשת להליכי ההדפסה.

כדי להכין את לוחות (פלטות) ההדפסה, נתן הרב הבר לדפוס את עותק התניא שהיה ברשותו, ממהדורה שנדפסה בתל אביב משנת תש"א. אך דא עקא, בעותק זה חסרו כל ה"הוספות" שבסוף הספר - כולל רשימת הדפוסים ועוד - והיה צורך להביאם מחוץ

שער ספר התניא שנדפס ברומניה בשנת תשד"מ

למדינה. הוא התקשר אל בנו הרב שמואל, המתגורר בקראון-הייטס, וביקש ממנו להביא את הלוחות החסרים.

ר' שמואל הלך להוצאת "קה"ת", שם נתנו לו את הפלטות החסרות, והוא הביאם בעצמו לרומניה - ושב לניו יורק עוד טרם ההדפסה. באותה תקופה הוא התכונן לנסוע לשליחות מטעם "עזרת אחים" לרוסיה. כשעמד ר' שמואל לקבל את ברכתו של הרבי לקראת הנסיעה, פנה אליו הרבי ושאל: "מה קורה עם הדפסת התניא ברומניה?"

הכנת שאר הלוחות, כמו גם מלאכת ההדפסה עצמה, נעשתה בבית-דפוס בבוקרשט. לאחר שסיימו להכין את הלוחות, קיבל אותם הרב הבר כדי לבדקם בטרם הדפסתם. הוא עבד עם רעייתו במשך כמה לילות כדי לסדר את כל אי הסדר שהעובדים הגויים עשו - דפים הפוכים, בסדר שונה, וכו'. לאחר שסיים את התיקונים החזיר את הלוחות לבית-הדפוס, וההדפסה נגמרה בשעה טובה ומוצלחת בח"י באלול תשד"מ.

אי אפשר לתאר את ההתרגשות שאחזה באלה שהיו מעורבים בהדפסת התניא, ובראשם הרב הבר, שכן בברכת הרבי הבלתי אפשרי התגשם - ספר התניא הודפס ברומניה הקומוניסטית.

ספרי התניא מגיעים לרבי

בערב ראש השנה תשמ"ה היה אמור אחד מבני הקהילה היהודית בבוקרשט לנסוע לניו-יורק. הרב הבר ניצל את ההזדמנות לשלוח עמו מספר עותקים של ספר התניא הטרי לרבי - לא לפני שהוא כורך מחדש כמה עותקים, לאחר שבכריכייה, כמובן, כרכו אותם הפוך, כספר הנקרא משמאל לימין...

בערב ראש השנה הונחו הספרים על שולחנו הק' של הרבי. עבור ספרי התניא מסר הרבי השתתפות בסך עשרים דולר.

הדפסת ספר התניא ברומניה עוררה התרגשות גדולה בקרב הקהילה המקומית. שיעור ראשון בתניא החדש מסר הרב רוזן בפני כמה מחשובי הקהילה, ובהם הרב מרילוס, הרב הבר והרב גלויברמן, ואילו בליל יום הכיפורים, כאשר התאסף קהל גדול בבית הכנסת הגדול, לימד הרב רוזן את הנוכחים פרק ל"ב בתניא.

לקראת שמחת תורה תשמ"ה נסע הרב הבר לרבי, ובאמתחתו 150 עותקים נוספים של ספר התניא שנדפסו ברומניה. הוא זכה אז לקבל "תשואות חן" מהרבי על חלקו בהדפסת התניא. על אחד מספרי התניא התנוססה הקדשה אישית של הרב רוזן לרבי. בתוך ההקדשה כתב הרב רוזן כי מכיוון ש"צדיק גוזר והקב"ה מקיים" - שהרבי יגזור שתבוא הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש ובודאי כן יקום!

בהושענא רבא, בעת חלוקת ה'לעקאח', אמר הרבי לרב הבר כרגיל 'א זיס יאהר', שנה מתוקה. הרבי מסר לו גם חתיכת 'לעקאח' עבור הרב רוזן, ואחר כך הוסיף בפנים שמחות, 'א גרויסן ישר כח' - יישר כח גדול, והמשיך "הלא התניא נדפס במדינה ההיא, בעיר יאסי"...

10

ספר „תניא" דערשינען אין רומעניע

אלס רעזולטאט פון דער פערזענלעכער איניציאטיוו און פון דער אינטערווענץ פונעם רב הראשי ד'ר דוד משה ראזען שליט'א, איז אין רומעניע געדרוקט געווארן דאס באריינדע רעליגיעז-פילאזאפיש ווערק „תניא".

די לקוטי אמרים אין א ווערק וואס איז געשאפן געווארן פונעם עלטער זוידע פונעם ארמו"ר מנחם מענדל שניאורסאן, דער גרינדער פון דער אלוועלטלעכער חסידישער באוועגונג „חבד".

דאס ספר איז איבערגעגעבן געווארן ערב ראש השנה, דעם לובאוויטשער רבי שליט'א.

ערב יום-כיפור האט אונזער רב הראשי שליט'א אפגעלערנט מיט א גרויסן עולם אין ביה'כ הקורלי, דאס קאפיטל ל'ב פון דעם ספר.

ידיעה בכתב העת של יהודי רומניה על הדפסת התניא

פעילות למען עולי רומניה

תפארתה וחורבנה של ישיבת קישינב

פעילות מקיפה שניהל הרבי בשנות נשיאותו למען יהדות רומניה, היה בעידודו ובתמיכתו הנמרצת לייסוד וביסוס ישיבת "תומכי תמימים" בקריית גת, אשר נוסדה כגל-עד לזכר ישיבת קישינב שבחבל בסרביה, שהייתה תחת שלטון רומניה, ונבנתה מחדש בהשתדלותם של עולי רומניה בארץ הקודש.

ישיבת קישינב נוסדה לראשונה בשנת תר"ך לערך על ידי עשירי העיר. כעשרים שנה לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה יצאה הישיבה מרשות הציבור ועברה לרשותו של ר' שלום פרלמוטר, מיקירי העיר ואיש חסד, שקיבל על עצמו לספק את כל צורכי הישיבה.

ר' שלום בנה מכספו בניין מפואר, ועקב השכלולים הנאים משכה אליה ישיבת קישינב תלמידים מצוינים בתורתם מכל מחוזות רוסיה.

מלחמת העולם הראשונה, שהציפה את העולם בנחשול של פורענות, והמהפכה הרוסית שבעקבותיה, גרמו להפסקה זמנית בקיומה של הישיבה. בחורי הישיבה התפזרו וחלקם גויס לצבא.

עם תום המלחמה, כשהרומנים כבשו את בסרביה והשיבו את הסדר על כנו, חזרה התורה לקישינב על ידי הרה"ח ר' שלמה בבושקין ע"ה, חסיד חב"ד. היה זה בחורף שנת תר"פ.

ר' שלמה נתקל בקשיים מרובים משום שלא מצא בניין מתאים עבור הישיבה, לאחר שבניין הישיבה הקודם הוחרם על ידי הממשלה הרומנית על מנת שישמש כבית יתומים נוצרי. אולם הקשיים לא שברו את רוחו של ר' שלמה, שמצא פתרון לכל בעיה ובלבד שקול התורה יישמע שוב בקישינב.

ר' שלמה בא בהסכם עם בית המדרש הגבוה, אחד מבתי המדרש במקום, לשפץ על חשבונו את קומת הקרקע ולהתקינה בשביל הישיבה. ואכן, כאשר העביר קול בכל העיירות בסביבה על התחדשותה המשמחת של הישיבה נהרו אליה נערים רבים. ר' שלמה העמיד את הישיבה תחת השגחה ציבורית בראשותם של הרבנים הגאונים, הרב יהודה לייב צירלסון רב העיר, והרב משה הירשפוגג.

בהמשך נפלה משימת החזקת הישיבה על כתפיו של רב העיר הרב צירלסון, שהכניס את הישיבה תחת חסותה של קהילת קישינב. הישיבה המשיכה לפעול בבניין זה, עד שהקהילה זכתה במשפט והצליחה להוציא את בניין הישיבה המקורי מידי הממשלה, או אז חזרה הישיבה לאכסניה שלה.

ישיבת קישינב חרבה במהלך מלחמת העולם השנייה לאחר שמונים שנות קיומה. ואולם זכרה קיים בדמותה של ישיבת "תומכי תמימים" המפוארת על כל מחלקותיה, בקריית גת שבארץ הקודש.

הרב פלס מחדש את הישיבה בקרית גת

חורף תשי"ט. גשמי זלעפות יורדים על העיר קרית גת שבדרום ארץ הקודש והמעברה שלידה. התושבים התכנסו בבתיהם מפני הגשמים, והעיר שעדיין נמצאת בחיתוליה, רחוקה מכל סממן מודרני ומתקדם, התעטפה בשתיקה חורפית עגומה.

ברחובות העיר מתהלך ר' יעקב פלס, אברך גבה קומה ועסקן ציבורי בכל נימי נפשו, יליד טלנשט שבבסרביה. בבחרותו למד הר' פלס בישיבת קישינב, ובלבו גמלה החלטה להקים ישיבה חדשה שתהווה המשך לישיבת קישינב, וגם תהווה חלק מקיום הוראת הרבי ל'ופרצת'.

הוא החל מהלך בבתיהם של עולי רומניה שהגיעו זה מקרוב לישראל, ושרבים מהם התיישבו בקריית גת. את חלקם הוא הכיר מכור מחצבתו, וגם את אלו שלא הכיר, הצליח לסלול דרך ללבם בזכות השפה שהכיר וההיסטוריה שלו ממדינתם.

ר' יעקב פלס קרא לעולים להתאסף לתפילת מנחה בבית-הכנסת המקומי והודיע שלאחר התפילה ידרוש ברבים.

העולים הביטו באברך שחור-הזקן בתימהון ובמקצת חשד. "שמא רוצה כבודו להתמנות אצלנו כשוחט? והלוא כבר יש לנו שוחט משלנו" - אמר לו אחד העולים.

"חלילה. אין בדעתי להיות לא שוחט ולא רב".

עולה אחר, שכבר הספיק להבחין שיותר מכל דבר באים לפני העולים בהצעות מפלגתיות שונות, שאל: "האם בשביל איזו מפלגה ברצונו לדרוש?"

ר' יעקב התחייך במלוא הפה ואמר: "וכי מה זה עלה על דעתך? אני אנאם בשביל מפלגות?"

הסקרנות בין העולים הלכה וגברה, ובין מנחה למעריב היה בית-הכנסת בשיכון הרכבת מלא מפה אל פה.

במעמד זה שמעו העולים מפי ר' יעקב דברים כדרבנות על חינוך הילדים ועתידם, ואף המסקנה לא איחרה לבוא: "צריכים לייסד ישיבה במקום הזה! יש ביניכם יהודים תלמידי חכמים? התחילו ללמד את הילדים ממחר בבוקר! פרנסה? אני אשלם את שכר המלמדים". וכדי לשכנע את השומעים כי לא הבטחות סרק בפיו, מיהר ר' יעקב לשלוף 500 ל"י מכיסו, הניחן על השולחן והכריז: "הרי זה משכורת לחודש אחד בעבור שני מלמדים. אני מוכן לשלם את שכר המורים מראש!"

ר' יעקב עמד והבטיח בשעה שידע כי אין בידיו כל הבטחות מהיכן ייקח את התקציב לכלכלת הישיבה. "אבל ידעתי שיהיה לי", אמר ועיניו בערו בחזון רחוק, כמו ידע את העתיד... אפילו 500 הלירות שהניח על השולחן, היו בידיו רק כגמ"ח לכמה ימים, שהצליח "לחטוף" מאחד מידידיו בתל-אביב.

כך, באותו הערב נוסדה בשעה טובה ומוצלחת "ישיבת קרית גת", כשאליה רתם את "ארגון תלמידי ישיבת קישינב" שעמד מאחורי ייסוד הישיבה כגוף רשמי וכמסייע כלכלי להקמת הישיבה על תילה.

הנצחת תלמידי ישיבת קישינוב - ברוח תו"ת

כחסיד חב"ד נאמן, מיהר ר' יעקב לדווח לרבי אודות ביקורו בקריית גת ועל האבן הראשונה שהניח להקמת ישיבה חדשה בעיר. הוא הוסיף ושאל את חוות דעתו הקדושה של הרבי, האם אמנם נכון להקים ישיבה של ממש, כיוון שהוא רואה "סיכויים טובים לייסד שם ישיבה".

במכתב מענה אליו ביקש הרבי לוודא - עקב בעיות שעלולות להתעורר - אם אמנם יצליח לעמוד במשימה כבדה זו. וכך כתב לו הרבי בכ"ג שבט תשי"ט (אגרת ו'תרצו, אגרות קודש חלק י"ח עמוד קצב):

בקשר עם העלי' ממדינתו לפנים רומניא, אשר חלק חשוב מהם מתיישב בקריית-גת, וביקר שם, וראה סיכויים טובים לייסד שם ישיבה, בתור חלק מפעל הנצחת תלמידי ישיבת קישינוב, ויהי' זה ברוחה של ישיבת 'תומכי תמימים' וגם יורו בפירוש שזהו סניף מסונף לישיבת תומכי תמימים דלוד, אבל עד שתהי' להם יותר הכרה בעניני חב"ד, לעת עתה לא לפרט המילה חב"ד.

ובטח בכותבו שיש סיכויים טובים, הרי זה לאחר חקירה ודרישה ככל הצורך בזה, שהרי ליסוד ישיבה . . צריך להיות רצון מצדם בחינוך דתי וכו' ובפרט שיש מקום לומר שהמפלגות השמאליות, לא ישבו בחיבוק ידיים וינהלו תעמולה, כמאז בכגון דא, וד"ל.

כן אינו ברור במכתבו, כיון שעד עתה בעניני קישינוב בשטח חב"ד, היה זה שייך לישיבת אחי תמימים דראשון לציון, והתחייבו לגייס אמצעים לחיזוק אחי תמימים בראשון לציון, איך יסדרו שלא יבלבלו הענינים זה לזה.

ועוד בה שלישי'. מפעל כאמור, ז.א. יסוד וארגון ישיבה ואחרי כן הנהלתה, דורשים שימת לב ומרץ וביחוד בתקופה הראשונה... שבטח שם לב לזה.

אם בכל נקודות האמורות, הפרטים משביעים רצון, יש להתעסק בענין האמור . . ואחכה לבשורות טובות בכל האמור, וכבקשתו נשלח המכתב מהיר, מבלי לחכות על התור, בברכת הצלחה.

הרבי רצה אפוא שישיבה זו תהא ברוחה של "תומכי תמימים", ולא אף זו - אלא שתהיה "תומכי תמימים" של ממש בהיותה מסונפת לישיבת "תומכי תמימים" בלוד וחלק בלתי נפרד ממנה.

ר' יעקב הזדרז לכתוב לרבי ולבשר כי הישיבה מתחילה לעמוד על רגליה. הרבי מצידו השיב לו במכתבים עם הוראות מפורטות הנוגעות לצביונה הרוחני והגשמי של הישיבה, כשהוא מלווה בכל צעד ושעל את הישיבה, שלמעשה היא הישיבה הראשונה בארץ הקודש, שייסד הרבי לאחר עלותו על כס הנשיאות.

"הישיבה היא בנשיאות שלי"

לאורך כל מכתביו עולה כי אחד הדברים שהרבי עמד עליהם בתוקף הוא, שישיבה זו תיקרא סניף של ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית בלוד.

מסתבר שביצוע הוראה זו נתקל בקשיים מסוימים שהתעוררו בשל סיבות שונות, ור' יעקב פלס שאל את הרבי האם אפשר לוותר על פרט זה. הרבי מיהר להשיב על כך במכתב מכ"ב אד"ר תשי"ט (אגרת ו'תשכט, אגרות קודש חלק י"ח עמוד רכו):

מאשר הנני קבלת מכתביו מט"ו אד"ר והקודמו עם המצורפים אליו.

במה ששואל אם כדאי לשנות עוד הפעם מהנוסח שהישיבה מסונפת לישיבת לוד, הנה במצב ההוה שיש הפרעות וכו' לכאורה אין כדאי לשנות ממה שכבר נתקבל ונקבע, בכדי שלא לתת מקום לשינויים אחרים וק"ל.

ובמה שכותב להוסיף שהישיבה היא בנשיאות שלי, מובן שאין לזה מקום אלא אם כן מוזכר שהישיבה היא סניף ישיבת לוד או ישיבת תו"ת וכיו"ב באופן שפירוש התיבות "תחת נשיאות" יתיחס לישיבת לוד או ישיבת תו"ת.

בנוגע לתמיכה, הנה לעת עתה אין נראה מקום להתחייבות להקצבה תמידית, מה שאין כן בנוגע לעזר חד-פעמי, באם לדעתו יחסן זה עמדת הישיבה בתור סניף דישיבת תו"ת דלוד.

...בכלל לדעתי, אדרבה, בעוד מועד יש לחזק הקישור והשייכות דישיבת קריית גת לישיבת תו"ל (עכ"פ בנוסח "ישיבת לוד") - נוסף על הנהגת לימוד תורת הדא"ח...

בנוגע להקצבה חד פעמית כנ"ל - אולי, נכון גם כן שתתקבל באיזו פעמים ולא בבת אחת מכמה טעמים.

כאן הרבי מוסיף פרטים על אודות תמיכה כספית מקופתו לתחזוק הישיבה, ומתנה זאת, שוב, אם הישיבה תסונף ל'תומכי תמימים'. לאחר מכן הרבי מסיים:

מפני תוכן האמור, וכבקשתו, נשלח המכתב מהיר והעתקתו לישיבת תומכי תמימים, ובטח יתייעצו כולם יחד בהקדם ויודיעו כאן . . והרי כיון שנכנסו בעובי הקורה . . עליהם לעשות ככל האפשרי לביסוס הישיבה והתקשרותה ללוד והתפתחותה.

בברכת הצלחה בפעולותיו בקדש, חינוך על טהרת הקדש ובענין הנ"ל ביחוד מתוך הרחבת הדעת ובשמחה ובטוב לבב.

עזרה לעולי רומניה

במקביל להוראתו לרב פלס שהישיבה תסונף לישיבה בלוד, כתב הרבי להנהלת הישיבה בלוד באותו יום:

בודאי למותר להעיר אשר ישיבה חב"דית בקריית גת - חשובה במאד, וגם - שצירופה ללוד תרומם ענין לוד בכמה ענינים. וכנראה שכמה אירגונים ומשרדים באה"ק ת"ו יתענינו במיוחד בעזרת עולי רומיניא וכו', ובלבד שיתעסקו בזה בשימת לב וכו', יבקרו שם, סיוע כספי (חד פעמי עכ"פ) וכו'.

התייסדות הישיבה באופן רשמי

חודש ימים חלף, ונראה שרצונו הק' של הרבי התבצע. הישיבה נרשמה כסניף של ישיבת "תומכי תמימים" בלוד, והנהלת הישיבה זכתה לקבל מכתב ברכה מיוחד מהרבי.

במידה רבה ניתן לראות במכתב זה ובתאריכו את יום היווסדות הישיבה באופן רשמי. וכך כותב הרבי באגרת מכ"ז אדר ב' תשי"ט (אגרת ו'תשפז, אגרות קודש חלק י"ח, עמוד רצב):

הנהלת ישיבת קריית גת

מסונפת לישיבת תו"ת דלוד

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבם מי"ט אדר שני והקודמו עם המצו"ב.

ואני תפלה, אשר חפץ ה' בידם יצליח לבסס הישיבה ולהרחיבה, הן בכמות (מספר התלמידים) והן באיכות (רמת הלימודים).

אשר בכל עת ובכל מקום נצטוינו על תלמוד תורה ביראת שמים ו(גדול) תלמוד שמביא לידי מעשה, לימוד על מנת ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים כו', ועל אחת כמה וכמה בדורנו זה דעקבתא דמשיחא חושך כפול ומכופל, שזה עוד מגדיל ביותר וביותר ההכרח דנר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זו פנימיות התורה, ואף כי בארצנו הק' ארץ אשר עיני הוי' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה,

והבטיחונו חז"ל לפום גמלא שיחנא, אשר נותן התורה ומצוה המצוה הוא המשגיח על כל אחד ואחד בהשגחה פרטית, ונותן היכולת הכח והאפשריות למלא צוויו, ולא עוד אלא גם בשמחה ובטוב לבב, וכדברי חז"ל וכן לדבר הלכה (שבת ל, ב).

ויהי רצון אשר, כתחילת התוספתא שם, תשרה שכינה במעשה ידיהם מתוך שמחה של מצוה זו, ותתרבה ברכת ה' והצלחתו בכל עניני הישיבה האמורה, וזה ישמש ג"כ צנור וכלי לברכת השי"ת והצלחתו בכל הענינים, גם הפרטיים, של התלמידים הר"מים הר"י ההנהלה והתמכין דאורייתא, הם ובני ביתם שיחיו.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות מהצלחתם מופלגה בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

נעם לי לקרות בהפרטי-כל ע"ד ראשית פעולות משרד ישיבת תומכי-תמימים דלוד בעניני סניף זה דישיבת קריית גת, ובטוחני בהצלחתה. ומוסג"ב המחאה מהמשרד דכאן - בתור השתתפות ראשונה.

סיוע מר יצחק קורן לישיבה

אמנם הרבי התנה את סיועו לישיבה בהשתייכותה ל"תומכי תמימים" בלוד, אולם עוד קודם לכן כבר הזדרז לרתום את כל מי שאפשר לסייע בהקמת הישיבה וביסוסה. אחד מאלה היה מר יצחק קורן, שעמד בראשות ארגון עולי בסרביה, שהייתה אז מדינה השייכת לרומניה.

מר קורן סייע מאוד לישיבה בכל שלבי התפתחותה, והרבי מצָדו בירכו ועודדו כל העת. באגרת מי"ז אדר ב' כותב לו הרבי (אגרת ו'תשעג, אגרות קודש חלק י"ח עמוד רעו):

כיון שכל ענין הוא בהשגחה פרטית, וכ' הוא יו"ר עולי בסרבי' באה"ק ת"ו, רצוני להביא לתשומת לבו, אף שבטח יודע בלאו הכי, כי עולי רומני' ובסרבי' העמידו ישיבה בקריית גת ובעזרת צאצאי חב"ד ואנשי חב"ד הנמצאים שם במספר חשוב היתה הישיבה לסניף ישיבת תומכי תמימים דלוד. ואף שתקותי שבתור יו"ר עושה כל מה שבידו . . ובפרט בנוגע לישיבה, לא באתי אלא להעדפה, שבודאי יש לכ' השפעה ואפשרות יתרה ותקותי שינצלן במדה המקסימלית.

מרכז רוחני לעולי רומניה

בהקמת הישיבה בקריית גת השקיע הרבי כוחות ומאמצים רבים. הרבי ביקש להתעדכן אפילו בפרטים השוליים של הבנייה. הרבי ראה מאחריותו האישית לדאוג לפיתוח הישיבה, ולשם כך שלח אגרות רבות כדי לסייע לישיבה לקום ולהתבסס, ואף דיבר בעצמו עם תורמים ואישים שונים שיסייעו לישיבה.

יתירה מזו: הרבי אף ביקש למעשה שהישיבה בקריית גת ומוסדותיה, אשר נבנו מתרומותיהם ובסיוע של עולי רומניה, והמהווה זכרון נצחי לישיבת קישינב - תיהפך למרכז רוחני עבור עולי רומניה מכל האיזור!

כך עולה מאגרת שהרבי שיגר בכ"ז בתמוז תשי"ט, שלאחר שורה של אישים עליהם יש לפנות ומה לומר להם כדי לקבל מהם תקציבים, הרבי כותב:

..כן דברתי פה איזה פעמים בהנוגע ישיבת קריית גת עם מר קורן שי' - בהדגשה שהפני' אליו בתור יו"ר איגוד עולי רומיניא, והרי מובן שמוסדות אלו קודמין לכל שאר הענינים... ברשותם לומר שכתבתי להם שדיברתי עימו שצריך להיות בעזר מוסדות חב"ד שבקריית גת עתה. שצריכים להתבסס ולהתפתח כהנה וכהנה. ושבוודאי יודע הוא גישה לאנשים ומשרדים, וכן לחברי עולי איגוד רומיניא שיוכלו לאפשר התרחבות והתפשטות האמורים. וכנ"ל הדגשתי שבתור יו"ר האיגוד עליו הזכות והחובה בזה...

ומתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף יקדישו כהנה וכהנה ממרצם לביסוס והתפתחות (והוא העיקר) דמוסדות חב"ד דקריית גת באופן שיעשו מרכז רוחני לכל עולי רומיניא והסביבה. ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

באופן יוצא מן הכלל מוסג"פ המחאה תמיכה לישיבת חב"ד קריית גת. בברכת הצלחה בעבודת הקדש ולבשו"ט.

נ.ב. לדחיפות הענין נשלח המכתב מבלי לחכות על התור...

התגייסות ארגון עולי רומניה למען הישיבה

הרבי המשיך כל העת לעמוד בקשר עם מר יצחק קורן ולזרזו למען הישיבה. כך במכתב נוסף אליו, בו הרבי מודה לו ומעודד אותו על סיועו להקמת הישיבה ("ימי תמימים" כרך ב עמוד 408):

ב"ה, ה' אלול ה'תשי"ט

ברוקלין, נ.י.

מר יצחק שי' קורן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ' מנ"א, ות"ח על ד"ש המפורטת שמסר וכו'.

שמחתי במיוחד לקרוא במכתבו שהתחיל לעשות בנוגע לישיבת קריית גת, סניף ישיבת תומכי תמימים בלוד, ותקותי שבתור יו"ר ארגון עולי רומני' מגייס הוא כוחות הארגון לטובת התפתחות הישיבה.

במה שכותב בנוגע להקמת ועד ציבורי ושואל חוות דעתי בזה, הנה בריחוק מקום מכאן קשה לחוות דעה, ובפרט שהענין עדיין לא הגיע אפילו לשלב ראשון. לכן בקשתי את הנהלת ישיבת תומכי תמימים שישיבת קריית גת מסונפת לה, שיפגשו עם כ' בענין זה ותשועה ברוב יועץ.

בכל אופן, תקותי שפגישתו עם ראש עירית קריית גת יצאה לפועל ובטח תביא תועלת הן בנוגע להוצאות השוטפות של הישיבה במצבה עתה והן בנוגע לתכנית הגדלתה בעתיד.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות ולשנה טובה ומתוקה

ובאותו יום, ה' אלול, שיגר מזכירו של הרבי הרב ניסן מינדל מכתב בסימון "חשאי" אל הנהלת ישיבת "תומכי תמימים" בלוד, בה מנחה הרב מינדל את הנהלת הישיבה כיצד לעמוד בקשר עם מר קורן:

מוסגר פה העתק מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א למר יצחק שי' קורן, ובהמשך להנ"ל כ"ק אדמו"ר שליט"א רוצה להביא לתשומת לבם שתי נקודות שיש לעמוד על המשמר, ובדרכי נועם כמובן.

כנראה, מעונין מר קורן לעזור בהגדלת תכנית הישיבה כפי שכ"ק אד"ש דיבר אתו בהיותו בכאן, בתור יושב ראש ארגון עולי רומני' (ולא כיו"ר תנועת המושבים), על הצורך בישיבה גדולה בבנין מתאים, כדי שתגדל בכמות ואיכות התלמידים.

וכאן יש לעמוד על המשמר שעוד מראשית תכנית הגדלת הישיבה יהי' מורגש שהישיבה בקריית גת היא סניף ישיבת תו"ת, בנוגע לבנין וכו' בכל הפרטים, ולא כסתם ישיבה אוהדת לתו"ת המזמינה לימוד דא"ח וכיו"ב, אלא כסניף דוקא.

ועל דרך זה בנוגע הקמת ועד ציבורי כשיבוא הענין לפועל...

כיון שבין אנ"ש שי' בטח יש אישים הנמצאים ביחס טוב ואישי עם מר קורן שי', ישתפו אותם במלאכות הנ"ל, ויש סיכויים בע"ה לפעול הרבה אתו.

לעשות ככל האפשר

באגרת נוספת אל מר יצחק קורן, מכ"ב חשוון תש"כ, שכבר הספיק לבקר בינתיים אצל הרבי ב'יחידות', ממשיך הרבי לזרזו לסייע לישיבה. הרבי פתח בהתבטאות מעניינת כלפי הבחירות שרק הסתיימו בישראל (אגרת ז'פה, אגרות קודש חלק יט עמוד נו):

כיון שכבר עברה עונת הבחירות, ובטח גם ה"איסרו חג" שלה, הנני מרשה לעצמי לבוא עוד הפעם בענין תוכן שיחתנו כשהי' כאן, ובעיקר בענין . . קריית גת וישיבת חב"ד דשם, שתקותי שכ' בתור יו"ר דעולי רומני' עושה בזה ככל האפשר.

ובמכתב נוסף משושן פורים תש"כ, הרבי כותב למר קורן (אגרת ז'רז, אגרות קודש חלק י"ט עמוד רכב):

בעתו קבלתי מכתבו עם הבשורה טובה שענין הישיבה בקריית-גת נכנס לשלב מעשי יותר . . ובהמשך לאיווי זה, תקוותי שבמשך הזמן נתוספו גם בקרית גת ענייני טוב והתקדמות, ובוודאי לא ימנע הטוב מלהודיעני ותודתי הלבבית אמורה לו מראש.

"הנהלת ישיבת קישינוב"

באגרת נוספת אל הנהלת הישיבה, מט"ו תמוז תש"כ, ממען הרבי את אגרתו אל "הנהלת ישיבת קישינוב בקריית גת"! וכך כותב הרבי באגרת זו (אגרת ז'שסד, אגרות קודש כרך יט עמוד ששז):

ב"ה, ט"ו תמוז, תש"כ ברוקלין.

הנהלת ישיבת קישינוב קרית גת

סניף ישיבת תומכי תמימים דליובאוויטש בלוד,

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מט' תמוז, פ"כ מהאסיפה לעניני הישיבה.

ויהי רצון שיצליחו בעבודת הקדש, ביסוס הישיבה התפתחותה והתרחבותה, הן בכמות והן באיכות, מתאים לרצון רבותינו נשיאינו זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, באיחוד ויחוד תורת הנגלה ותורת החסידות, חדורי אור וחיות חסידותיים.

ויקימו תלמידים ראויים לשמם, תלמידי חכמים, וכמבואר בלקוטי תורה לרבנו הזקן (במדבר כד, א), אשר יהיו לשם ולתהלה ולתפארת לכל בני ישראל.

ובימיהם ובימינו יזכו התלמידים ההנהלה המשתדלים וכל המסייעים לקבל פני משיח צדקנו ולומר, ראו גידולים שגידלנו.

בכבוד ובברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולבשו"ט

בשעה טובה ומוצלחת בשלהי שנת תש"כ הונחה אבן הפינה לבנין הישיבה הראשון.

במכתב למר יצחק קורן מימי הסליחות תש"כ נמצאת התייחסות מיוחדת לכך (אגרת ז'תמ, אגרות קודש חלק י"ט עמוד תמו):

בנועם קבלתי הידיעות על דבר הנחת אבן הפינה, וכן התמונות, ובזה ג"כ השתתפות כ' וכו'. תקותי שתהי' התחלה טובה להמשך טוב מוסיף והולך מוסיף ואור...

מובן שלא לדרשה קאתינא, אלא ללמד זכות על עצמי מה שאני חוזר כמה פעמים ומדגיש אותו ענין, והטעם הוא מפני שרואה אני כאן ענין הנוגע לדורות ודורי דורות, וכל שיפור ותיקון של מוסד על טהרת הקודש בכלל, ושל מוסד הישיבה בפרט, מביא לתוצאות כבירות ופירות ופירי פירות.

אכן, פעילותו של הרבי נשאה פרי טוב, הישיבה בקריית גת שנוסדה על חורבותיה של ישיבת קישינב הלכה והתבססה, הלכה והתרחבה. הבניין הבודד שנבנה בשנת תש"כ הפך לקריה תורנית גדולה, וכיום, יובל שנים לאחר ייסודה, ישיבת "תומכי תמימים" בקריית גת הנה מהישיבות המפוארות של חב"ד בארץ הקודש.

מפעילות ארעית לשליחות של קבע

לדרוש בבתי כנסת רבים

לאורך כל שנות הנשיאות פעל ועשה הרבי למען יהדות רומניה, בדרכים שונות. בנוסף על המעורבות הרבה של הרבי בנעשה ביהדות רומניה באמצעות הרב רוזן, כמסופר לעיל, ניצל הרבי כל הזדמנות כדי לעשות ולפעול למען יהודי רומניה.

על אחת מפעילויות אלו, מספר הגה"ח הרב אברהם מיכאל שי' הלפרין, רבה של שכונת הגבעה הצרפתית בירושלים:

בתשרי תשכ"ה נסעתי לרבי, ולאחר חג הסוכות נכנסתי ל"יחידות" ואמרתי לרבי שהאדמו"ר מסקולען מעוניין שאני אסע למטרת פדיון שבויים לבוקרשט שברומניה.

הרבי נתן את הסכמתו לנסיעה, אך הזהיר אותי שמכיוון שרומניה היא מדינה קומוניסטית יש לנהוג בזהירות גדולה. הרבי ציטט לי את הפתגם "מילה בסלע משתיקותא בתרי", ואמר "מ'דארף זיין פארזיכטיק וואס מ'רעדט, און משתדל זיין צו האלטן דרשות אין וואס מער שול'ן" [=צריך להיזהר היטב במה שמדברים, וצריך להשתדל לומר דרשות במה שיותר בתי כנסת].

ב"יחידות" הזו הרבי הרבה לדבר עמי בהתרגשות על יהודי רומניה, ואמר שיש לנצל כל ביקור במדינה כדי להשפיע ולעורר את הציבור לאידישקייט.

ואכן, הביקור היה מוצלח מאוד וזכיתי לדבר בששה בתי כנסת כולל בבית הכנסת הגדול, לפני מאות מיהודי המדינה.

השליחות שלא יצאה לפועל

בחורף תשל"ו היה הרב הראשי לרומניה הרב רוזן פעם נוספת ב'יחידות' אצל הרבי. ביחידות זו עלה נושא שליחת מספר תלמידים מישיבת תות"ל ב-770 לפעילות ברומניה. מספר על כך הרב יוסף יצחק פיקרסקי, כיום משלוחי הרבי לארץ הקודש:

היה זה זמן קצר לאחר חודש תשרי תשל"ו. יום אחד נקראתי לחדרו של הרה"ח ר' דוד רסקין, מנהל הישיבה המרכזית ב-770, יחד עם ידידי הרב יוסף יצחק הלוי שוסטערמאן, כיום השליח בבוורלי הילס שבקליפורניה.

הרב רסקין אמר לנו, כי הרב הראשי לרומניה הרב רוזן היה אצל הרבי בימים אלו ביחידות, והוא ביקש מהרבי שישלח כמה בחורים למספר שבועות לרומניה, ולפעול שם

בעיקר עם הסטודנטים היהודיים באוניברסיטאות, ללמוד אתם ולקרב אותם ליהדות, והנהלת הישיבה בחרה בנו כבחורים המתאימים לשליחות זו. שליחות זו הייתה אמורה להימשך כחמישה שבועות.

הרב רסקין הוסיף, כי הרב רוזן שוהה בימים אלו במלון במנהטן, והוא מעוניין לפגוש בבחורים שאמורים לנסוע לרומניה, לשוחח עמם ולהתרשם מידיעותיהם, ושנתכונן כראוי לפגישה זו.

נסענו אפוא אני וחברי הרב שוסטערמאן למלון בו התאכסן הרב רוזן, ונפגשנו עמו. תחילה שוחחנו עמו בלימוד ובהלכה והוא התרשם היטב. לאחר מכן שאל אותנו להפתענו הרב רוזן, האם למדנו גם לימודים כלליים ואנחנו גם בעלי השכלה אקדמאית.

השבנו לו כי אנו תלמידי ישיבה תמימים מן המניין בישיבה בחצר הרבי, וככאלו אנחנו רק לומדים תורה וחסידות, ואיננו בעלי השכלה אקדמאית.

מתברר אפוא שהייתה כאן אי הבנה מצידו של הרב רוזן, אשר ככל הנראה הוא ציפה לבחורים שהם גם בעלי ידיעות כלליות, מה שלדעתו יכול היה לסייע ביצירת הקשר ובהשפעה על הסטודנטים היהודיים. הבנו אפוא שהשליחות הזו לא תצא אל הפועל, נפרדנו ממנו לשלום וחזרנו ל-770.

כשחזרנו, ניגשנו למזכיר הרבי הרב בנימין קליין, וסיפרנו לו את תוכן פגישתנו עם הרב רוזן. הרב קליין הגיב: "אתם את השליחות שלכם עשיתם".

מסכם זאת הרב פיקרסקי: "היה לנו מינוי לנסוע בשליחות לרומניה, אבל לפועל לא נסענו"...

ייתכן, כי בהמשך לכך התנהלה ההתכתבות בין הרבי והרב רוזן אודות הגעת שליח קבוע מטעם חב"ד-ליובאוויטש שיפעל באופן קבוע ברומניה, שעל כך כותב הרבי לרב רוזן באגרת (שהובאה לעיל) מכ"ה טבת תשל"ו, "לכתבו על דבר אברך שיבקר בעתיד הקרוב במדינתו, הרי זה קשור עכשיו בקושיים . . בכל זה מובן שאיני מסיח דעת מזה ח"ו ועוד חזון למועד".

ה"מרכז שליחות" הראשון ברומניה

חלפו עוד כשנתיים עד שהחלו להגיע לרומניה מעת לעת פעילי ה"מרכז שליחות", זוגות בחורים שהיו נשלחים מ-770 בימי הקיץ אל ערים ומדינות שונות בארצות הברית ובאירופה, לחזק את מצב היהדות בקהילות אלו.

הפעם הראשונה שנסעו בחורים במסגרת ה"מרכז שליחות" לרומניה הייתה בשנת תשל"ח. זוג הפעילים הראשון שנסע אז לרומניה היו התמימים הרב יוסף ברוך הכהן שי' פרידמאן והרב אהרן שי' חיטריק. מספרים השניים:

בעיצומו של 'זמן הקיץ' של שנת תשל"ח, נקראנו יום אחד לחדרו של יו"ר מזכירות הרבי הרב חדקוב. הרב חדקוב אמר לנו כי נבחרנו לנסוע במסגרת ה"מרכז שליחות" לראשונה לרומניה, וכי אנו אמורים לנסוע במהלך חודש תמוז.

הרב חדקוב ציין כי בנוסף על הפעילות הרגילה להפצת היהדות אותה עורכים הבחורים הנוסעים במסגרת ה"מרכז שליחות" - ישנה מטרה נוספת לנסיעתנו. הרב הראשי לרומניה ציין אז את יום הולדתו ה-66 בסמיכות לזמן נסיעתנו (הוא נולד בשנת תער"ב), והקהילה היהודית ערכה לו חגיגה לרגל ציון יום זה. ואם כי חב"ד לא משתתפת באופן רשמי במעמד זה, הרי כיוון שאנו נגיע לרומניה בימים הסמוכים ליום הולדתו, עלינו להיפגש עמו גם ולמסור לו את איחולינו, ובכך הוא יראה שבחב"ד מעריכים את פעילותו ברבנות רומניה.

להפתעתינו הרבה, הרב חדקוב הוסיף והנחה אותנו, כי בפגישתנו העתידית עם הרב רוזן, עלינו גם לשאול אותו "האם הוא יודע כמה הרבי אוהב אותו"!...

התרגשנו אפוא עד מאוד מהשליחות המיוחדת שהוטלה עלינו. בעיצומו של חודש תמוז נחתנו ברומניה, ובשבת הראשונה לשהותנו במדינה היינו בבוקרשט. היה זה כשבוע ימים לאחר האירוע שנערך לרב רוזן, ועדיין היו שם 'ספיחים' לחגיגה זו. כך לדוגמה באותה שבת שהתה בבוקרשט משלחת נכבדה של הג'וינט העולמי. ארגון הג'וינט עמד מאחורי מימון פעולותיו של הרב רוזן ברומניה, ולרגל יום הולדתו משלחת מטעמם באה להשתתף באירוע זה.

נפגשנו אפוא עם הרב רוזן והצגנו עצמנו כפעילי ה"מרכז שליחות", מסרנו את איחולינו עבורו, וכמובן מסרנו את דברי הרב חדקוב אליו לשאלו האם הוא יודע כמה הרבי אוהב אותו. בו במקום הרב רוזן הורה לנו, שכאשר נחזור עלינו לשאול את הרב חדקוב - "האם הרבי יודע עד כמה הרב רוזן אוהב אותו"?!...

הרב רוזן הודיע לנו כי הוא יעמוד לימיננו בכל תקופת שהותנו ברומניה. למעשה הוא המליץ לנו לאלו ערים רצוי שנסע כי שם יש אפשרויות נרחבות לפעול.

באותם שנים רומניה הייתה מדינה סגורה ומסוגרת, ושרר בה ממשל קומוניסטי תקיף ביותר, ובכמה מובנים היה השלטון שם עוד יותר תקיף מהנעשה ברוסיה. אי לכך היינו צריכים מאוד להיזהר בכל פעולותינו ברומניה, ואף היינו צריכים להיראות כלפי חוץ לא

כתלמידי ישיבה הבאים להפיץ יהדות, אלא להתחזות לתיירים אמריקאים שבאו לטייל במדינה, ותחת מסווה זה היה עלינו לעשות את כל פעולותינו.

היינו שם כשלושה שבועות. התחלנו כאמור את שליחותנו בבוקרשט, משם נסענו בהתאם להמלצת הרב רוזן לפיאטרה-ניאמץ, סוצ'בא, בוטושאן, דאראהי, יאסי, שם גם עלינו לקברו של החסיד רבי משה יצחק מיאסי, ועוד, וסיימנו את שליחותנו בחזרה בבוקרשט.

בערים בהם ביקרנו כבר המתינו לנו אנשיו של הרב רוזן במקום, והם סייעו לנו בכל מה שהיינו זקוקים לו. בכל מקום נפגשנו עם יהודי המקום, חלקנו תשמישי קדושה רבים, קבענו שיעורי תורה, וחיזקנו את הזיקה היהודית של יהודים רבים.

מרומניה המשכנו במסע ה"מרכז שליחות" לצ'כיה, יוגוסלביה והונגריה. כשחזרנו לבית חיינו נפגשנו פעם נוספת עם הרב חדקוב ומסרנו לו את דברי הרב רוזן אליו, וכן דיווחנו לרבי במפורט על כל פעילותנו באותו קיץ.

למעשה, ניתן לומר כי נסיעתנו הייתה גם במטרה לעמוד מקרוב על מצב היהדות והיהודים בערי רומניה השונות, מתוך כוונה להביא לשם שליח של קבע בעתיד".

קבלת פנים לפעילי ה'מרכז שליחות'

בקיץ תשנ"ג ביקרו ברומניה במסגרת ה'מרכז שליחות' התמימים אליעזר זקליקובסקי ודובער פינסון. בשהותם ברומניה הם נפגשו עם הרב רוזן, חודשים אחדים לפני פטירתו. וכך תיאר זאת הרב אליעזר זקליקובסקי ביומנו:

...אחר הצהריים פגישה רשמית בלשכת הרב רוזן, שהייתה, למעשה, גם קבלת פנים וגם ברכת פרידה. לפני הפגישה אמרו לנו עוזרי הרב שלמרות גילו המופלג הרב פעיל מאוד בנושאים רבים הן ברומניה והן מחוץ למדינה וסדר יומו עמוס מאוד, אך בשל הכבוד וההערכה שלו לליובאוויטש, עמד על כך שלפני יציאתו מהעיר ניכנס אליו לשיחה בלשכתו.

כשנכנסנו הביע את תודתו האישית ואת תודת הקהילה על ביקורנו. כשדיבר על מצב היהדות ברומניה הייתה בקולו עצבות. הוא ציין שבעבר נעשו ברומניה פעולות רבות, אבל עכשיו הוא מסופק אם יש עתיד של ממש ליהדות שנותרה. "הרוב המכריע עלה לארץ ורוב הנשארים הם זקנים".

האווירה השתנתה כשעברנו לדבר על קשריו עם הרבי. הרב סיפר בהתלהבות על היחס המיוחד שזכה לו מהרבי לאורך כל השנים בעצות, בהדרכות רצופות ובמכתבים

הרב רוזן בלשכתו עם פעילי ה"מרכז שליחות" בשנת תשנ"ג

רבים שכולם חשאיים. הוא גם דיבר בחמימות על השליח הרב הבר ולבסוף איחל לנו הצלחה רבה בהמשך השליחות במדינות אחרות.

לסיום הענקנו לו שי - ארבעת ספרי "שערי הלכה ומנהג" של הרבי, ואת הספר "פניני גאולה". הרב קיבל זאת בשמחה ובתודה, וכאשר הראינו לו תמונה של הרבי מהימים האחרונים, התרגש מהעובדה שלאחר האירוע הרבי ממשיך לצאת אל הציבור. לפני שנפרדנו סיים באיחולי רפואה שלמה לרבי, "שכל עם ישראל כל כך זקוק לו".

כך התנהלו הדברים בשלהי שנות הלמ"ד, בשנות המ"ם ובשנות הנו"ן, כאשר הפעילות החב"דית ברומניה לא הייתה קבועה וממוסדת, והתבססה בעיקר על הבחורים הפעילים ב"מרכז שליחות", ועל פעילות של מבקרים שונים מעת לעת ברומניה.

יצויין עוד, כי בשנים תשמ"ו-תשמ"ז פעל בבוקרשט גם הרה"ח ר' יוסף יצחק מינסקי. הוא שהה ברומניה עם משפחתו בשנים אלו ועסק בפעילות של הפצת המעיינות, וכן היה ממונה מטעם הרב הראשי הרב רוזן על מערך הכשרות והגיטין ברחבי רומניה.

ארבע עשרה שנה של שליחות קבע

ביום הבהיר ח"י באלול תשנ"ט, יום הולדתם של שני המאורות הגדולים, מורנו הבעל שם טוב ורבינו הזקן מייסד חסידות חב"ד, החל להתממש ה"חזון למועד" של הרבי. שלוחי חב"ד-ליובאוויטש הקבועים לרומניה - הרב נפתלי וזוגתו מרת רישה דייטש התיישבו בבוקרשט בירת רומניה, וקבעו נקודת אור חב"דית נוספת על פני הגלובוס.

הרב דייטש ורעייתו יצאו לשליחות זו בעידודו ובתמיכתו הנמרצת של סגן יו"ר ה"מרכז לעניני חינוך" הרב משה קוטלרסקי, שעומד מאז ועד היום לימין חב"ד-ליובאוויטש ברומניה.

עם בואם לרומניה, החלו השלוחים הצעירים בפעילות עניפה בכל תחומי היהדות, בהקמת בית כנסת ומרכז חב"ד, ובפעילות יהודית שוטפת עם כל הקהילה היהודית הגדולה ברומניה.

מי שהיה לעזר ואחיסמך לשלוחים ברומניה בשנותיהם הראשונות, הייתה משפחת ראהר מפלורידה, בראשותם של אבי המשפחה הנגיד הנדיב ר' שמואל ראהר ע"ה שנפטר לפני כשנה, ובנו ממשיך דרכו ר' יקותיאל יהודה ראהר. תמיכתם הנדיבה ועידודם המוראלי של משפחת ראהר בימיהם הראשונים של השלוחים ברומניה, אפשרה במידה רבה את התרחבות הפעילות החב"דית העניפה במדינה.

במשך ארבע עשרה השנים מאז, הפכה הפעילות החב"דית ברומניה למעצמת יהדות של ממש.

מרכזה של הפעילות החב"דית ברומניה מתנהל מבית הכנסת הגדול "ישועה טובה - תפארת דוב". בבית הכנסת זה מתפללים מאות יהודים מידי שבת ומועד, והוא מהווה מוקד של הפצת תורה וחסידות לכל בוקרשט.

בית כנסת זה נמסר על ידי הקהילה היהודית ברומניה לשירות שלוחי חב"ד. בשנת תשס"ו שופץ בית הכנסת על ידי השלוחים, בתרומתם של חברי הקהילה הישראלית ברומניה. לאחר מספר חודשים, בג' אדר תשס"ו, הוא נפתח מחדש באירוע חגיגי ורב רושם, ששולב בהכנסת ספר תורה לבית הכנסת המשופץ.

במעמד החגיגי נטלו חלק אורחים נכבדים רבים מארץ הקודש ומהעולם היהודי, ובראשם מזכיר הרבי הרב ירחמיאל בנימין קליין, הרב הראשי לישראל הראשון לציון הגאון רבי שלמה משה עמאר, סיו"ר ה"מרכז לענייני חנוך" הרב משה קוטלרסקי, הנגיד החסידי ר' לוי לבייב, שלוחים רבים מאירופה ומארץ הקודש, וקהל רב מיהודי העיר.

חגיגת חנוכת בית הכנסת "ישועה טובה" והכנסת ספר התורה היוותה תנופה של ממש בפעילות החב"דית בעיר.

בית הכנסת מהווה גם מרכז יהודי עבור הקהילה הישראלית הגדולה ברומניה, המורכבת ברובה מאנשי עסקים ישראלים, אשר רואים במרכז חב"ד רומניה את ביתם היהודי, והשלוחים משמשים עבורם כתובת לכל עניין יהודי.

בבית הכנסת קיימת ספרייה יהודית עם מבחר גדול של ספרי יהדות בעברית, רומנית, אנגלית ועוד, ספרייה שהוקמה לזכרה של גב' שרה ראהר ע"ה.

מרכז חב"ד אף מתפעל קייטרינג של מזון מהודר ואיכותי, לשירותה של הקהילה היהודית ושל גופים נוספים המבקשים אוכל כשר למהדרין.

לצד בית הכנסת מפעילים השלוחים מקווה טהרה מפואר שנבנה בשיתוף הקהילה היהודית, זמן קצר לאחר בואם לרומניה. כדי לענות על הביקוש והצרכים, בעתיד הקרוב יפתח בעזר ה' מקווה טהרה נוסף בשיתוף הקהילה והג'וינט.

השלוחים ברומניה מפעילים מערכת חינוכית יהודית מסועפת לכל הגילאים. החל מגן ילדים, בו מקבלים חינוך איכותי ומסורת ישראל, וכן בית ספר יהודי אשר בו לומדים ילדים בכיתות א-ה. גן הילדים בית הספר היהודי הוקמו בעידודו ובתמיכתו של הנגיד החסידי הר"ר לוי שי' לבייב וקרן "אור אבנר - חב"ד".

במקביל מפעילים השלוחים "בית ספר יום ראשון" עבור תלמידים יהודים שלא לומדים בבית הספר היהודי, וכן מפעילים "מועדון בר/בת מצווה" עבור צעירים יהודים שנכנסים בעול המצוות.

פעילות נפרדת נערכת במקביל עבור הסטודנטים היהודים הרבים הלומדים במוסדות האקדמאים בבוקרשט, נערכים עבורם שיעורים ופעילויות ייחודיות בבית חב"ד. פעילות זו נערכת בערים בהם ישנם סטודנטים יהודים רבים, ובראשם בוקרשט, קלוז' ויאסי.

בתקופות החגים ומועדי השנה, יוצאים פעילים ממרכז חב"ד בבוקרשט אל ערי רומניה השונות, כשידיהם עמוסות בצרכי החגים ובתשמישי קדושה. בחג הפסח נערכים מטעם חב"ד ברומניה סדרים ציבוריים רבים, בהשתתפות אלפים רבים של יהודים.

בימי הקיץ נשלחים זוגות של בחורים תמימים במסגרת פעילות ה"מרכז שליחות" אל ערי רומניה המרוחקות ולמרכזי התיירות במדינה, ומקרבים ליהדות את היהודים הנמצאים במקומות אלו. זאת בעידודו ובתמיכתו הנמרצת של סגן יו"ר ה"מרכז לעניני חינוך" הרה"ח הרב משה שי' קוטלרסקי, המסייע והמעודד את פעילות ה"מרכז שליחות" ברומניה.

במלאת י"ד שנה לפעילות חב"ד ברומניה, תנופת הפעילות והפצת המעיינות נמצאת בעיצומה. ה"חזון למועד" שצפה הרבי לפני שלושים ושבע שנה - הולך ומתממש, הולך וגדל מחיל אל חיל, עד להשלמתה בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

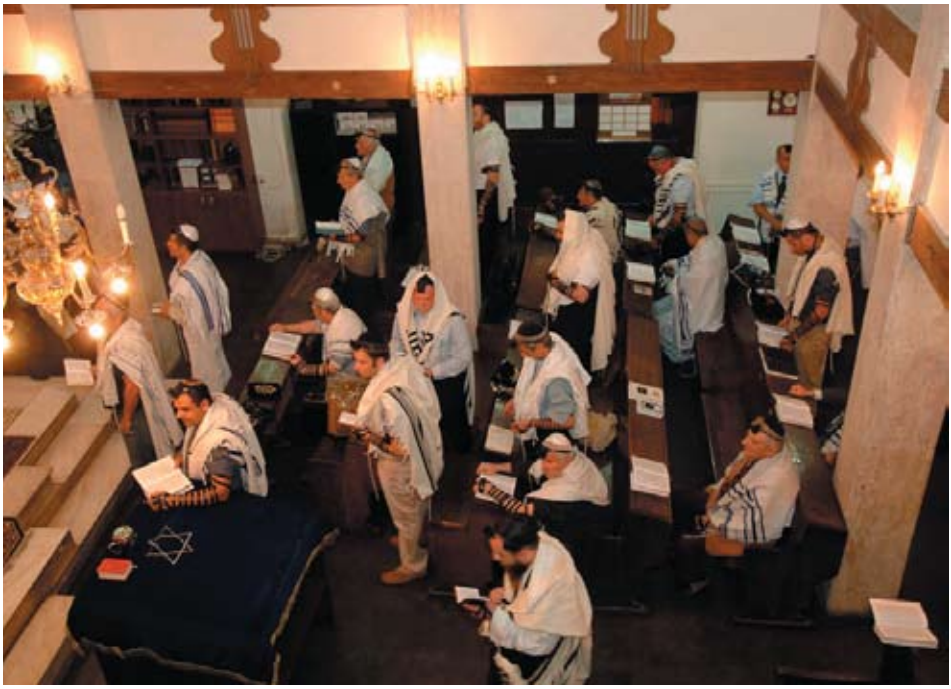

בית הכנסת "ישועה טובה - תפארת דוב" חב"ד בבוקרשט רומניה לפני השיפוץ

פעילות חגים על ידי בית חב"ד רומניה

פעילות חנוכה שעל ידי בית חב"ד רומניה

שר החוץ אביגדור ליברמן מבקר בגן הילדים שע"י בית חב"ד ברומניה

חתן הבר מצווה בפעילות לקראת פסח

הנגיד ר' לוי לבייב בכתיבת אות בספר התורה

השליח הרב דייטש, הרב הראשי לישראל הרב עמאר ומר אלן גרין,
בהכנסת ספר התורה לבית הכנסת חב"ד - ג' אדר תשס"ו

מראות מהכנסת ספר התורה לבית כנסת חב"ד - ג' אדר תשס"ו

מימין לשמאל: שגריר ארה"ב ברומניה, הרב הראשי לישראל הרב עמאר,
הרב הראשי לרומניה הרב מנחם הכהן, והרב הראשי לחולון הרב אברהם יוסף

הרב הראשי לישראל הרב עמאר נושא דברים בהכנסת ספר התורה. מימין מזכיר הרבי הרב בנימין קליין

סיו"ר ה"מרכז לענייני חינוך" הרב משה קוטלרסקי, השליח הרב דייטש, ושלוחים מרחבי תבל, ב"ערב הצדעה" לפעילות בית חב"ד ברומניה

חתן הבר מצווה הת' ראובן דייטש בפעילות בית חב"ד רומניה

מראות מפעילות "מרכז שליחות" ברומניה

החסיד רבי יצחק משה מיאסי

החסיד רבי יצחק משה מיאסי

קווים לדמותו של אחד מצעירי חסידי אדמו"ר הזקן

הגאון החסיד רבי יצחק משה מיאסי, שכיהן כרב ומשפיע לחסידי חב"ד בבסרביה

מהולל בפי החסידים

החסיד רבי יצחק משה התגורר ביאסי, עיר חשובה בחבל בסרביה.

ר' יצחק משה היה מצעירי חסידי אדמו"ר הזקן, אולם שמו היה גדול ומהולל מאוד בפי החסידים.

ב"רשימות היומן" (עמוד שח) כותב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו אודותיו, מה ששמע מאדמו"ר הריי"צ בי"ט כסלו תרצ"ג (להלן, עם פענוחי המו"ל):

"למאשקע ווילענקער האט דער רבי געגעבען א שטיקל ארבעט [=לר' משה ווילענקער נתן הרבי עבודה הגונה], ואמר לו שעד שלא יעשנה לא יבוא לליאזנע. ועבודה זו ארכה אצלו חדשים. ואז "עשה" החסידים בקאלאראש, בעסאראביע, החסיד ר' יצחק משה יאסער".

כאשר נכנס רבי משה יצחק ליחידות אל רבנו הזקן, אמר לו כי עליו להיות ער כל ליל שישי, ועד השבוע האחרון לחייו היה ער בכל ליל שישי.

לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר הזקן, התקשר רבי משה לכ"ק אדמו"ר האמצעי ולאחריו לכ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק".

בימי הצמח צדק כיהן כרב מורה הוראה וכמשפיע לחסידי חב"ד בחבל בסרביה.

ר' יצחק משה התקרב לחסידות על ידי החסיד הנודע ר' משה וילענקער. כידוע, הייתה עבודתו של אדמו"ר הזקן בענין התפשטות החסידות בדרך מופלאה ובחכמה גדולה. הוא היה שולח שלוחים בסתר, למחוזות קרובים וגם רחוקים, בכדי שיקרבו יהודים לדרך חסידות. כך נשלח החסיד ר' משה וילענקער למחוז בסרביה. העבודה של ר' משה ארכה חמשה-עשר חודשים, ובין פירותיו היה ר' יצחק משה.

הבן שזכה לאריכות ימים

סבל רב היה מנת חלקו של ר' יצחק משה. ילדים נולדו לו, אלא שהם לא חיו זמן רב, וכולם נפטרו. צער רב גרם הדבר לו ולרעייתו, והם לא ידעו את נפשם מיגון וצער. את

צרתם תינה בפני אדמו"ר הזקן שבירכו כי יוולד לו בן לו יקרא על שם "הרבי" דהיינו המגיד ממעזריטש.

אכן נולד לו בן ונקרא שמו בישראל דובער. בן זה לא רק שלא נפטר בילדותו, אלא חי שנים רבות,

מורו ורבו ר' לייב

רבי משה יצחק היה מהמקבלים של החסיד ר' לייב.

החסיד ר' לייב היה גר ביישוב הנקרא טערקעשער-מוהילוב. הוא היה בקי בש"ס בבלי וירושלמי וכן בספרא ועוד. הוא היה גאון וצדיק, ישב באוהלה של תורה כל ימיו, עד שלא ידע כלל מזריחת שמשו של הבעל שם טוב.

כאשר אדמו"ר הזקן הגיע לעירו, כשליווה את רבי מנחם מענדל מויטבסק לארץ ישראל, הגיעה שאלה קשה וסבוכה אל אדמו"ר הזקן והוא ענה תשובה גאונית שכל השומעים התפעלו מכך.

הדבר נודע לבני המקום, וכך ר' לייב שמע אודות "אברך צעיר גאון ובעל מופת" והלך לשאול אותו שאלה.

הציץ ונפגע, הוא נדבק אל אדמו"ר הזקן. כאשר חזר אדמו"ר הזקן לליאזנא נסע עמו ונהיה מחסידיו הראשונים.

משנת תקל"ח עד שנת תק"מ הוא ישב בליאזנא וכשחזר לעירו נשאל מה עשה שם? ועל כך ענה, שעד שלמד חסידות, חשב כל העת על לימוד התורה ועל הקב"ה וכעת החל לחשוב על עצמו, דהיינו לעבוד עם עצמו. אדמו"ר הריי"צ אמר על דברים אלו כי זהו היסוד והחידוש של חסידות.

כזה היה החסיד ממנו קיבל ר' יצחק משה.

בשליחות אדמו"ר הזקן

שליחות מיוחדת הטיל אדמו"ר הזקן על אחדים מחסידיו ובהם ר' יצחק משה. בשנת תקנ"ו נשלח יחד עם שניים מגדולי החסידים - עם מורו ורבו ר' משה ווילנקער ועם החוזר של אדמו"ר הזקן ר' פנחס רייזעס, אל הרבנים הצדיקים רבי יהודה לייב הכהן ורבי זוסיא מאניפולי בכדי לקבל את הסכמתם על ספר התניא.

שני הרבנים בעת שכתבו את ההסכמה דיברו על הקשר של התניא למשיח:

רבי יהודה לייב הכהן אמר שספר התניא הוא קטורת לכל המגיפות הרוחניות דעקבות משיחא. ר' זוסיא מאניפולי אמר שעם ספר התניא ילכו ישראל לקראת משיח צדקנו.

כאשר חזרו שלושת החסידים משליחותם עם ההסכמות, היה זה בשלהי אלול תקנ"ו, הודיע אדמו"ר הזקן להמדפיס מסלוויטא להדפיס את התניא.

חביב אצל אדמו"ר האמצעי ומפרסם נשיאותו של ה"צמח צדק"

לאחר הסתלקות אדמו"ר הזקן התקשר רבי משה יצחק לאדמו"ר האמצעי בכל נימי נפשו, וכמים הפנים לפנים, אדמו"ר האמצעי היה מחבבו מאוד. בבית רבי מובא כי ר' יצחק משה היה אחד מהשלושה שאמר אדמו"ר האמצעי עליהם שפעל בהם המכוון כו'.

לאחר הסתלקות אדמו"ר האמצעי הוחלט בוועידה מיוחדת של זקני החסידים למנות את אדמו"ר ה"צמח צדק" לרבי. בוועידה נבחרו 18 שליחים שיודיעו לאדמו"ר הצמח צדק את ההחלטה. בין חשובי החסידים שנבחרו היו החסידים החשובים ר' הלל מפאריטש, ר' יצחק אייזיק מויטבסק ר' פרץ חן ור' יצחק משה מיאסי. השליחים מסרו את החלטת האסיפה אולם הצמח צדק סירב לקבל את הנשיאות.

מהסתלקותו של אדמו"ר האמצעי בט' כסלו תקפ"ח, עד חג השבועות אותה שנה, סירב ה"צמח צדק" לקבל את עול הנשיאות. בחג השבועות, לאחר הפצרות חוזרות ונשנות מצד החסידים הסכים ואף אמר מאמר חסידות.

הפצת תורת חב"ד בחבל בסרביה

לאחר שה"צמח צדק" קיבל את הנשיאות התקשרו אליו זקני חסידי אדמו"ר הזקן וזקני חסידי האדמו"ר האמצעי והם קראו לכל החסידים להתקשר אליו.

ראשי החסידים חילקו ביניהם את מדינת רוסיה וכל אחד מזקני החסידים לקח על עצמו לעורר את אנ"ש בחבל הארץ אותו לקח.

החסיד הנודע ר' אייזיק מהומיל לקח את חבל שקלוב, מוהילוב, ז'לובין, ואיזור הומיל. החסיד הנודע ר' הלל מפאריטש לקח על עצמו לנסוע למושבות ולעיר חרסון והאיזור, החסיד הנודע ר' זלמן זעזמער לקח את מינסק ובוריסוב וסביבותיהן, החסיד הנודע ר' פסח מאלאסטאווקער לקח את חאסאלוויטש והסביבה, פאצעפ וצ'רניגוב. החסיד הנודע ר' פרץ חן לקח נוסף על מקום מגורו נעוועל את כל הסביבה ואת פולוצק וסביבותיה. והחסיד הנודע ר' יצחק משה מיאסי לקח את בסרביה, שזה כולל את הערים הגדולות:

קאלעראש, טאלענעשט, קישנוב, בנדר. (חסידים נוספים לקחו על עצמם חבלי ארץ שונים).

דמעותיו של הבעש"ט

פעולותיו של רבי יצחק משה למען הפצת תורת חב"ד היו לשם דבר לא רק בקרב חסידי חב"ד. באחד הימים הגיע הצדיק רבי ישראל מרוזי'ן לביקור בקישינוב, והיה שם גם החסיד ר' משה יצחק מיאסי ונתן לו שלום. אך הפעם שינה הרוז'ינער ממנהגו, ובשונה מנתינת שלום לשאר החסידים שהיה נותן רק ראשי האצבעות, אחז הצדיק בידו כף אל כף בחיבה. באותו ביקור קירבו הרוז'ינער מאוד והיה אצלו יום שלם. לאחר מכן אף הלכו יחדיו ברחוב.

באותו זמן היו שם גם חסידי אפטא. הם התפלאו לפשר הנהגתו של הרוז'ינער ושאלו אותו, מדוע הוא מקרב כל כך חסיד מחסידי חב"ד, בה בשעה שהצדיק מאפטא היה מרחיקם. השיב להם הצדיק מרוזי'ן:

"כשהבעל שם טוב עשה עליית נשמה והיה בהיכל המשיח, שאל את המשיח 'אימתי אתי מר' וענה לו לכשיפוצו מעיינותיך חוצה. הוריד הבעל שם טוב שתי דמעות על שמעיינותיו יפוצו חוצה! והנה רבי ברוך ממעז'יבוז, נכדו של הבעל שם טוב, היצר לו על שתי הדמעות שהוריד סבו הבעל שם טוב, וכן גם הרב מאפטא שהיה תלמידו של ר' ברוך, אבל הרב (הכוונה לאדמו"ר הזקן) הבין שגילוי משיח תלוי באמת בזה ש'יפוצו מעיינותיך חוצה' והצדק איתו".

בשנים תר"ד-תר"ה ייסד כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" בכמה ערים סניפים לישיבה שהייתה בליובאוויטש, וכן חיזק את הכוללים בהומיל בראשותו של ר' אייזיק מהומיל ובבוברויסק בראשות ר' הלל מפאריטש. ה"צמח צדק" הוסיף עליהם עוד כעשרים כוללים, את ראשי הכוללים בחר ה"צמח צדק" וכשייסד כולל ביאסי נבחר ר' יצחק משה לעמוד בראשו.

אל הכולל ביאסי התקבצו אברכים מעיירות האזור, ועסקו שם בלימוד נגלה וחסידות תחת פיקוחו של ר' יצחק משה. סדר הלימודים היה לפי הוראות הצמח צדק וזאת לאחר שקיבל דיווח מפורט מר' יצחק משה אודות מהות האברכים, כישרונותיהם וידיעותיהם בנגלה וחסידות, מידותיהם וכו'.

במסגרת הכולל הורה אדמו"ר ה"צמח צדק" לקבל לא פחות מעשרה אברכים ולא יותר מחמשה עשר, ההוצאות שולמו באופן זה, שלושה חלקים מהקופה המרכזית של הצמח צדק ורבע על חשבון העיר או על חשבון האברכים הלומדים בכולל.

מצבת החסיד רבי יצחק משה מיאסי

מצבת בנו של רבי יצחק משה, הרב דובער

מכיוון שביקש לעורר את תושבי האיזור לחסידות דאג גם להדפיס בעירו ספר חסידות. ר' משה יצחק הביא לבית הדפוס את הספר 'דרך חיים' שחיבר אדמו"ר האמצעי (ספר זה הוא החלק השלישי מתוך הספר שער תשובה (המהדורה אותה הביא לדפוס היא הרביעית במספר, הספר הודפס בעירו יאסי בשנת תרי"ט).

ר' יצחק משה התקשר בכל ליבו אל אדמו"ר הצמח צדק, שהחשיבו לחסיד מיוחד. בגין כך זכה לשמוע מאמרי חסידות ביחידות מאדמו"ר הצמח צדק.

ר' יצחק משה האריך ימים וחי יותר ממאה שנה. הוא נפטר בא' דחול המועד פסח תרכ"א ונטמן בעיר יאסי, ומצבת קבורתו עומדת שם עד היום.

על מצבת קבורתו רשום: "יצק מים על ידי אדמו"ר הזקן מו"ה שניאור זלמן מלאדי ובנו אדמו"ר מו' דובער נבג"מ ושימש אותם מנעוריו. היה דולה מתורתם הקדושה ומשקה לעדרי צאן".

לעילוי נשמת

ר׳ **משה** בן ר׳ **זאב** וזוגתו מרת **בעלינא** ע״ה

גרינוואלד

לעילוי נשמת

ר׳ **אברהם** וזוגתו מרת **נעלי** ע״ה

קאנדעל

ת.נ.צ.ב.ה.

• • •

In Memory of

Moritz and **Belina**

Grunwald

In Memory of

Avraham and **Nelly**

Candel

OBM